

HALÁSZAT

A stylized black silhouette of a fish, possibly a carp, is integrated into the title 'HALÁSZAT'. The fish is positioned horizontally, with its head to the left and tail to the right, appearing to swim towards the left. The letters of the title are bold and blocky, with the fish's body filling the negative space between the letters.

4

XXXI. (78.)

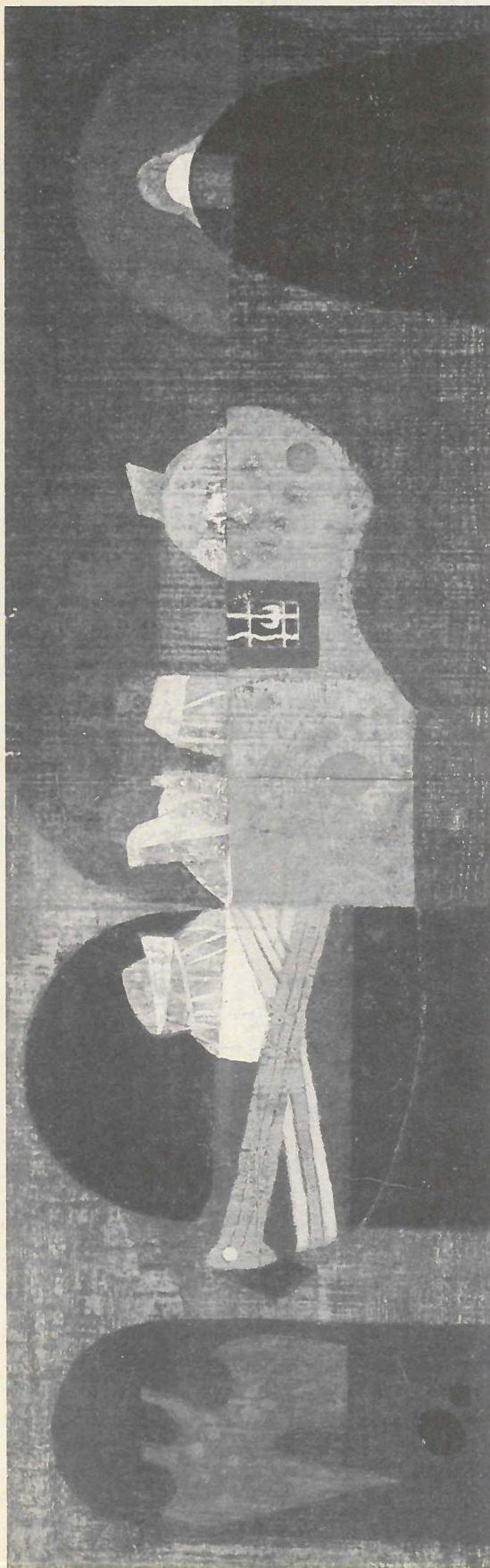
ÉVFOLYAM

1985.

JÚLIUS—AUGUSZTUS

Ára: 18-, Ft

Bálint Endre vallomása a halászatról

Bálint Endre 1914. október 27-én született. Vaszary János és Aba Novák Vilmos tanítványa volt, a híres Európai Iskola alapító tagja. Fél évszázada kiállító művész, képeit többször bemutatták Budapesten, az ország több városában, továbbá Párizsban, Harlemben, Brüsszelben, Norvégiában és Varsovában. Művészetét nemcsak a magyar művészettörténészek, hanem a kiváló francia író, Francois Mauriac is különösnek, magas színvonalúnak, egyedinek nevezte. 1982-ben tüntették ki a Magyar Népköztársaság Kiváló Művésze címmel.

A halász alakja, a halászat és a hal problematikája, szimbolikus értelemben, élénken foglalkoztatta a festő képzeletét. A helytállás köznapiságát idézi tematikájával, mely művészetének egyik eszmei sarkpontja. 1946-ban festette a *Csendélet hallal* című képét, melyen a világ általános szépsége tükröződik. Az idill markáns portréra vált 1947-ben, amikor a *Francia halász* és a *Cannes-i halász* című képeit fejezte be úgy, hogy mindkét arcmáson végigringatta a tenger kék hullámain: a nagy vizet maga az ember hordozza, lüktető ritmusával. Az 1948-ban készült *Hal* esztétikus formájában a világ békés nyugalma érzékelteti, de az 1953-as *Halas csendélet fekete késsel* már utal a veszélyeztetett béke drámai elemeire. A hal önmagán túl is jelöl valamit: nemcsak a tárgyyszerű látványt, hanem jellel — állapotot. A fekete kés átmeneti veszélyre utal, mely nemcsak a halat, hanem az emberiséget is fenyegette.

1960-ban mutatta be az itt is látható *Csodálatos halászat*-ot, mely Raffaello ismert kartonja nyomán merőben új festői elemekkel bővült (ahogyan maga a század is). Minden jelképesen szerepel a képen, csak bizonyos formák utalnak az emberi cselekményre: a sárgán vízbebukó napra, a kék árnyékkal bővült monumentális emberi figurára, a horgonyra, deformált csónak, hal- és hullámformára — a tengerre, mely az ember folyékony földje.

Losonci Miklós

A VII. ötéves terv főbb irányjai halászatunkban

A halászat feladatai alapvetően a halhústermelésre irányulnak, de az ellátást megalapozó termelésen túl olyan társadalmi hatású tennivalók is felmerülnek, mint az egyre bővülő horgászsport igényeinek kielégítése. A magyar mezőgazdaság hústermelése közel 2,5 millió tonna évente. Ezen belül a haltermelés 40—45 ezer tonna és a termelés mintegy 160 ezer hektár területre terjed ki. Az átlagos mezőgazdasági tevékenységtől eltérően, nehezebb, kockázatosabb a haltermelés. Kevés az egységes termelés technológiai szempontból tipizálható termelő területe. Nagyfokú alkalmazkodással az igen eltérő termőhelyi körülmények, a változó vízminőség mellett, az extenzívától a szuperintenzívig terjedő intenzitású technológiával dolgozik.

A halászat helyét és betöltött szerepét sajnos sokszor kell bemutatni, mert mindig felmerülnek leegyszerűsítő, lekicsinylő vélemények. De vannak kedvező adottságaink és erre alkalmas termelő alapok, melyek indokolják hazai haltermelésünk helyén tartását és a piaci igények alapján termelésének a szinten tartását, vagy bővítését.

Most is célszerű kissé szélesebb körben gondolkodni. Az elmúlt évben volt a Halászati Világkonferencia, melyről adtunk információt, és ebből arról is értesülhettünk, hogy miként látták a FAO-ban a hal szerepét, azonbelül a belvízi halászatot. A korábbi elképzelésektől le van a világ maradva, a világ több táján éhezés van és ennek ellenére a helyben is elérhető fehérjeforrásokat nem tudják kihasználni a világ sok területén.

AZ MSZMP XIII. KONGRESSZUSA

Számunkra is rendkívül fontos tennivalókat fogalmazott meg az MSZMP XIII. kongresszusa. A tájékoztatói eszközök folyamatosan és részletekbe menően adtak képet az elhangzottakról, a határozatokról. Néhány, szinte csak gondolatnyi utalás mégis indokolt. Az általánosabb megfogalmazásoktól a kü-

lönöző szakterületeknek meg kell érteniük feladataikat és tennivalóikat. Az ágazati irányítóknak, az üzemek vezetőinek, tehát a gazdaságvezetés valamennyi szintjén a gyakorlati alkalmazást kell kialakítani. Elsődleges feladatok között került meghatározásra: törekedjünk a természeti adottságok jobb kihasználására, a korszerűbb, a hatékonyabb és a gazdaságosabb termelés biztosítására az import- és anyagtakarékos exportra, a hazai ellátást biztosító mennyiségi és minőségi termelésre, a piaci igényeknek megfelelő minőségű áruk termelésére és az elfogadható árakra. A termelésben az energia és állati fehérje szempontjából takarékos változatokat kell előnyben részesíteni, és gondoskodni a hulladékok és másodlagos nyersanyagok hasznosításáról, valamint a biotechnológia fejlesztéséről. Nagyobb erőfeszítéseket kell tenni arra, hogy a kedvezőtlen természeti adottságú üzemek termelési szerkezete és technikai felszereltsége jobban igazodjon adottságaikhoz és ezáltal is gazdálkodásuk eredményesebbé váljon. Rugalmasabb, jobb értékesítési rendszerre van szükség, a termelők szélesítsék forgalmazási tevékenységüket.

ELŐZMÉNYEK

Az ötéves terveink indulására szinte hagyományosan jellemző, hogy éppen a záró évek idejére jelentkeznek gondok és nehezítik a terv megfogalmazását, elbizonytalanítják a termelőt.

1981-ben is írtam a problémákról a VI. ötéves terv indulásakor, mégis bizakodással, a jelentős lépések reményében indítottuk az öt évet. Bár még csak 4 év telt el, de az már megállapítható, hogy igen lendületes, kezdetben egyenesen emelkedő termelési éveket zártunk kedvező pénzügyi eredményekkel, majd megjelentek a problémák is, melyek a jó évek után rosszul estek!

Erdemes néhány gondolatot visszaidézni az 1981. évi 2. számból, ahol az V. ötéves terv értékelése és a VI. ötéves terv elképzelései szerepeltek.

„A piacon kereslet alakult ki, a hazai és az export igényeket kielégíteni nem tudjuk, bár a termelés nőtt. A termelő alapok bővítését az 1978-ban felfüggesztett és 1981-ben beszüntetett állami támogatás bizonytalanná tette, így a halastóterület korábban elképzelt építési ütemét tartani nem lehet. Ez az intézkedés a termelőket is zavarja. A hal szabadárak kategóriába kerülésétől a korrektebb árak, a jobb termelői érdekelttség és a jobb termelőkedv várható.”

„Az értékesítés befolyásolja a fejlődést. A haltermelés 1980-ra valamennyi szektornál nyereségessé vált.” (Ekkor még csak indult a szabadár.)

„Az V. ötéves tervidőszak közepén komoly értékesítési nehézségek keletkeztek (32, 34 ezer tonna volt a bruttó termelés) főleg növényevő halból.” (5—6 000 t volt az összes növényevő hal termés.)

„OVH—MÉM megállapodás eredményeként ma már valamennyi hazai vízterület különböző intenzitású halászati hasznosítása lehetséges.” „Új gépek és számos tudományos eredmény került a termelésbe.” „A HAKI jelentős felszereltségű intézetté fejlődött.” „Tóterületünk 25%-a került korszerűsítésre.” „Az 1977. évi halászati törvény a természetes vizek halgazdálkodásának biztonságát adja, elősegíti a kiegyensúlyozottabb halgazdálkodást, és a horgászsport fejlődését.”

A VI. ötéves tervre vonatkozóan: „...A tervidőszak során nem tudunk olyan mértékben előrelépni, mint az kívánatos lenne. Az intenzív termelő alap bővítés lehetőségei pénzügyi okok miatt minimálisak.” „A tartalék feltárásban rejlenek továbbra is a nagyobb lehetőségek... a rekonstrukció révén magasabb színvonalú lesz a termelés.” „Fokozni kell a ketreces technológia bevezetését, a bányatavak és bányavizek, víztározók, geotermikus vizek halászati kihasználását.” „Egyes rizstelepek halastóvá alakítása, ... nagyobb méretű öntözőcsatornák is bevonhatók.” „Malomipari, konzervgyári, húsipari hulladékok szerepe a haltakarmányozásban.” „A halfogas módszereit tovább kell fejleszteni.” „A terme-

lésnövekedés 1980-hoz viszonyítva a tervek szerint

25%₀ étkezési halban,
28%₀ bruttó haltermelésben.”

Az jól ismert, hogy 1981-ben az indulás évében nagy volt a bizakodás az akkor látható problémák ellenére is. Megemlítem ennek bizonyosságául, és erről is írtunk akkoriban, hogy a termelői elképzelések az ágazatvezetés termelésfejlesztési terveit is meghaladták. Biztos, ha a gazdasági körülmények nem változnak olyan hirtelen, akkor a teljesítés sem maradt volna el.

Így már most látható, hogy az előző ötéves terv göngyöltött termeléséhez képest 20%₀-ot meghaladó a növekedés. Az első három év igen dinamikus, az utolsó 2 év lényegesen mérsékeltőbb. A VII. ötéves terv kiindulás alapja azonban a kialakult helyzet.

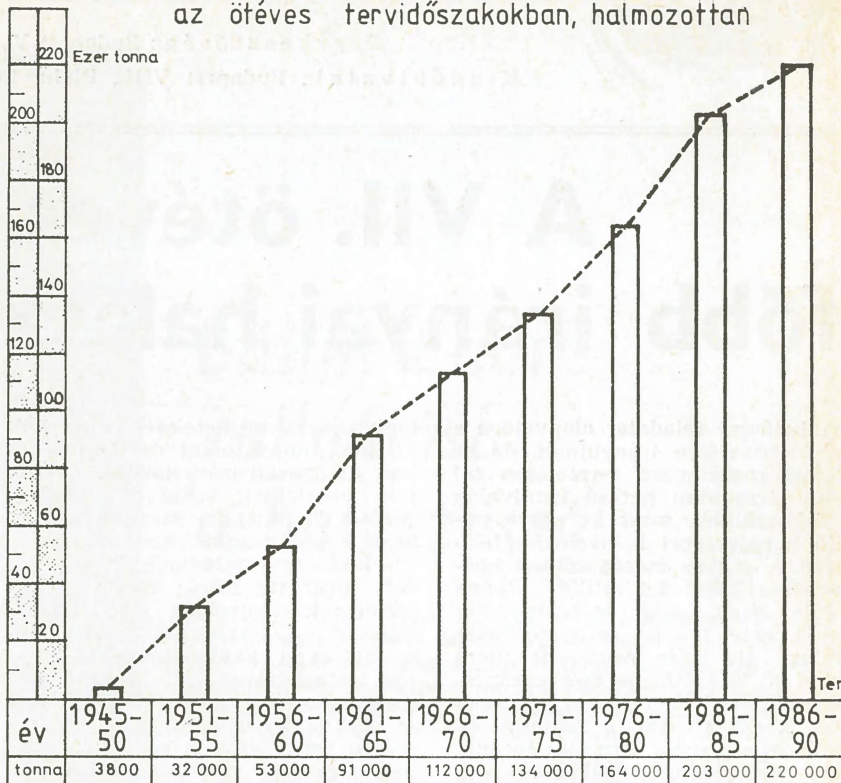
A KIINDULÁSI HELYZET 1985—1990. ÉVEKRE

Vannak alapvető tényezők, melyekre alapozni lehet középtávú elképzeléseinket. Halászatunkban ilyen a termelői alap és annak bővülési lehetőségei egyrésztől beruházásokkal, másrésztől a korszerűbb eszközök, termelési módszerek alkalmazásával. Sajnos mindkét esetben jelentős a pénzigény. Ez pedig napjainkban eléggé elvékonyodott, jórészt külső pénzügyi okok miatt is, azaz a szabályozók hatása, ha csak nem mérséklődnek, aligha adnak kibontakozásra lehetőséget. A hangulati bizakodás elfáradt. A pénzügyi helyzet javulása nélkül nem várható elmozdulás.

A termelői érdekeltségről egy időben örömmel számoltunk be, mint a termelést kedvezően befolyásoló tényezőről. Ugyanakkor napjainkban, 1984—85-ben a magasabb termelés mellett is rosszabb a nyereség pozíció, romlott a termelői kedv. Megjegyzem, volt már rosszabb helyzetben is a halászat például az 1960-as évek végén, 70-es évek elején. De ez kit vizsgálta? Különösen akkor, ha tudjuk, hogy 1975 után csaknem tíz évig tartó termelés felfutás első türelmi időszak is a jó hozzáállás és a reménykedés éveiként telt el, és szerencsére kialakult egy jobb időszak, ami igazolta a várakozást és meghozta a következetes munka gyümölcsét, a jó eredményeket. Ahogy az eredmények láttán azonban egyre inkább belelendültek a termelők a beruházásba, korszerűsítésbe, az iparszerű termelésbe, úgy adósdottak el, mert 1984-től ide hatottak a költségnövekedések, az elvonások, a hitelkamat terhek stb. Ennek részletes feltárása és az indokolt intézkedések folyamatban vannak, ezért kiindulási alapként a termelői alapot és a piaci hatásokat részesítjük előnyben.

Amikor tehát az ötéves elképzeléseinket, abban pedig azokat a tendenciákat fogalmazzuk meg, amelyek több éves kihatású in-

1.) A haltermelés alakulása az ötéves tervidőszakokban, halmozottan

tézkedéseket kívánnak, akkor bizakodásra és realitásra egyaránt szükség van. Az élet azonban nem állhat meg és a megtorpanások nem lehetnek tartósak. Ha azt mondanánk, hogy kínálati piaci helyzet van halból, akkor visszafogást hangsúlyoznám, de amikor napjainkban ismét kereslet van a hal iránt, nem lehet kizárni a termelés emelését, az indokolt halfaj szerkezet változás mellett. A ponty és a növényevő hal arányát valamelyest igazítani indokolt. Bár ma is meggyőződésem, hogy a növényevő halak mint feldolgozó alapanyag, mint exportcikk és mint olcsó hús növekvő keresletre számíthatnak. Ez ma még nem így alakul.

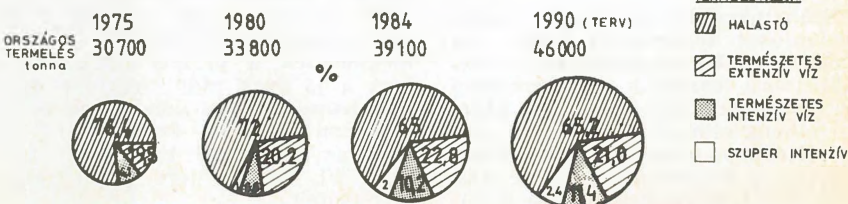
A TERMELŐ ALAPOK

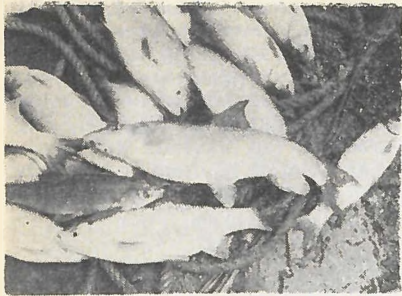
Rendelkezünk 138 ezer ha természetes vízterülettel és 24 ezer ha halastóval. Az alábbi egyszerű szá-

mítás levezetését azért tartom indokoltnak, hogy lássa az olvasó is, mire alapozzuk végszámainkat, terveinket.

A természetes vizek között van 2—3000 ha holtág, és 2—3000 ha olyan víztározó, amely 0,4—0,8 t hektáronkénti haltermelésre képes, ez megfelel 3—4000 t halnak. A Balaton a folyók, a bányatavak, más víztározók hektáronkénti 0,05—0,1 t-ra képesek és így a 132 000 ha-ról 10—12 000 t halzsákmány várható, míg a halastavak átlagosan 1,4—1,5 t ha-ként bruttó hozamra képesek — ez alatt nem lehet nyereséges a haltermelés —, mely 30—34 ezer t termést jelent. Az iparszerű szuperintenzív monokultúra üzemek — pisztrángos, angolnás, harcsás stb. — termelése 1000 tonnára fejlődhet. Így összesen 44—51 ezer t haltermelésre rendelkezünk termelő alapokkal. Átlagos körülmények között — és ebbe az érdekeltséget is beleérttem — 46—47 ezer t bruttó és 32—34 ezer t

2.) A bruttó haltermelés megoszlása forduló években

Dunai halak

Tiszai kecsegék

étkezési haltermeléssel számolhatunk. Ez a VI. ötéves terv átlagánál 10–12%-kal több, azaz a mezőgazdaság évi 2,5% növekedési ütem elképzeléseknek megfelelő. Ha a nyereség a magas termelés mellett sem alakul elfogadhatóan, akkor szembe kell néznünk a haltermelés csökkenésével és ennek több éves folyamata tartós visszaesést, vissza nem fordítható negatív következményeket eredményezhet, a termelő alapok elhanyagolásához vezethet. Remélhetőleg ez nem következik be. Természetesen sok erőfeszítésre van szüksége a haltermelőknél, hogy a költségtakarékosabb termelést, az alkalmazkodó halfaj szerkezetet, a közvetlen piaci munkát, az egyszerű halfeldolgozást megvalósítsák és a kereskedelemmel szembeni kiszolgáltatottságukat csökkentsék. A halfogásban, mind a halász-, mind a horgászfiók szerepel. A horgász létszám 350 ezer fő körülre állhat be, tehát 1985-höz képest 20% körüli növekedés várható. Ez 7000 tonna halfogás igényt jelenthet.

TERMELESSZAKOSÍTÁS ÉS VERSENY

Hazánkban a húsfogyasztás 77–78 kg/fő, ebből a hal 3,6 kg körül alakul. A belföldi piacon versenyben vagyunk a többi hússal, továbbá néhány előítélettel és a fogyasztói szokásokkal. Az árak és a jó termékek lehetnek a verseny alapjai. De hogy értsük ezt a halászatban, hiszen nem azonos termékekről van szó? Sajnos, a feldolgozásnál mégis beleestünk abba a hibába, hogy több félkésztermékünk szinte hasonlóvá vált más húshoz, néhány még a halizét is elveszí-

Balatoni halzsákmány

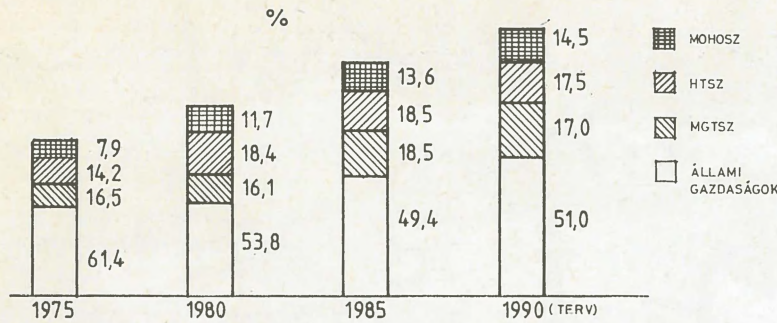
tette. Ez is nagy tanulság, mint ahogy az is, hogy gyakran akarunk hasonlítani a többi húsféleséghez, pedig a hal egészen más. Ezt kell kihasználni és a sajátosságok alapján gondolkodni, cselekedni. Ez a helyzet a haltermelés szervezésénél is. Többször hangsúlyoztuk, hogy a haltermelés termelői alapjai rendkívül differenciáltak, fekvésméret, vízminőség stb. tekintetében. De a műszaki ellátottság, a gépesíthetőség stb. is más és más. Ezért szerepel az a fogalom halászatunkban, hogy az extenzívtől az intenzívig minden fokozatot kihasználunk, a lehetőségek szerint. Mégis próbálkoztunk azzal is, hogy ahol lehet hasonlóságot látni, ott a leglényegesebb elemeket — gépeket, népesítést, műszaki megoldásokat, biológiai módszereket — tipizáljuk. Ez a termelés hatékonysága szempontjából mindenhol fon-

tos. A halászatban azonban ez igen nehezen alakul ki, mert ahány víz, annyi tulajdonság és ezért például a halfaj szerkezet és a halnépesítés is csak helyileg határozható meg, de az elérhető takarmányforrások szempontjából is vannak helyi sajátosságok. Még a halastó formája is eltérő általában, a terpadottságok miatt, minthogy a vízmélység is, egyszóval a különbözőségeket hosszan lehetne sorolni. Talán éppen azért, mert a sablonosabb szakmai irányadás sok helyi tartalékot esetleg kizárt, kezdve a szakember gondolkodásával, célszerű alaposabban megnézni, hogy milyen gazdálkodási hangsúlyokat adjunk. Az első és legfontosabb annak a célnak az elérése, hogy a vizek termelési képességét a legjobban kihasználjuk. Sok jó szakemberrel rendelkezünk, akik bizonyítják a lehetőségeket. Most,

Hálózás a Velencei-tavon

3.) A szektorok részesedése a haltermelésből

amikor a kívülről érkező anyagok és eszközök árai egyre emelkednek, talán újra kell emlegetni az eredeti — természetesen — lehetőségek aktivizálását, hogy a befektetésünk ne csak egyszerű etetési, halhizlalási módszert jelentsenek, hanem a vízi élet komplex kihasználását, annak olyan befolyásolását, mely költségtakarékos termelési lehetőségeket jelenthet.

Szembesítenünk kell a szuperintenzív és félintenzív, vagy éppen extenzív termelés gazdaságossági szempontból? Ezt is meg kell tenni, de ezzel még nem lesz több és biztonságosabb haltermelés és a halastavak esetében sem hiszem, hogy az alacsonyabb termelési színvonal az előnyös. Erre vonatkozóan korábban számításokkal adtam bemutatást, ahol az állandó költségek súlyát emeltem ki. Itt arról lehetne szó, hogy a halastavi termelésnél a korszerűbb körülmények megteremtésével adjuk meg a teljes termeléstechológia minden elemének a hatékonyabb érvényesülési lehetőséget — nemesített hal, jobb takarmány, jó vízkormányzás, folyamatos vízi élet felporgetás trágyázással, gépesített műveletek stb. —, ugyanakkor a természetes vizeknél, ahol a biológiai, a hidrobiológiai kihasználtság még, vagy már nincs biztosítva, fokozottan kell az új ismeretek, kutatási eredmények és eszközhelyes felhasználására törekedni. A lehetőségekre utal az is, hogy természetes vizeink halzsákmánya ma is az összes haltermelés 30%-a körül van és évről évre nő, igaz differenciáltan.

Az utóbbi időben kialakultak a polikultúrás és a monokultúrás termelés területei. Ekörül viszonylag kevés a vita, de vannak párhuzamosságok. Vajon melyik termelés a gazdaságosabb a balatoni és Fertőtavi természetes, vagy a tukai és hévízi mesterséges angolna? De ez a harcra esetében is így összehasonlítható lenne. Szakemberek azonban ezt aligha igénylik, ők tudják a különbségeket, de a mesterséges üzemek szükségességét is, valamint a melegvizek, mint lehetőségünk haltermelési előnyeit, és ha már jól beálltak ezek az üzemek, bizonyára gazdaságosabbak lesznek.

Élesebb vita merült fel a szakosított halszaporító üzemek tevékenysége körül. Egyesek úgy értékelnek, hogy ha saját maguk végeznék ezt a munkát, olcsóbb számukra, erre még beruházást is válnak. E felfogásnak két oka lehet: hogy a szaporító-nevelő gazdaságok viszonylag magas áron adják a termékeiket, vagy a kifogásoló nem reális számításokkal hasonlítanak össze. Az azonban biztos, hogy a párhuzamos beruházások az erőket szétforgácsolják. Haszna viszont az lehet, hogy élénkíti a versenyt és ez hathat az árakra és a minőségre. Ebbe nem kívánunk beleavatkozni, de a nagyobb biológiai értékű halfajták szaporítása, elterjesztése érdekében keressük a megoldást és elsődlegesen a nem olcsón megépült kapacitások kihasználását is.

A szakosított üzemeknek tehát megvan a helye, mint ahogy a termelés minden fázisában a versenyeknek is. Az üzemek önállósága minden vonatkozásban ma alkalmas arra, hogy döntsék elképzeléseikről. Ha a helyi tartalékok bevonása olyan mértékű, hogy komoly befektetéseket is megérdemel, ennek sincs akadálya.

TERMELÉS ÉS PIAC KAPCSOLATA

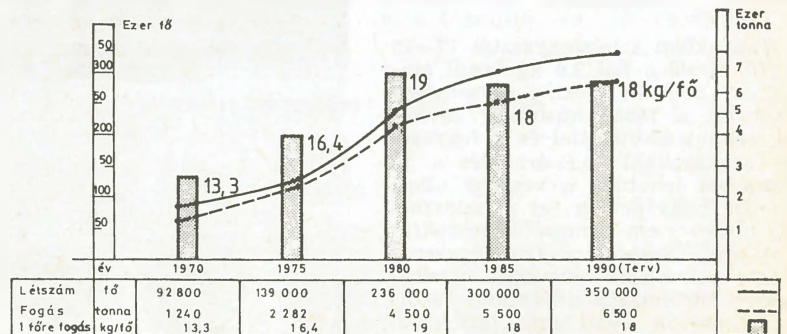
Az előzőekben többször érintett kérdésekről van szó. A termelés és a piac közötti összefüggés meghatározó a termelés szempontjából. A termékválaszték, a minőség és az árak egyre döntőbbek. Ahogy nő a

termelés, ahogy szélesebb körű a kínálat, úgy növekednek a fogyasztói igények. Ezt pedig csak az igen rövidre zárt termelés—piac kapcsolat tudja érdemi módon érzékelni. Ezért gyakrabban visszatérő kérdésről van szó. Javítani kell a piaci kapcsolatot, bővíteni a hálózatot, állandósítani a kínálatot. Meg kell találni a termelő és forgalmazó közös érdekeltiségét.

KUTATÁS SZOLGÁLJA A FEJLŐDÉST

A halászati tudományos kutatásról folyamatosan szerezhettünk információkat lapunk hasábjain is. Az elmúlt években tovább javultak kutatási feltételeink a személyi állomány, a tárgyi feltételek és a szervezettség tekintetében egyaránt. A HAKI a „Kiváló Intézet” címet is elnyerte. Szélesedett a nemzetközi kapcsolati kör, a FAO interregionális intézetként számít a HAKI munkájára. A VI. ötéves tervidőszakra esedékes kutatási program alapján dolgozik az intézet, emellett néhány soronkívüli kutatást, mint a taitai Öreg-tó vízminőségére gyakorolt hatások, ezen belül a halászat befolyása, továbbá a balatoni életközösségbe került egyes új halfajok hatásának 3 éves vizsgálatát is elvégezték. Ma a termelés többet vár a kutatástól. Ahogyan felgyorsult a halászat fejlődése, korszerűsödése, szinte úgy jelentkeznek új- és új problémák. Ezek megoldását a termelők a kutatóktól várják, gyakran azonnal és türelmetlenül. De talán ennek helyét is lehet adni, mert napjaink nyugtalansága a gazdasági élet területén nőtt, és ez nemcsak a termelőket, de a kutatást is nagyobb mozgásra kell hogy serkentse. A kutatásnak alapvető feladata a termelést szolgálni rövid, és hosszú távon egyaránt, célja pedig a nagyobb termés, a hatékonyabb termelés lehet. Ebben a közeleddi próbái megvannak, de a termelési aktuális kérdések néha kiesnek a kutatás figyelemköréből. A kutatásnak tükröznie kell a gyakorlati igényeket, a termelésnek pedig bizonyítania a kutatási eredmények helyességét. További gondolatfuttatás helyett

4.) A horgász fogás és létszám összefüggése

Telelőrendszer felújítása a Hortobágyon

csak megjegyzem, hogy itt mindennapos egyezkedések vannak ma is, ezt tükrözte a júniusi „X. Halászati Tudományos Tanácskozás” is.

Alapvető kutatási igény ma és a közeljövőben, hogy a tógazdasági haltermelésünket fokozzuk, mert a termelő alap bővítésre alig van mód, viszont a nagy eszközértékű tavak kihasználását fokozni kell. Ráradásul gazdaságosan. Tehát tisztázni kellene, hogy a természetes eredetű és az ipari eredetű anyagokat milyen arányban vegyük igénybe. Hol az a határ, amikor a termelésnövelést költségbefektetéssel érdemes elérni stb. Vagy például mi a kedvezőbb halfaj összetétel általában, és a jellegzetesebb vízterületeken külön is (síksági, völgyzáró gátas halastavak, bányatavak, holtágak, víztározók, stb.).

Figyelmet kell fordítani a természetes vizekre, vizsgálni, azokban hogyan növelhető a halállomány, a halfogás, az egyes beavatkozások mennyire időtállóak, milyen következményekkel járnak? Ilyen kérdés ma pl. a növényevő halfajok részarányának problémája, melyet a piaci lehetőségek először eltarttak, majd éppen a piaci változások felszínre hoztak. A Balaton és a Kőrösök mellett nem eléggé ismert a Kiskörei-víztározó és más nagy vizek halállományának helyzete, annak kialakítási igényei stb.

A szperintenzív módszerek is sok, üzemelés során felmerülő problémát hoznak a felszínre, a pisztrángos és az angolnás üzemekben egyaránt. A halegészségügyi gondok a fejlődéssel egyidejűleg, az újszerűségekkel egyszerre jelentkezhetnek, és az intenzitás növekedésével a figyelmetlenség, a tapasztalatlanság komolyabb károkat okozhat.

Gondolom az is befolyásolja majd a kutatást, hogy a költségvetési támogatás szűkülésével egyre több szerepe lesz a megrendeléses kutatásnak és a közös érdekeltségen alapuló kutatási eredmények üzemi bevezetésének.

Persze a kutatás az eredményeit csak jó műszaki állapotú, jó szakemberekkel rendelkező, hozzáértő és jól hozzáálló üzemekben tudja realizálni. Van-e ilyen ideális üzem? Aligha, de éppen ezért kompromisszumra szükség van!

A VII. ötéves terv kutatási programját most készíti a HAKI, az ágazatvezetés irányelveire alapozva. Annak részletezését később közre adjuk, most csak néhány fontosabb irányt említettem.

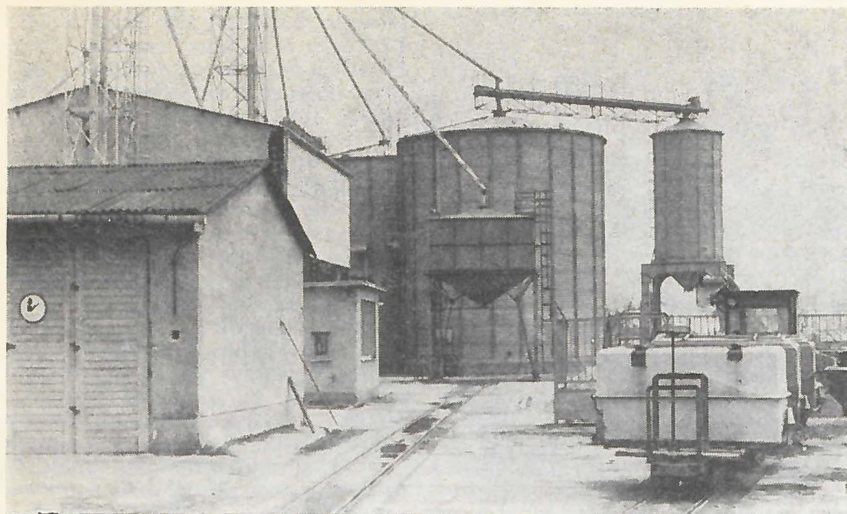
A HORGÁSZSPORT DINAMIKUSAN FEJLŐDIK

Az elmúlt 5 évben, 10 ezer fővel nőtt a horgász létszám évente és 1986-ra a 300 ezer főt eléri. 1990-ig is ekörül várható a növekedés üteme. Ez a létszám felfutási dinamizmus amennyire öröm társadalmi

szempontból, annyira gond a MOHOSZ és a halászat számára, az új és új igények özöne miatt. Az egyetlen megoldás az igényeknek elébe menni, mégpedig úgy, hogy meglévő lehetőségeinket jobban kihasználjuk, vizeink halállományát tudatosabban alakítjuk. Ehhez a szakmai ismereteket még inkább igénybe kell venni. A horgászsport további vízterület igényeivel is számolhatunk, melynek kielégítésében azonban alapvető korlátot szab az, hogy a vízterületek csak minimálisan növekszenek, az új halastó építések pedig rendkívül drágák. 1984-ben a horgászfogás a természetes vizeken 37 %-ot tett ki. A MOHOSZ körében elért zsákmány 13 %-a a teljes halfogásunknak. Ez az arány várhatóan növekedni fog a jövőben, és a létszám 15 %-os emelkedésével is számolhatunk. A horgászható szövethozott és állami gazdasági vízterületeken a halász-horgász érdekek jó összehangolására, folyamatos egyeztetésekre, korrekt megállapodásokra kell törekedni, a kölcsönös érdekeltség lehetőségeit kell megtalálni. A kereslet helyzete, a tulajdon monopóliuma a tisztességtelen használati díjak felszámolására nem adhat alapot és nem lehet visszaélni az állami halászati jogosultsággal sem. A horgászok körében a tagsági követelmények szigorításával és a radikálisabb fegyverkezéssel elérhető a felhígulás jellegű növekedés. A MOHOSZ törekvése, hogy tenyészanyag igényét saját termelésből minél nagyobb mértékben elégítse ki. Ez azonban most és a jövőben is csak része lehet a teljes igénynek, tehát tenyészanyag termelőkkel célszerű megalapozni a megbízható tenyészanyag ellátást.

A HAKI kísérleti ketreces üzeme

Takarmánytárolás a Szegedi Állami Gazdaságban

(Tóth Árpád felvételei)

VÍZ, TERMÉSZET, KÖRNYEZET, HALÁSZAT

Az elmúlt években egyre több egyeztetésre volt szükség ahhoz, hogy a vízminőség, a vízmennyiség és a környezet megóvása érdekében a halászat tevékenységét megértsék, illetve a halászati tevékenység ne befolyásolja hátrányosan a területek új, fontos törekvéseit. Sajnos e területekkel az ellentmondások gyakran éleződnek ki, hiszen a halászat működési területe az esetek jó részében szoros összefüggésben van a vízügyi, a természet- és környezetvédelmi tevékenységgel. Gyakran nem eléggé ismerik és félreértik a halászat hatását, sok esetben mások bűneit róják fel a halászatnak. Ez mind a természetes környezet rombolása, mind a vízminőség esetében gyakori volt. Ahogy a természetvédelmi területeket igyekeznek kiterjeszteni és ebben vannak indokolt esetek is, úgy növekszik a halászatlan az ütközés lehetősége. Gondolom kölcsönösségre kell törekedni és nem a kizárólagosságra ilyen esetekben. Tény azonban, hogy a halászati tevékenység során a magasabb népgazdasági, társadalmi törekvésekhez alkalmazkodni kell és a vízminőség, a természetvédelem növekvő igényét számításba kell venni. Így azt is remélhetjük, hogy a vízminőség a halászat számára is javulni fog. Gondok várhatók a madárkarak növekedésével, amely további egyeztetéseket, intézkedéseket kíván.

Arra törekszünk, hogy az OVH, az OKTH és annak területi szerveivel továbbra is jó kapcsolatot tartsunk fenn. Az OVH sok esetben segíti elő korszerűsítési, bővítési törekvéseinket és változatlan az OVH—MÉM vezetői megállapodás, mely szerint valamennyi vízterület halászati célú hasznosítására van mód.

ÖSSZEZÉSKÉNT A FŐ IRÁNYOKRÓL

A VII. ötéves terv időszakára a halászati ágazat — bízva a jelenlegi közgazdasági környezet változásában — az 1981—85. évi termés átlag 10—12⁰/₀-os, a korábbi időszakokhoz képest mérsékelttel termelés emelkedésével számolhat. Egyidejűleg a piaci biztonságot is meg kell szerezni, tekintettel a hazai és a külföldi jelenlegi helyzetére.

A termelő és fogyasztó közvetlenebb piaci kapcsolatára kell törekedni, a reális fogyasztói igények érzékelése és a hosszú forgalmazási út árfelhajtó hatásának kiküszöbölése érdekében.

Az élőhal forgalmazásnak a kiskereskedelmi feltételei korlátozottak, azok bővítése igen költséges. Ezért a meglévő kapacitások jobb kihasználására kell törekedni és olyan új értékesítési formákat keresni, a félkész és konyhakész, tehát a különböző feldolgozottsági, vagy kikészítési szinten, amely keresettségét biztosít. E feladat, sajnos, jó részét a termelőkre hárul, de a kereskedelemmel a kölcsönösen előnyös érdekeltég feltétlen hasznos lehet. Az export mértékét a termelők érdekeltsége is meghatározza. Gazdaságtalan exportra nincs árugarancia.

A halfeldolgozók termékeiket a piaci igényekhez igazítva, de közvetlen kiskereskedelmi kapcsolatban is próbálják elhelyezni, hogy a megépült kapacitásait jobban ki tudják használni. Számolni kell azzal, hogy erős a verseny az importált árukkal. Próbálkozni kell azzal, hogy a hazai hal és haltermékek cseréjéért szerepeljenek az importált halárak esetében.

A törekszerzős programot folytatni célszerű a halastó terület 20—25⁰/₀-án, a hatékonyabb termelés, a korszerűbb technológia

bevezetése, az új tudományos eredmények felhasználhatósága szempontjából is. Halastó építés lehetőségei ugyanis minimálisak, de 3—4⁰/₀-os bővítés elképzelhető.

Szuperintenzív üzemek beüzemlése, folyamatos termelése és 200—300 t-ás bővülése célszerű. Nem mondhatunk le a geotermikus vizek előnyeiről. A halfaj szerkezet alakítására a piaci hatások és az üzemi számítások adnak alapot. A kutatási program alapvetően az aktuális termelési célokat szolgálja.

A tenyészanyag ellátás helyzetén javítani kell, melynek fontos területe az időben történő megrendelés. További halkeltetők építése nem indokolt, ugyanakkor a tenyészanyag nevelő területeket bővíteni kell, hogy a keltetők és a nevelők kapacitása közelebb kerüljön.

A természetes vizekre jóváhagyott üzemtervek fegyverezettebb betartása szükséges. A vízminőség és a természetvédelem érdekében a halászatban több alkalmazkodó technológiát kell igénybe venni. A vízmennyiség csökkentése, illetve az igénybevétel időszakossága tekintetében szükséges változtatás és több gépi technikai eszköz bekapcsolása a biztonság érdekében. Ez különösen a kritikus alacsony víví téli és nyári végi időkben probléma (levegőztető stb.).

A közgazdasági hatások folyamatos követése és az időbeni korrekciók szükségesek. Például: jelenleg a hal ugyan szabadárú termék, de a piacon ez alig érvényesülhet, hiszen a többi hússal is versenyben van, amelyek különböző mértékben kapnak támogatást és az így kialakult árpozícióból behatárolják a hal árát. A haltermékek készítésénél, míg más húsok kapnak támogatást a hal nem. A fejlesztésekhez, a rekonstrukciók végrehajtásához szükséges az állami támogatás valamilyen formája mindaddig, míg a halászat pénzügyi helyzete, nyereségszintje lehetővé nem teszi a bővített termelést saját forrásból. A kérdés az, hogy a piaci hatások mennyire indokoliák a haltermelés emelését. Ügyelni kell az ipari eredetű árak hatására a haltermelés gazdaságosságában. Csak költségtakarékos, a környezetben jól elérhető, főleg természetes anyagok felhasználásával lehet olcsón előállítani tömeghalat, és így piacot megtartani, esetleg bővíteni. A haltermelés a legkevésbé termőképességű földterületeken folyik, de míg más mezőgazdasági üzemeknél nagyon hetykesen ezt mérlegelik és támogatják a halászatot ebből kizárták.

Bízunk kell abban, hogy a jelenlegi kedvezőtlen helyzet megváltozik, de ehhez nekünk is hozzá kell járulni saját lehetőségeink feltáráásával, kihasználásával, körültekintőbb, fegyverezettebb munkával.

Dr. Dobrai Lajos
minisztériumi főtanácsos

Ülésezett a Dunai Halászati Egyezmény Nemzetközi Vegyesbizottsága

Ez év április 8—14. között Budapesten tartotta XXVII. ülését a Dunai Halászati Egyezmény Nemzetközi Vegyesbizottsága. A hat szocialista ország kormányainak képviselői összegezték az 1984-es év halászati fogásait, értékelték a Duna halállományainak alakulását, meghatározták a tilalmi időket.

A dunai halászat e fontos nemzetközi fóruma megállapította, hogy az 1984. évi halfogás 18 619 tonna volt, ami 4203 tonnás fogásnövekedést jelent 1983-hoz képest. A többlettermelés főként a ponty, az ezüstkárász és a dunai hering fogásnövekedéséből származik.

A vegyesbizottság ülészakán minden delegáció beszámolt arról a munkáról, amelyet 1984-ben végzett a Duna halállományának javításában. A bizottság által elhatározott tilalmi időket mindegyik tagországban betartották, a rendszeres halivadék-telepítések folytatódtak.

Általában az 1984. évben a hidrológiai és a meteorológiai feltételek értékelésre kerültek. A vegyesbizottság megállapítása szerint kedvező halászati körülmények csak a Duna alsó szakaszán alakultak ki, míg a középső és a felső szakaszon kevésbé kielégítő körülmények voltak.

A magyar és csehszlovák tudományos beszámolókból a vegyesbizottság megállapította, hogy a kecsgeállomány feljebb vonult a Dunán. Ebben szerepe van a vízminőség javulásának, a bécsi és a pozsonyi nagykapacitású szennyvíztisztítók üzemelésének, de fontos szerepet játszik ebben az évente rendszeresen folyó ivadéktelepítés is. Csehszlovák kutatók beszámoltak a kecsge táplálkozásának vizsgálatáról is.

A dunai hering halászatának az aldunai szakaszon komoly gazdasági jelentősége van. Románia, Bulgária és a Szovjetunió halászaik 1984-ben közel 1600 t heringet zsákmányoltak. Bár a heringfogás tendenciája növekvő, az állomány kielégítő állapotban van, az állománynövekedés üteme nem kielégítő.

A növényevő halak fogásai a Dunában továbbra is előfordulnak valamennyi ország halászatában. 1984-ben a szovjet kutatóknak először sikerült amur és busa ikrát fogniuk, ami közvetlenül is bizonyítja a halak természetes szaporodását.

A vegyesbizottság foglalkozott a Duna vízminőségének kérdésével, a halászat célszerűségével, a halászati szabályzat módosításával, a vándorló tokfélék szakaszonkénti tilalmi idejének lehetőségével, a

nemzeti halászati törvények és szabályok változásaival, egyéb szervezeti kérdésekkel.

A vándorló tokfélék állományának helyzetét értékelve a vegyesbizottság megállapította, hogy a Dunán megépült Vaskapu I. és Vaskapu II. erőművek alkadályozzák természetes szaporodásukat, így az állomány növekedését. Sajnos, a Romániában tervezett mesterséges tokszaporító telep építése a mai napig nem mozdult ki a holtpontról, így a viza, vágatok, rőregtok ivadéktanpótlás-helyzete egyre romlik.

A Duna—Fekete-tenger csatorna üzemelésével új helyzet alakulhat ki a dunai vándorló halak, elsősorban a hering és a tokfélék ökológiájában. A román delegáció bejelentette, hogy e kérdéskörben már folynak tudományos kutatások és a vegyesbizottság a következő ülészakákon e kutatások eredményeiről tájékoztatást kap.

A vegyesbizottság döntött abban, hogy a következő ülését a Csehszlovák Szocialista Köztársaságban tartja.

A bizottság jelenlegi ülésének elnöke, dr. Dobrai Lajos miniszteri főtanácsos beszámolójában tájékoztatta a munkában résztvevő országok delegációit, hogy a jelenlegi ülésre meghívást kapott az Osztrák Köztársaság is. Szívesen láttuk volna nyugati szomszédaink

szakembereit Budapesten, akik a vegyesbizottság munkájában megfigyelőként vehettek volna részt, azonban nem jöttek el.

A vegyesbizottság munkájában résztvevő delegációk kétnapos szakmai programon vettek részt. Megismerkedtek a Dunakanyar szépségeivel, az esztergomi halászati termelőszövetkezet munkájával, a Neszmélyi-holtágon folyó halászzal, víziszárnyas-tenyésztéssel. A program része volt a Tatai Állami Gazdaság halászatának bemutatása, a korszerű tógazdálkodás megismertetése.

A hatnyelvű jegyzőkönyv aláírására a Halászati Termelőszövetkezetek Szövetségének Dinnyési Ivadéknvelő Tógazdaságában került sor. Nagy érdeklődést váltott ki az első európai szakosított ivadéknvelő gazdaság munkája, termelési szerkezete, az ezen alkalomra szervezett gépesítési bemutató.

A vegyesbizottság XXVII. ülését sikerrel zárta. Egységes állásfoglalás alakult ki a dunai halászat megítélésében, a bizottságban végzett munkát a résztvevők eredményesnek ítélték.

Ezúton mondunk köszönetet mindazoknak, akik a sikeres program megvalósításában közreműködtek, gazdasági vezetők, halászok, munkatársaink. Jó ügy érdekében hasznos munkát végeztünk.

Tóth Árpád

HIBAIGAZÍTÁS

A Halászat 1985/2. számában megjelent tanulmányomban (A Kis-körei-víztározó halállománya) a csukáról — egyebek között — ez olvasható: „Növekedése gyors és vizsgálataink azt mutatják, hogy az 1978 tavaszán kikelt csukák kedvező körülmények között növekedve már 1978 őszén jelentkezhetnek a fogásban”.

A tiszai csuka növekedése valóban gyorsnak mondható, ennyire azonban nem. A valóságban és kéziratban is nem 1978, hanem csak a következő év (tehát 1979) őszére érhatték el a legjobb növekedésű példányok a kifogható méretet, a 40 centiméteres testhosszúságot. A témáról egyébként bővebben is beszámolt a Halászat 1981. évi 3. száma (A csuka növekedése a Tiszában). A kiigazítást azért érzem szükségesnek, mert a csuka növekedéséről még ma is hallható túlzott elképzeléseknek nem szeretnék tápot adni.

Dr. Harka Ákos

Megújulnak a halászati üzemtervek

A Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Értesítő 1985. július 19-i 10. számában megjelent a Mezőgazdasági Főosztály közleménye „A természetes vizek 1986—1990. évi halászati üzemtervéről” (347—350. oldal). A közleményt teljes terjedelmében közöljük.

„A halászatról szóló 1977. évi 30. számú törvényerejű rendelet 4. § (1) bekezdése előírja, hogy a halászatot minden vizen tervszerűen, a korszerű halgazdálkodás követelményeinek megfelelően kell folytatni.

A 10/1984. (XII. 29.) MÉM és a 18/1981. (X. 27.) MÉM számú rendeletekkel módosított 44/1977. MÉM számú rendelet 10. §-a szerint a halászatra jogosult legalább 5 évre szóló halászati üzemterv szerint köteles a halászatot folytatni. Az üzemtervben meg kell határozni a vízterülettel kapcsolatos halgazdálkodási célokat, az alkalmazható halászeszközöket és módszereket, a vízterület őrzésének szabályait, valamint a vizinövényzet kitermelésének, irtásának, telepítésének szabályait, különösen a szükséges halasítás és lehalasztás módját.

Az érvényes halászati üzemtervek 1981—1985-ös időszakra készültek, így azok ez év december 31-én lejárnak.

Az új üzemterveket 1985. folyamán az 1986—1990. évekre kell elkészíteni.

A természeti erőforrások célszerűbb hasznosítása érdekében: — a vízterülettel kapcsolatos halgazdálkodási célokat úgy kell meghatározni, hogy azok a potenciális lehetőségek legteljesebb kihasználását szolgálják;

— a vízterülettel kapcsolatos célokat az eddig elért és kitűzött nettó hozamok alapján kell megadni;

— az üzemtervben tervezni kell az arra alkalmas vízterületeken a belterjes halgazdálkodás bevezetésének ütemezését;

— az évenként szükséges halasítási előírás szakmai minimumot kell hogy jelentsen, cél, hogy valamennyi víz az ökológiailag legalkalmasabb halfajok ivadékaival legyen telepítve. Az üzemtervi előírásokon felüli telepítés — fajok és lehetőleg korcsoport szerint — az üzemtervben meghatározott arányban történjen;

— a rendelkezésre álló árualapok leghatékonyabb felhasználása érdekében piaci méretű ponty (háromnyaras) kihelyezését az üzemtervi előírások csak belterjes vizeken tartalmazhatnak, míg a „szenge” korcsoportú hal kihelyezését külterjes gazdálkodásban a vont vízterület üzemtervbe nem írhatja elő. El kell érni, hogy valamennyi víz az ökológiailag legalkalmasabb halfajokkal legyen telepítve.

Az üzemtervi nyomtatványokat a halászati jog hasznosítója — a horgászhasznosítású vizeknél a MOHOSZ által szabályozott eljárás szerint (IB-kezelésű vizek esetében a MOHOSZ, egyesületi kezelésű vizek esetében az IB útján) — kitöltve, 6 példányban küldje meg a hasznosító (kezelő) székhelye szerinti illetékes megyei tanács mezőgazdasági és élelmezésügyi osztályának (a továbbiakban: megyei mezőgazdasági osztály).

A horgászok által is látogatott — állami gazdaság, termelőszövetkezet, vagy mezőgazdasági szakcsoport

kezelésében levő — természetes vízterület üzemtervének jóváhagyásra, vagy módosításra történő benyújtásakor csatolni kell a MOHOSZ illetékes megyei szervének (IB) véleményét.

Az 1985. június 30-ig használatba adott vízterületek üzemtervét legkésőbb 1985. szeptember 1-ig nyújtásuk be a megyei mezőgazdasági osztályokhoz úgy, hogy 1986. január 1-től érvénybe léphessenek. Javasoljuk, hogy a megyei halászati szakigazgatás 1985. június 30-ig tartson eligazítást valamennyi érdekelte részére. A 6 példányban jóváhagyott üzemtervből 3 db a halászati jog hasznosítójánál, 2 db a területileg illetékes megyei mezőgazdasági osztálynál marad. A megyei mezőgazdasági osztály egy példányt, a megyei üzemtervek előírásainak valamennyi mutatóját összesítve, 1986. május 1-ig megküldi a MÉM Mezőgazdasági Főosztályának.

Felhívjuk az állami gazdaságok, mezőgazdasági és halászati termelőszövetkezetek figyelmét az üzemtervek pontos és határidőre történő benyújtására.”

A közlemény melléklete a halászati üzemterv mintája. Ennek alapján a megyei tanácsok halászati szakigazgatása lehetőséget kap, hogy *nyomtatványt* készíttesen — bár 1985. júliusában a MÉM az igényelt mennyiségű nyomtatványokkal ellátta a megyéket.

Megítélésem szerint a feltételek adottak, hogy a következő öt évben gondosan előkészített, természetes vizeink halállományát fejlesztő üzemtervek készüljenek.

Ez év december végén lejárnak a hatályban levő halászati üzemtervek és 1986. január 1-től a következő öt éves ciklusban a *megújított szabályozás* szerint történik a halgazdálkodás.

A Halászati Termelőszövetkezetek Szövetségének és a Magyar Országos Horgász Szövetség bevonásával a MÉM Mezőgazdasági Főosztálya elkészítette a következő tervidőszak üzemterveire vonatkozó *halgazdálkodási irányelveket*. Ennek megfelelően kissé módosult az *üzemtervi nyomtatvány*, és az időközben kiadott állásfoglalások figyelembevételével az üzemtervek készítéséhez *útmutató* is készült.

A halászati üzemtervek készítésével kapcsolatban a MÉM 1985. május 22-én *értekezletet tartott* a megyei halászati felügyelők részére: a meghívottak között volt a MOHOSZ főtitkára és a HTSZ Szövetség képviselője is, ahol a tervezet megvitatására került és az észrevételek figyelembevételével kialakult a végleges kép, a további tennivalók sora. Az útmutató és maga az üzemtervi nyomtatvány csak ezután kerülhetett nyom-

dába — sajnos az előzetes egyeztetések ellenére elkészítésük elhúzódott, így is lehetőség nyílt azonban arra, hogy az érdekelt megyei tanácsok július közepéig azokat megkaphassák.

Most már a halászati hasznosítókon, a horgászvizek kezelőin a sor! Bizunk abban, hogy fennakadás nélkül lehetővé válik az üzemtervek gondos előkészítése és az eltelt öt éves periódus tapasztalatainak felhasználásával elkészülnek a pontos, megbízható, módosításokat nem igénylő és a halállományok fejlesztését szolgáló előterjesztések.

Hogyan értékeljük az eltelt időszak üzemterveit? Az 1981—1985 közötti időszakban a korábbi üzemtervi ciklusokhoz képest kevesebb volt a vita, az üzemtervi előírások megfontoltabbak, megalapozottabbak voltak. Ebben tükröződik a megyei halászati szakigazgatás munkája is.

De vajon szükséges-e menet közben a gyakori módosítás, mely leginkább a horgászegyesületi vizek esetében vált szinte általánossá? Teljesen nem kerülhető el,

ÚTMUTATÓ

a természetes vizek 1986–1990 évi halászati üzemterveinek elkészítéséhez

A halászati üzemterv (a továbbiakban: üzemterv) nyomtatványok tartalmát és formáját az 1977. évi 30. számú Tvr. és a végrehajtására kiadott 10/1984. (XII. 29.) MÉM és a 18/1981. (X. 27.) MÉM számú rendeletekkel módosított 44/1977. (XII. 19.) MÉM számú rendelet, (a továbbiakban: rendelet) 10. §-a alapján dolgoztuk ki. A hivatkozott rendelet előírja, hogy az üzemtervet legalább 5 évre szólóan a halászatra jogosult készíti el és a megyei szakigazgatási szerv hagyja jóvá.

Az üzemtervben meg kell határozni:

- a vízterülettel kapcsolatos halgazdálkodási célokat, a potenciális lehetőségek legteljesebb kihasználásával,
- az alkalmazható halászeszközök és módszerek, a vízterület őrzésének szabályait,
- a vízínóvények kitermelésének, irtásának és telepítésének szabályait,
- a szükséges halasítás és lehalasztás módját,
- a területi engedélyek számát és díját.

A természetes vizeken folyó halgazdálkodás célja: a vízterületek haltermelő képességének hatékony kihasználása, a halászati termékekből kitermelhető áruhalapok növelése, egyben a hazai lakosság ellátásának javítása és az exportfeladatok teljesítése, illetve a vízterületekhez kötődő horgászsporthoz igények differenciált kielégítése. Mindezt olyan eszközökkel kell elérni, hogy valamennyi víz az ökológiailag legalkalmasabb halfajokkal legyen telepítve.

E célok megvalósítására és a rendelet végrehajtására az üzemtervek elkészítésénél és jóváhagyásánál az alábbiakra hívjuk fel a figyelmet.

I. Általános rész

1. Egyértelműen meg kell határozni a vízterület nevét és elhelyezkedését, amelyről a használatbaadási okmányt kell alapnak tekinteni.
2. A használatbaadási okmány és a vízterület kimutatási sorszáma a MÉM (korábban az OHF) által kiadott nyilvántartási számozás. (Pl. Sió csatorna, Sárszentlőrinc közszeg és zsidó határától a Dunába való betorkollásig terjedő 44 km hosszúságban (16 II. V.) (1. 1962. I. melléklet 6. sorszáma).
3. A vízterület nagyságát hektárban, az átlagos vízmélységet méterben kell megadni, alapján a használatbaadási okmány tekintendő. Az adatok változása esetén a használatbaadási okmány módosítását kell kezdeményezni.
4. A halászati jog hasznosítójának (a MOHOSZ esetében a vízterület kezelőjének is) neve, címe, telefonszáma.
5. A vízterülettel kapcsolatos célokat a jövőben nettó hozamok alapján kell megadni, amelyek konkrét adatok hiányában becsléssel határozhatók meg.

II. Előírások

1. Az alkalmazható üzemi halászeszközök, halfogási módok és időbeni korlátozásokat „A halászat módja” c. fejezetben részletesen meg kell határozni. A szelektáló, az elektromos és a kisszerszamos halászat eszközeit és módját, évenkénti ütemezését is célszerű rögzíteni.
 2. A horgászati módját az országos és helyi horgászrend szabályozza. A horgászrend – az intenzív vizek kivételével – a rendeletben meghatározott tilalmakat és korlátozásokat szigoríthatja, de nem lazíthatja. A rendelettel eltérő szigorítások megsértése azonban nem lehet szabálysértési eljárás alapja, a szigorúbb szabályok megsértőit csak egyesületi fegyelmi úton lehet felelősségre vonni.
- Az országos horgászrendtől a helyi horgászrend előírásai csak alaposan indokolt esetben térhetnek el. Belterjes vizeknél a helyi horgászrend a naponta fogható mennyiség kivételével a tilalmi időket és méretkorlátozásokat enyhítheti.

A vízterület hasznosítója e pontban írja elő egyéb sajátos megkötéseit.

3. A kisszerszamos területi engedélyek számát és árát az üzemtervben kell meghatározni. Az alkalmazható halfogó eszközöket a II. fejezet 1. pontja alatt fel kell sorolni. A kisszerszamos területi engedélyek kiadásánál a MÉM értesítő 1978. évi 14. számában közzétett állásfoglalás az irányadó.
4. A kiadható horgász területi engedélyek számát és díját az üzemterv tartalmazza. Mértékét úgy kell meghatározni, hogy a bevételekből az I. fejezet 5. pontjában meghatározott célok a II. fejezet 1–2. pontjában előírt eszközökkel és a III. fejezetben rögzített haltelepítés útján megvalósuljanak.

A területi jegyek árának osztoznia kell a horgászturizmus további fejlődéséért. Ezért a napi jegy árát az éves területi jegyek árának maximum 10–30%-ában, a heti jegy árának maximum 25–40%-ában javasoljuk megállapítani, a magasabb határértéket csak az intenzív vizekre állapítsanak meg. Az ifjúsági és kedvezményezett jegyeket a felnőtt jegyek 50%-ának megfelelő határig állapítsák meg. Az udulójeget arányosan csökkentett áron egy hétre is kiadható azokra a vizekre, ahol heti jegy rendszeresítve van. Külföldieknek jegyeket korlátlán mennyiségben kell kiadni valamennyi vízre, minden jegyfajtából.

hiszen a változások felgyorsulhatnak, vagy váratlan helyzetek keletkezhetnek, de valamilyen mértékű stabilitás szükséges.

A jogszabályokban meghatározott országos érvényű horgászjegyek a jegyeken feltüntetett vizekre érvényesek. (A rendelet 1. §. alapján belterjes halgazdálkodás folyik azokon a vizeken, amelyekbe az üzemterv III. fejezetének előírásai szerint évente és hektáronként legalább 200 kg pontyot, vagy azaz egyenértékű más halat helyeznek ki.) A belterjes vizeket a vízparton jól látható helyen elhelyezett táblával jelöljék meg.

5. A vízterület őrzésének szabályait, illetve a halórok számát az üzemtervben kell meghatározni, elkülönítve a főállású és a társadalmi halórok számát, a 25/1980. (VI. 27.) MT, a 16/1980. (VI. 27.) MÉM és a 18/1982. (IX. 28.) MÉM számú rendeletek alapján.

III. Évenkénti halasítási előírások

Az évenkénti szükséges halasítást az üzemterv tartalmazza. A halasítási előírás szakmai *minimunot* jelent; nagyságát úgy kell meghatározni, hogy az üzemterv I. fejezet 5. pontjában kitűzött célok megvalósuljanak.

A nyomtatványon halfajokat nem jelöltünk meg, ezeket az üzemterv készítője írja be a táblázatba. Telepítésre a vízterület jellegének legjobban megfelelő korosztályú halfajokat kell tervezni. (Pl. elő folyóvizekbe – kecsge; holtágakba, víztározókba – kétgyaras ponty és busa; hegyei patakokba – pisztráng; stb.) Kihelyezési előírásokról valamennyi tenyésztett halfaj forgalmazásában lévő korosztály elfogadható. A horgászható htsz vizek halállományának pótlása kérdésében a MÉM Értesítő 1981. 25. számában megjelent közlemény az irányadó, amely szerint a htsz ek saját és kisszerszamos halaszkimánya után a telepítendő hal mennyiség a kifogott ponty minden tonnájá után 200 kg kétgyaras ponty, a ragadozó halfajok minden tonnája után 1000 db előnevelt vadék. Egyéb halasítási kérdésekben a HTSZ Szövetség és a MOHOSZ vezetői közötti megállapodás az irányadó.

Az üzemtervi előírásokon felüli telepítés – fajok és korosztály szerint – az üzemtervben meghatározott arányban történhet. „Zsenge” korcsoportú hal kihelyezését külterjes gazdálkodásban vont vízterület üzemterve nem tartalmazhatja.

A haltelepítés tervezett helyét és időpontját – hat nappal előbb – a megyei szakigazgatási szervnek be kell jelenteni, a horgászok által is látogatott vizek esetében egyidejűleg értesíteni kell a megyei MOHOSZ Intéző Bizottságot. A bejelentési kötelezettség üzemtervi előírások túlteljesítése esetén is fennáll. Kihelyezni csak egészséges halat szabad, ezt a korzeti állatorvos bizonyítványával kell igazolni.

Piaci méretű ponty (háromgyaras) kihelyezését az üzemtervi előírások csak belterjes vizeken, illetve a bányagödörök (homok, sóder, agyag, stb.) az összes kihelyezés súly szerinti 50%-ig tartalmazhatnak. Az előírt kihelyezés a megyei szakigazgatási szerv előzetes engedélyével más halfajjal, vagy más korosztállyal is történhet.

IV. Mellékhasznosítások

A vízínóvények kitermelésének, irtásának, telepítésének, továbbá az esetleges víziszárvas-tartás feltételeit, valamint a rák, a béka, a pisca és egyéb mindennemű haltáplálékszervezet kitermelésének, irtásának és telepítésének eszközeit és módját az üzemterv e fejezetében kell meghatározni.

V. Műszaki és természetvédelmi előírások

E pontban a halgazdálkodás szempontjából elengedhetetlen műszaki feltételeket kell előírni, amelyek a vízterület halászatihasznosítója köteles megvalósítani. A teljesítések végrehajtására határidőket kell megszabni.

Több üzemszakasról egy nyomtatványon halászati üzemterv abban az esetben állítható ki, ha a vízterületek halászati hasznosítója egy jogi személy. Közös üzemtervben csak egymással összefüggő vízterületek foghatók össze. A szükséges adatok felsorolása ez esetben mellékletben végezhető. A halasítási előírásokat úgy kell meghatározni, hogy minden önálló üzemszakasz arányosan telepítve legyen, illetőleg ha a jog hasznosítója azonos és a vízterületek jellege megegyezik, több víziről egy üzemterv is készíthető, de ekkor meg kell jelölni a halasítás évenkénti pontos helyét és mennyiségét.

Az üzemtervi nyomtatványokat a halászati jog hasznosítója, illetve a horgászhasznosítási vizeknél a MOHOSZ által szabályozott eljárás szerint (IB kezelési vizeknél a MOHOSZ, egyesületi kezelési vizek esetében az IB útján) a fentieknek megfelelően kitöltve, 6 példányban küldjék meg a hasznosító, illetve kezelő székhely szerint illetékes megyei tanács Mezőgazdasági és Élelmezéstudományi Osztályának. A horgászok által is látogatott állami gazdasági, halászati termelőszövetkezet, mezőgazdasági termelőszövetkezet, vagy mezőgazdasági szakszervezet kezeletében lévő – természetes vízterület üzemterveinek jóváhagyására, vagy módosításra történő benyújtásakor csatolni kell a MOHOSZ illetékes megyei szervének (Intéző Bizottság) véleményét.

Az 1985. június 30-ig használatba adott vízterületek üzemtervét legkésőbb 1985. szeptember 1-ig nyújtásba a megyei tanácsokhoz úgy, hogy 1986. január 1-től érvénybe léphessenek. A 6 példányban jóváhagyott üzemtervből 3 db a halászati jog hasznosítójánál, illetve kezelőjénél, 2 db a területileg illetékes megyei tanácsnál marad. A megyei tanács szakigazgatási szerve 1986. május 1-ig összeírtást készít, amelyben az üzemtervi előírások valamennyi mutatóját összegezi.

MÉM Mezőgazdasági Főosztály

Milyen kérdéseket szükséges még az üzemterv készítése során figyelembe venni?

— Tervezi-e a hasznosító a tervidőszak alatt az adott

HALÁSZATI ÜZEMTERV

I. általános rész

1. A vízterület(ek) neve, elhelyezkedése:
2. A használatbaadási okmány(ok) és a vízterület(ek) kimutatási sorszáma(i)
3. A vízterület(ek) nagysága: _____ ha,
átlagos vízmélysége: _____ m,
4. A halászati jog hasznosítója (MOHOSZ esetében a vízterület(ek)/ kezelője, címe, telefonszáma:
5. Előrendő célkitűzés:
- az utóbbi öt év foyási átlaga a kihelyezett hal levonása után: _____ kg/ha.
 - az 1985 re tervezett összes halfogás _____ kg/ha
 - az összes halfogás éves átlaga az 1981–1984 időszakban _____ kg/ha
 - az 1990 re tervezett összes halfogás _____ kg/ha
 - az 1990 re tervezett fogás a kihelyezés levonása után _____ kg/ha

II. ELŐÍRÁSOK

1. A halászat módja:
2. A horgászati módja: Az országos és helyi horgászrend szerint.
3. Kisszerszamos területi engedélyek kiadásának feltételei, módja, száma, ára:

4. A kiadható horgász területi engedélyek száma: **ára**

felölt éves	_____ db	_____ Ft,	ifjúsági éves	_____ db	_____ Ft.
heti	_____ db	_____ Ft,	heti	_____ db	_____ Ft.
napi	_____ db	_____ Ft,	napi	_____ db	_____ Ft.

Külföldiek:

felölt éves	_____ db	_____ Ft,	ifjúsági éves	_____ db	_____ Ft.
heti	_____ db	_____ Ft,	heti	_____ db	_____ Ft.
napi	_____ db	_____ Ft,	napi	_____ db	_____ Ft.

5. Halőrök száma:

főállású _____ fő,
társadalmi _____ fő.

vízterület intenzívvé nyilvánítását, a megfelelő kihe-lyezést?

— Milyen időközönként szükséges szelektáló halászatot végezni, vagy végeztetni? A szelektáló halászatból esetlegesen befolyt pénzösszeg hogyan kerüljön felhasználásra?

Egyéb halászati tevékenység (planktongyűjtés, Tubifex-gyűjtés stb.) engedélyezése, a területi jegyek árának meghatározása.

III. ÉVENKENTI HALASÍTÁSI ELŐÍRÁSOK

Halfaj	korosztály	db	db/ha	kg	kg/ha

IV. MELLEKHASZNOSÍTÁSOK

V. MŰSZAKI (VIZIG) ÉS TERMÉSZETVÉDELMI ELŐÍRÁSOK

..... 198 hó nap.

PH
hasznosító, illetve kezelő
a/llí/ása

VI. ZARADÉK

Az üzemterv hatálya 1986. év január hó 1. napjától 1990. év december hó 31. napjáig tart.
A módosítási kérelmeket a megyei Tanács
VB Mezőgazdasági és Élmezésügyi osztályához kell beadni.

Jóváhagyom:

..... 198 hó napján

..... PH
halászatú felügyelő Mezőgazdasági és Élmezésügyi
Osztály vezetője

FIGYELMEZTETÉS

Az 1977. évi 30. sz. TVr. 5. §-a és a végrehajtására kiadott 10/1984. (XII. 19.) MEM és 18/1981. (X. 27.) MEM számú rendeletekkel módosított 44/1977. (XII. 19.) MEM számú rendelet (Vhr.) 29. §-a alapján a halászati jog gyakorlásával járó kötelezettségek megsértése figyelmeztetést, illetve a halászati jog visszavonását vonja maga után. A Vhr. 25. §-a szerint hazai halfaj telepítésének tervezett helyét és időpontját - hat nappal előbb - a megyei szakigazgatási szervnek (halászati felügyelőnek) be kell jelenteni, a horgászok által is látogatott vizek esetében egyidejűleg értesíteni kell a megyei MOHOSZ Intéző Bizottságot. A Vhr. 24. §-a előírja, hogy a kihelyezésre csak egészséges halat szabad szállítani ezt az illetékes körzeti állatorvos bizonyítványával kell igazolni, amely hat napig érvényes. A Vhr. 1. §-a szerint haltervek halgazdálkodás-hoz évente hektáronként legalább 200 kg pontyot, vagy ezzel egyenértékű más halat kell kihelyezni. A jóváhagyott üzemtervet a használatbaadási okmánnyal, illetve a MOHOSZ esetében a kezelési megállapodással együtt kell őrizni. Egyéb kérdésekben a MEM Értesítő 1985 júliusi számában megjelent „Irányelvek a természetes vizek 1986–1990. évi halászati üzemterveinek elkészítéséhez” és a MEM Mezőgazdasági Főosztálya által kiadott „Útmutató a természetes vizek 1986–1990. évi halászati üzemterveinek elkészítéséhez” az irányadó.

4

Időbeni, tervszerű gazdálkodással az üzemtervekben előre rendezhető a területen menet közben feszültségeket keltő kérdések; a jó üzemterv a vízparton halásznak és horgásznak egyaránt biztonságot, jó közérzetet ad.

Mellékleként az üzemterv mintáját, az elkészítéséhez készült útmutatót tesszük közzé.

Toth Árpád
a MEM főmunkatársa

OMÉK 1985

Hónapokkal ezelőtt zárta kapuit az OMÉK '85 jubileumi kiállítása. Helyileg ugyanott, de mondanivalójában, bemutatójában jóval többet adott, mint a korábbi kiállítások. Ez érthető is, hiszen az eltelt öt év alatt is sokat fejlődött a magyar mezőgazdaság és élelmiszeripar. Ennek illusztrálására az ágazati pavilonokban képes, írásos dokumentációk, de makettek, gépek, technológiai folyamatbrák, termék-bemutatók, élőállatok egyaránt rendelkezésre álltak. Jelentős helyet kapott a biotechnológia mint új elem, de új mezőgazdasági és élelmiszeripari gépek is nagy számban szerepeltek. Jelentős volt a külföldiek részvétele, ahol az élenjáró technológia volt az uralkodó. Az egyes üzemek pavilonjai is jól érzékeltették, hogy milyen jelentős utat tettek meg és hol tartanak ma már. A bemutatót segítette elő számos vetítés is. Színfolt volt például a „Sovjetunió Napja” az OMÉK-on, ahol Alekszej Gulenkó miniszterhelyettes adott tájékoztatót a szovjet mezőgazdaság eredményeiről és elképzeléseiről.

Az OMÉK '85 keretében került sorra az agrárszakemberek találkozója, a Magyar Agrártudományi Egyesület, a Magyar Tudományos Akadémia Agrártudományok Osztálya, valamint a Magyarok Világszövetsége támogatásával augusztus 21–23. között, Dr. Dimény Imre akadémikus, a Szervező Bizottság elnöke a következőket mondta:

„A találkozó oélja, hogy az itthon és külföldön élő magyar agrárszakemberek bensőséges találkozója nyújtson lehetőséget olyan eszmecserére, amely a mezőgazdaságban világszerte vitatott, egyszersmind közös érdeklődésre számot tartó problémákat feszegeti. Nem volna érdemes elhallgatni, hogy ezzel a találkozóval egy újszerű kísérletbe fogtunk. Kísérletnek azért nevezem, mert bizonyos értelemben irányváltást jelöl tájékozdási törekvéseinkben. Ugyanis már eddig is iparkodtunk mintegy ablakot nyitni a nagyvilágra, beáramoltatni hozzánk mindazt, ami máshol jól bevált, s ami beillik szocialista gazdálkodásunk elvi és gyakorlati keretei közé. Most viszont, ezen az összezejövetelen, emellett meg is szeretnénk mutatni egyet-mást abból, ami honi tájainkon termett, legyen az ötlet, elgondolás vagy éppen élelmiszer-gazdasági termék. Vagyis ezúttal

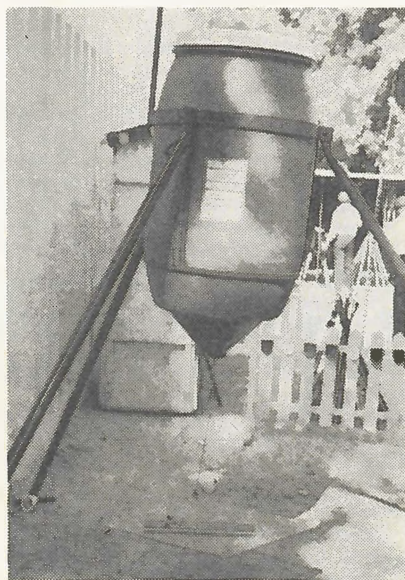

A halászat-pavilonban mindig sok érdeklődő volt

kölcsönös — és ezzel, remélem, különösen hatásos és hasznos — tapasztalatcserére, gondolatváltásra, ismerkedésre számíthatunk.

Vendégeink sorában vannak olyanok, akik hosszú évtizedek óta nem lépték át a magyar határt. Meggyőződésem, hogy nem árt, ha saját szemükkel, saját fülükkel, győződnék meg arról, mi minden történt azóta nálunk.

Nem állíthatjuk persze, hogy már mindent elértünk, amit el szeretnénk volna érni. Akadnak bizony még gondok, hibák. Talán éppen a környezetvédelem, a hatékonyság javítása, a minőség és — ami vele szorosan összefügg — a versenyképesség növelése körül vannak gondjaink. Erzik és értik ezt a szakemberek a világon mindenütt. Ezért is szerepelnek sűrűn a gazdasági mutatók a találkozóra beküldött dolgozatokban, az előadások rövidített anyagában.

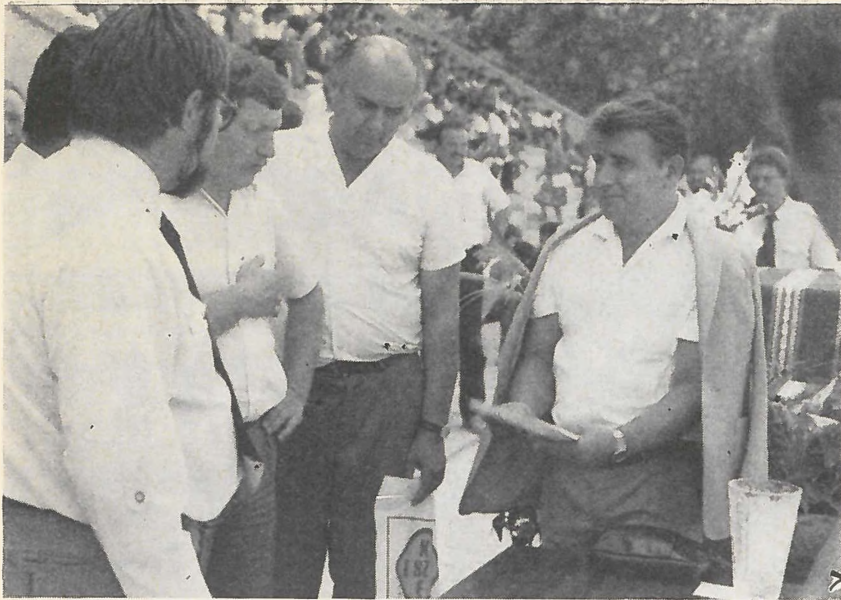

Az Ercsi Ságvári Htsz halónetetője

Ennél fogva nem is volt éppen könnyű a hat szekció foglalkozásait arányosítani; az ökonómiai jelleg gyakran kidomborodott a tanulmánytervekből. Mégis, azt hiszem, hogy az egyes szekciók elnökei — egytől egyig kiváló tudósok — meg fogják találni a módját, hogy a részletekről is szakmai újdonság bontakozzék ki, akár a növénytermesztés és -feldolgozás, akár az állattenyésztés, akár a kertészet, végül, de nem utolsósorban a szorosabban értelmezett agrár-gazdaság területén.”

Mint az várható volt, a látogatottság felülmúlta a korábbi kiállításokat. Ezen belül is szembetűnően sokan érdeklődtek a halászat-pavilon iránt, amely a halászati tenyésztésanyag és a termelésben alkalmazott halközösségek bemutatásával. Az érdeklődéshez képest különösen kicsinek bizonyult a pavilon. (Ezt előre jeleztük is a kiállítási irodának, de sajnos nem vették ezt komolyan.) Így az érdeklődők is károsodtak, hiszen időnként valósággal átpréselték magukat a helyiségen és nem nézhetek szét, és sok izgalmat adott a kezelőknek — a TEHAG brigádjának —, akik lelkiismeretes munkával biztosítani tudták a nem éppen kifogástalan műszaki ellátottság mellett az üzemelést, a bemutató zavartalan-ságát. Ezt az állapotot megismételni nem szabad! Normális körülmények keilene ahhoz, hogy az élőhal iránti nagy érdeklődést ki lehessen elégíteni és mondanivalónk az ágazat fejlődéséről, helyzetéről, sokszínűségéről eljusson a közösséghez.

Nemcsak a halászat-pavilonban volt halas anyag, hanem — örömmünkre — az élelmiszeripari pavilon mélyhűtő pultjában együtt lehetett látni a halfeldolgozóink készítményeit, melyek korszerű csomagolásukkal ugyancsak érdekli-

A bemutatott halakért és a halászatban elért eredményekért járó díjakat dr. Dobrai Lajos miniszteriumi főtanácsos adta át

dést nyertek; a tudományos pavilonban és az AGROBER-nél is lehetett találkozni a halászati kutatás, műszaki fejlesztés eredményeivel, új technológiai elemekkel.

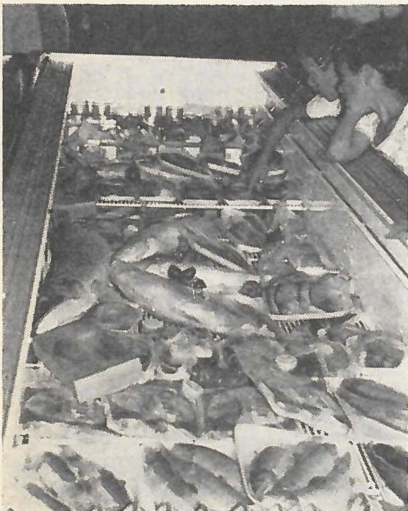
A halászatban élenjáró termelők termékeik bemutatása után díjazásban részesültek.

Tenyésztői Nagydíjat kapott a Szarvasi Haltenyésztési Kutató Intézet a bemutatott pontyanyákért és ivadékaikért, a P-31-es piaci hibridpontyért és a honosítás alatt álló halak bemutatójáért.

Termelői Nagydíjat kapott a Halászati Termelősövetkezetek Szövetségének Dinnyési Ivadéknevelő Tőgazdasága pontyanya- és ivadék-bemutatójáért.

Aranyérmeket kaptak:

- Bikali Állami Gazdaság: polikultúrás áruhal-bemutatóért;

Az állami gazdaságok halászati termékeit az élelmiszeripari pavilonban állították ki

Nagy volt a forgalom a Dunakömlödi Halászcserdjában (Tóth Árpád felvétele)

- Paksi Vörös Csillag Htsz: kétnyaras piaci pontyért;
- Százhalombattai Temperáltvízű Halszaporító Gazdaság: polikultúrás ivadék-bemutatóért;
- Székesfehérvári Vörösmarty Tsz: a kétnyaras pikkelyes pontyáért.

Ezüstérmeket kaptak:

- Tatai ÁG: pikkelyesponty-bemutatójáért;
- Palotási ÁG: piaci tükrös pontyáért;
- Dalmandi ÁG: piaci tükrös pontyáért;
- Balatoni Halgazdaság: piaci pontyáért.

Bronzérmeket kaptak:

- Gyomaendrődi Viharsarok Htsz: pontybemutatójáért;
- Hortobágyi Halgazdaság: pikkelyes anyapontyaiért;
- Százhalombattai Temperáltvízű

Halszaporító Gazdaság: KOI-ponty bemutatójáért.

Oklevelet kaptak:

- Mezőfalvi Mezőgazdasági Kombinát: piaci pontyáért;
- Hortobágyi Halgazdaság: intenzíven nevelt harcsáért;
- Székesfehérvári Vörösmarty Tsz: compóért.

A Bíráló Bizottság az Állami Gazdaságok Halászati Szakbizottságának különdíját a Balatoni Halgazdaságnak ítélte oda a pisztráng-és angolnatermelésben elért kiemelkedő eredményeiért.

A HUNGEXPO által kiírt óriásharcsa-fogási pályázatot a Hortobágyi Halgazdaság nyerte a kiváló állapotban felszállított, 39 kg tömegű harcsájával. (A 10 000 Ft-os pályadíj átutalásáról a Hungexpo intézkedett.)

A Bírálóbizottság elnöke Pékh Gyula; tagjai: dr. Dobrai Lajos, dr. Balázs László, Balogh József, dr. Tahy Béla és Várady László voltak.

Az OMÉK '85 felhívta a halászatban dolgozók figyelmét is arra,

hogy módszeres munkával milyen értékes tenyészanyag állítható elő az állattenyésztésben, a növénytermesztésben és a halászatban egyaránt; a biotechnológia milyen új lehetőségeket sejtet és ad; a gépesítésben, a mechanizációban milyen jelentős az előrehaladás és ma már csaknem valamennyi termelési folyamat kellően gépesített a mezőgazdaságban; a nagy értékű eszközök hatékony működtetéséhez milyen fontos a munkaszervezés, a felelősségteljes végrehajtás. A jó munkaszervezés, a gazdaságos anyagfelhasználás új eszközeiként kiemelését érdemel a számítógépes irányítás. Ahogy javul szakember-ellátottságunk és tökéletesedik a termelési technika, úgy kellene emelkednie a termelési színvonalnak és az eredményességnek — ezt is érzékeltette ez a sikeres kiállítás.

Dr. Dobrai Lajos

Kiváló szövetkezet az esztergomi Úszó Falu Halászati Termelőszövetkezet

A Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium, valamint a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa az 1984. évi munkaverseny értékelése során a halászati termelőszövetkezetek közül a legmagasabb pontszámot elért esztergomi Úszó Falu-t tüntette ki 1985-ben a „Kiváló Szövetkezet” kitüntetéssel. Ez a megtisztelő cím nem idegen a szövetkezetben, mert az előző évben is sikerült elnyerni, így már mint kétszeres kiváló szövetkezet ünnepelhette az elmúlt év jó munkáját az 1985. májusában összehívott ünnepi közgyűlés.

Hogyan is kezdődött az év, milyenek voltak a feltételek?

Az időjárás — amely a halászatban döntő jelentőségű — nem kedvezett a termelésnek. Hideg volt 1984-ben a tavasz, a halak a szokásosnál később kaptak rá a takarmányra. A nyár is hűvös volt, a magas hozamok eléréséhez szükséges hőmérséklet a tenyésztő alatt nem alakult ki, így a halak növekedése nem volt egyenletes, a súlygyarapodás a vártnál kevesebb lett.

A közgazdasági feltételek talán még rosszabbul alakultak, mint az időjárási tényezők. Egyes halfajok esetében az export ár a belföldi árszint alá esett. A busa tőkés országokba irányuló kivitele megszűnt, a szocialista export pedig az ismert devizaszorzó miatt sokkal kisebb forintbevételt jelentett azonos mennyiségű hal exportja esetén. A szövetkezet mintegy 10 forinttal alacsonyabb árat kapott kilogrammonként árujáért, mint korábban.

A pecsenyekacsa ára is nyomott volt, a kereslet csökkent. Növekedtek az értékesítési költségek mind a kacsa, mind a hal eladásánál. A vízdíj jelentős emelése ugyancsak jelentős terheket rótt a szövetkezetre. De nagyobb területbért is kellett tavaly fizetni, mint azelőtt. Az árkiegészítés viszont jelentősen csökkent. Romlottak a kiegészítő tevékenység feltételei is, a vendéglátó egységek terhei is növekedtek.

Mindezek együttevén kemény feltételeket teremtettek a gazdasági vezetés részére, hogy mégis tudja biztosítani a szövetkezet dolgozóinak számára a munkát és a megfelelő jövedelmet. Hogyan sikerült mégis kiváló eredményeket elérni?

HALASTAVI HALÁSZAT

1 kilogramm hal előállítására 2,61 kg keményítő értékű takarmányt használtak fel, ami eddigi legjobb felhasználásuk, a probléma azonban abban jelentkezett, hogy keveset tudtak feltakarmányozni, így a hozam csak 340 kg lett hektáronként. Ez jóval kevesebb mint az előző évek eredménye. A hozamkiesés másik oka az orvhalászkodó aktív tevékenysége volt. Nem áttalottak elvinni 15–20 dkg-os tenyészanyagot sem, nem beszélve a piacérett áruhalról. Hiába rótt ki a tanács jelentős pénzbírságokat, a törvénysértés nagyfokú volt. A kisbéri tavak esetében mintegy 40 000 Ft-ot tett ki a szabálysértési bírság összege, amelyet a költségvetésbe fizettek be, jöllehet a kár a szövetkezetet érte.

A neszemélyi holtágban a víz minősége nagymértékben leromlott. A holtágon nevelt kacsák több szervesanyagot juttattak a vízbe, mint amit az elbírt. Ezért július–augusztus hónapokban szóróvíz elhullások következtek be. Sürgősen egy nagyteljesítményű szivattyút kellett beállítani, amely friss vizet adott, így nemcsak a halak, hanem a kacsák is jobban érezték magukat. 1984-ben a 14 hektáros vízterületről 48 234 kg halat halásztak le, amely az 1983. évi lehalászásnak 79,2%-a, az 1982. évinek pedig 67,5%-a volt.

DUNAI HALÁSZAT

Annak ellenére, hogy az időjárási viszonyok nem kedveztek a tógazdasági halászatnak, a dunai vizeken a fogás a korábbi évek átlagának megfelelően alakult. A terméshozamok vízi fogásokból 30 533 kg halat mértek be. A folyamatos és tervszerű telepítések ellenére a nemes halak részaránya a fogásokban csökkent. A zsákmány 95%-a fehér halakból tevődött össze, csak 5% volt a ponty, süllő, csuka, harcsa aránya. Így szerény volt a bevétel is, 1 kg dunai hal értékesítési átlagára 22,73 Ft-ot tett ki.

BAROMFITARTÁS

A szövetkezet 1971 óta foglalkozik pecsenyekacsa neveléssel. Az elmúlt évben több mint 300 000 db kacsát neveltek fel jó eredménnyel. A napos kacsákat a Palotási Ka-

csatenyészési Rendszer szállítja jó minőségben és a leszerződött mennyiségben, a végterméket pedig 51 napos korban a Kecskeméti Baromfifeldolgozó Vállalat viszi el. Az elmúlt évben a pecsenyekacsa átlagsúlya 2,57 kg volt. Sikerült javítani a takarmányfelhasználást, 3 dkg-al kevesebb takarmánnyal sikerült 1 kg súlygyarapodást elérni 1984-ben az egy évvel korábbihoz képest. Az elhullás is csökkent, az 1983-ik évi 11,6%-ról 10,0%-ra. Ésszerűsítették a takarmányozás technológiáját is. Korábban zsákos tápot etettek, de tavaly áttértek az ömlesztett táp etetésére, amellyel jelentős költségcsökkentést értek el, egyben a dolgozók kemény fizikai munkájától is mentesültek.

A téli időben az előnevelő épület jobb kihasználása és a foglalkoztatás érdekében broyler csirkét neveltek. A termelési mutatók azonban romlottak az előző évhez viszonyítva: 1983-ban 1,82 kg átlagsúllyal, 1984-ben csak 1,64 kg átlagsúllyal sikerült a csirkéket átadni. Az 1 kg súlygyarapodásra felhasznált takarmánymennyiség 7 dkg-al több volt mint korábban (2,63 kg az előző évi 2,56 kg-val szemben). Az elhullás pedig az előző évi 2,6%- helyett 8,2%-ra növekedett. A rosszabb eredmények okait kutatva kétségtelen tény, hogy gyengébb volt a naposcsibék életereje, romlott a takarmányok beltartalmi értéke, amin sürgősen változtatni kell.

GESZTENYEFELDOLGOZÁS

Édesipari üzemiükben a TÁTI Vörös Csillag mezőgazdasági szövetkezettel közösen több mint 130 tonna gesztenyét dolgoztak fel gesztenyepürének. Ez a tevékenység több mint 650 000 Ft-al növelte az árbevételt.

HALÜZLETEK

A halat értékesítő kiskereskedelmi üzletek árbevétele kevéssel ugyan meghaladta az előző évit, mégis 196 000 Ft veszteség mutatkozott, mert emelkedtek az értékesítési költségek, a fogyasztói árkiegészítés pedig csökkent.

VENDÉGLÁTÓ ÜZEMEK

Két vendéglátó egységből az esztergomi halászcserda szerződéses üzemeltetésű, a kertvárosi büfé pedig hagyományos üzemelésű. Tevékenységük együttvéve mintegy 380 ezer Ft-ot biztosított a közös gazdaságnak.

ÉPÍTŐIPARI RÉSZLEG

Az 1983-ban alakult Építőipari Szerelő Szolgáltató Főágazat alakulásának évében még 2,5 millió Ft eredményt tudott felmutatni, tavaly azonban már veszteséges volt. Ennek több oka van, mindegyik előtt a vállalatok és költségvetési intézmények megrendeléseinek csökkenése, fizetési nehézségek, a kisvállalkozások bővülése, anyagellátási zavarok és különböző ábrproblémák. Hiába igyekezett a szövetkezet a főágazat rentabilitását lakatos és varrodai tevékenységgel bővíteni, a veszteség egyre növekedett, így 1984 novemberében

meg kellett szüntetni a főágazatot. A jövőben Ipari Szolgáltató Szövetkezeti Szakcsoportként működik tovább. A lakatosüzem sem árbevételi, sem nyereség tervét nem teljesítette. Az ollógyártó részleg sem tudta tervét csak 97%-ra teljesíteni.

GOMBÜZEM

A szövetkezet legrégebbi és legnagyobb ipari tevékenysége a gombüzem. Ma már 34 vállalattal és szövetkezettel állnak kapcsolatban. A megrendeléseket a kért határidőre és jó minőségben teljesítik, a tőkés vevők is elégedettek termékeikkel. Úgyes szervezéssel az alapanyagot mindig sikerül beszerezni. Így árbevételük csaknem 19 millió Ft volt, amellyel a nyereségtervet is sikerült túlteljesíteniük. Ezt elsősorban a jó minőségű exporttermékekkel, illetve a költségek csökkentésével érték el.

Összegezve: a szövetkezet termelésének növekedése dinamikus

volt. Az árbevételt az előző évhez képest 17,5%-al, a termelési értéket 16,9%-al növelték. Az alaptevékenységben is jelentős haladást értek el, 23,8%-al termeltek többet mint korábban. A mérlegeredmény nem mutat olyan kimagasló értékeket mint a termelés, mert 1984-ben — arányait tekintve is — jelentősen növekedtek az elkerülhetetlen költségek. A társadalombiztosítási járulék emelése, a bérpótlékok alapbérésítése, az exporttámogatás és egyéb dotációk csökkentése a szövetkezetnek 1,9 millió Ft többletvonást jelentett, amit a mintegy 240 főnek kellett szorgalmasabb munkával, átgondoltabb vezetéssel, a kedvezőtlen feltételekhez való alkalmazkodással, rugalmas és gyors döntésekkel kitermelni.

Az ünnepi közgyűlésen részt vett tanácsi vezetők, társintézmények és irányító szervek képviselői jogosan ismerték el a jól szervezett munkát és kívántak további sikereket a következő évekre.

Dr. Nagy László

Halfelvásárlás

Minden mennyiségben átveszünk és korszerű eszközökkel elszállítunk pontyt és ragadozó halat

FELVILÁGOSÍTÁST ADNAK FIÓKJAINK:

BAJA, Béke tér 7.

Tel.: 11-009.

Telex: 28 1249.

BEKESCSABA, Tanácsköztársaság

útja 33.

Tel.: (66) 23-745.

Telex: 08 3368.

DEBRECEN, Somanffy u. 1/c.

Tel.: (52) 11-508.

GYÖNGYÖS, Zöldfa u. 2.

Tel.: (37) 11-538.

GYŐR, Jedlik Ányos u. 2.

Tel.: (96) 18-346.

KAPOSVÁR, Noszlopy Gáspár u. 10.

Tel.: (82) 12-422.

KECSKEMET, Budai u. 6.

Tel.: (76) 11-795.

MISKOLC, Bajcsy-Zsilinszky u. 1.

Tel.: (46) 36-546.

Telex: 06 2297.

NAGYKANIZSA, Piac tér.

Tel.: (93) 11-444.

NYÍREGYHÁZA, Hímes u. 52.

Tel.: (42) 11-406.

Telex: 07 3359.

PÉCS, Ybl Miklós u. 7.

Tel.: (72) 15-808.

Telex: 01 2296.

SIOFOK, Zsilip sor 2.

Tel.: (84) 10-013.

Telex: 22 5219.

SZEGED, Marx tér 1-3.

Tel.: (62) 14-312.

Telex: 08 2443.

SZEKSZÁRD, Széchenyi út 21.

Tel.: (74) 11-321.

SZÉKESFEHÉRVÁR, Piac tér 37.

Tel.: (22) 11-299.

SZOLNOK, Ságvári krt. 38.

Tel.: (56) 11-904.

Telex: 02 3379.

SZOMBATHELY,

Bajcsy-Zsilinszky u. 25.

Tel.: (94) 11-357.

TATABÁNYA, Ifjúmunkás út

Tel.: (34) 13-519.

VESZPRÉM, Gyertyánkút u. 2.

Tel.: (80) 12-574.

Felvásárlás:

HALÉRTÉKESÍTŐ VÁLLALAT
Beszerzési osztálya

Budapest V., Münnich Ferenc utca 26.

Telefon: 117-232

Telex: 22 5466

HAL-INNO

Agrárfejlesztő Közös Vállalat

A „HAL-INNO” Agrárfejlesztő Közös Vállalatot 1983-ban hozta létre a Haltenyésztési Kutató Intézet, Szarvas, a „Szigetfő” MgTsz, Szigetszentmiklós, a Felszabadulás Htsz, Szolnok, valamint a Bocskai Htsz, Hajdúszoboszló. 1984-ben a Vállalat alapítói közé belépett az Általános Innovációs Pénzintézet.

A vállalat törvényességi felügyeleti szerve a Pest megyei Tanács VB. Mezőgazdasági és Élelmiszerügyi Osztálya, szakmai irányítását a Mezőgazdasági és Élelmiszerügyi Minisztérium látja el.

A vállalat Szigetszentmiklós központtal a következő felépítés szerint működik:

I. Műszaki Berendezéseket gyártó és fejlesztő üzem

II. Ketreces haltermelő és haltároló telep

III. Budapesti kereskedelmi hálózat, „HALFORG” GT. néven

IV. „HAL-NOV” FT., amely a geotermikus energia halas hasznosítására alakult termelő egység

V. „FISH-TRADE” GT., mely létrehozási célja megegyezik a „HAL-NOV” GT.-vel.

A Vállalat látja el a GT-vel kapcsolatos gesztori teendőket. Vállalatunk a haltermelés fejlesztésére, intenzív technológiák kidolgozására és ezeknek a termelésben történő alkalmazására jött létre. Elsődlegesen a HAKI, Szarvas kutatási eredményeinek a gyakorlati termelésben való alkalmazása és az ennek megfelelő műszaki feltételek megteremtése a cél, melyet el kívánunk érni. Ezen felül fő célkitűzésünk: intenzív halas rendszerek kialakítása. Sikeresen fejlesztettünk ki olyan berendezéseket, melyek színvonalát eléri vagy meghaladja a piacon jelenleg elérhető hasonló berendezésekét.

Ezeknek a berendezéseknek egyik lényeges tulajdonsága: az energiatakarékos üzemelés, amely a megrendelésekben egyre inkább alapvető megkövetésként szerepel.

Rugalmasan reagálunk a piaci igényekre, képesek vagyunk gyors átfutási idővel kidolgozni és adaptálni a helyi szükségleteknek megfelelő technológiát.

Az egyes szervezeti egységek profilja a következő:

I. Üzem

1. Felszíni és mély levegőztető berendezések kifejlesztése és gyártása, melyek nagy hatásfokkal képesek a víz oldott oxigén tartalmának növelésére. Használatukkal az oldott oxigén tartalom gyorsan, ugrásszerűen megnövelhető, mellyel bizto-

sítani lehet nagy halmennyiség kis vízterületen történő tartását.

2. Haltároló ketrecek

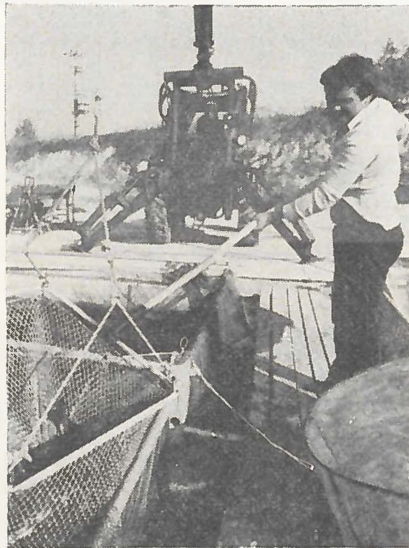
A ketrecek alkalmazásával könnyen, gyorsan kialakítható egy intenzív halnevelő és haltároló telep. A ketrecek összeállítás és használata egyszerű, komolyabb szakértelmet nem igényel.

3. Elektronikus vagyoni védelmi berendezések.

4. Automatikus etetők gyártása
Használatukkal minimális munkaerővel megoldható a halak tetszőleges mennyiségű, minőségű és ütemezésű táplálása, előzetes programozás alapján.

5. Ezeket a berendezéseket felül az üzem a haltermeléshez és forgalmazáshoz szükséges segédeszközök gyártására és fejlesztésére is alkalmas.

Az ismertetett berendezések egy része kiválóan alkalmas a környezetvédelem területén történő felhasználásra.

(Kerekes Tamás felvétele)

A fejlesztések során elsődleges szempontként vettük figyelembe a környezetvédelmi előírások maximális betartását és az energiatakarékos megoldások kialakítását.

II. Ketreces haltermelő és haltároló telep

A telep 3,6 ha bányatavon létesült. Haltároló hálketrecek segítségével képes 20 vagon hal tárolására.

Az oxigén szükségletet az üzem által készített felszíni és mély levegőztető berendezések biztosítják. A telep felépítése olyan, hogy a halak ki- és bevételét gyors ütemben, gépesítve, csekély munkaerő szük-

séglettel lehet megoldani. A telep átalakítás nélkül alkalmas intenzív halnevelésre is. A telep lényegében egy olyan ketreces halnevelési és haltartási rendszerre épült referencia üzem, mely a gyakorlat közben mutatja be a rendszer alkalmazása során elérhető eredményeket.

III. A „HALFORG” GT.

A GT 14 halárúsító egységet üzemeltet. Minimális létszámmal tiszteletet parancsoló eredményeket ért el. 1984-ben Budapest halellátásának 39,9 %-át biztosította. A szükséges műszaki feltételeket a „HAL-INNO” KV teremti meg, biztosítja a boltok műszaki berendezéseinek javítását, illetve kicserélését. A folyamatos halellátáshoz szükséges halmennyiség tárolása a „HAL-INNO” KV ketreces telepén történik.

IV. A „HAL-NOV” GT

A GT-t Lipót községben hoztuk létre a Szigetközi Magyar—Csehszlovák Barátság MgTsz és a Novotrade RT részvételével. Fő profilja geotermikus energia felhasználásával (másodlagos hasznosításával) halszaporítás, a halak természetes ivási idejétől függetlenül az év bármely szakában. A vállalat rendelkezik egy találmánnyal, mely alkalmazásával fajtájától függetlenül tetszőleges mennyiségű halivadék előállítható. Ennek segítségével a piacon halszaporítással foglalkozó cégek megelőzve tudunk jelentkezni tényszerűen.

V. „FISH-TRADE” GT

A GT-t a Novotrade RT-vel és a Lenin MgTsz-szel közösen hoztuk létre Lébénymiklóson. Feladata: előnevelt, illetve áruhal előállítás olyan időszakban is, amikor a természetes vizek hőmérséklete folytán a hagyományos technológiával termelő gazdálkodó egységek erre nem képesek.

Felépítése: intenzív rendszerű, melyben szintén geotermikus energiát hasznosítunk. Ennek segítségével a rendszer képes a „HAL-NOV” GT. által előállított ivadékból az időjárás behatásaitól függetlenül előnevelt és áruhal termelésére.

Vállalatunk fejlesztő vállalat, ennek megfelelően folyamatosan fejlesztjük tovább eddigi termékeinket, illetve keressük az új, gazdaságosabb megoldásokat.

Legfontosabb feladatunknak azt tekintjük, hogy új technológiák kidolgozásával, berendezések kifejlesztésével hozzájáruljunk a magyar halászat modernizálásához, a világpiaci követelményekhez való igazodáshoz.

Kovács András
igazgató

Halászati Világkiállítás Leningrádban

A leningrádi Halászati Világkiállítást immár negyedszer, INRÜBPROM '85 néven rendezték meg. A kiállítás három fő részből állt: fedett csarnokokból, a leningrádi személykikötőben elhelyezett halászhajó-bemutatóból és a Belvázi Halászati Kutató Intézet (Rospa) haltenyésztési gép-, felszerelés- és technológiai bemutatójából.

A kiállításon 25 országból 260 cég képviselői jelentek meg, először vett részt Dél-Korea és Peru. A legnagyobb kiállító a Szovjetunió volt: több mint 3000 m² fedett pavilonban és szabadtéri bemutatón a halászat teljes vertikumának korszerű berendezéseit vonultatta fel (tengeri halászat, halfeldolgozás, csomagolás, haltenyésztés, halszaporítás, állományutánpótlás, hálógyártás stb.). Szokatlanul nagy kiállítással volt jelen az NDK és Japán.

Annak ellenére, hogy a bemutatott eszközök, felszerelések, gépek nagyrészt a tengeri és az óceáni halászat céljait szolgálták, a kiállításon jelentős helyet kapott az édesvízi halászat és haltenyésztés. Ebbe illeszkedett a magyar bemutató is.

A magyar kiállítás vonzerejét a következők indokolták:

1. A haltenyésztési folyamatok komplex megoldásait, teljes haltenyésztési technológiákat ismerettünk (konténeres halkeltető állomások változatai, megvalósult külföldi beruházások technológiái, halfeldolgozás stb.).
2. A bemutatott élőhalak (koi pontyok és aranyhalak) csak a magyar pavilonban voltak láthatók.
3. A Magyar Országos Horgász Szövetség Horgászcsikkészítő Vállalatának magas színvonalú termékei iránt a sporthorgászok széles tábora érdeklődött.

Bebizonyosodott, hogy helyes döntés volt, miszerint a magyar bemutató az utóbbi öt évben elért új eredményekre összpontosított. A szovjet halászat igazgatási és kutatási vezetőivel folytatott megbeszélésekből kitűnt, hogy a magyar haltenyésztés eredményeit jól ismerik, legújabb eredményeiket számontartják. A magyar pavilonban állandó volt a forgalom. Az érdeklődőknek folyamatosan adtunk tájékoztatást: hasznos volt, hogy a kiállító vállalatok képviselői közvetlen információkkal szolgálták. Kár, hogy a Haltenyésztési Kutató Intézet képviselőjében senki nem lehetett jelen, pedig a konténeres halkeltető, annak nap-elemes hasznosítása iránt nagy volt az érdeklődés.

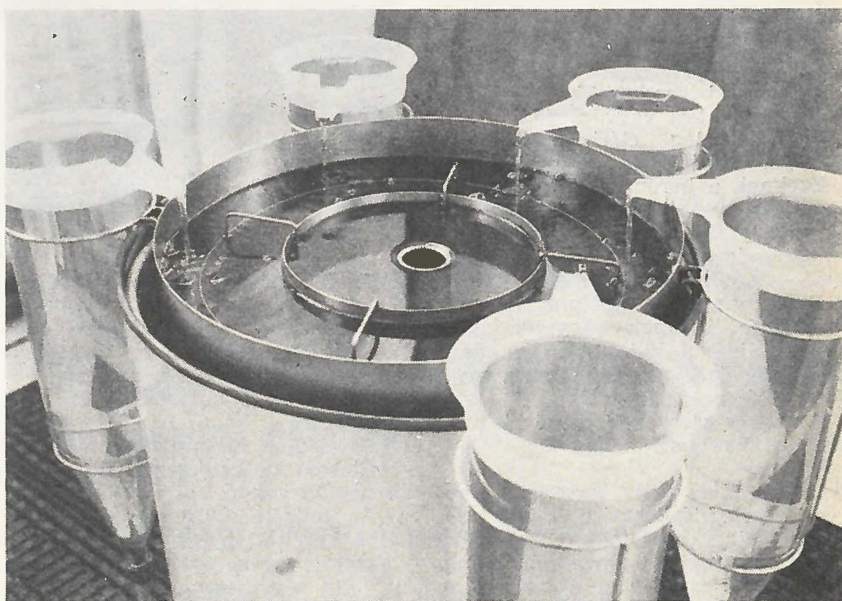
Részlet a magyar pavilonból

A kiállításon bemutatott eszközök közül számunkra a következőknek lehet jelentősége:

1. A szovjet haltenyésztők nagy hangsúlyt helyeznek az új halfajok tenyésztésbevonásának. Kidolgozták a zárt rendszerű márena- és ráktenyésztés technológiáját, több szibériai és távolkeleti lazacfajt vontak intenzív tenyésztésbe, megkezdték egyes szibériai detrituszfogyasztó halak

(csukucsán) mesterséges szaporítását. E fajok a tenyésztéstechnológiai problémák megoldása után távlatilag a hazai haltenyésztésbe is bevonhatók.

2. Megismerkedtünk az utóbbi években kifejlesztett olyan szovjet műszaki berendezésekkel, amelyek figyelembe vehetők a magyar tógazdasági halászat gépeltetésénél: — A KG-1 és a KM-0,7 típusú nádvágógépek. Az általánosan

Halkeltető és -előnevelő berendezés a szovjet bemutatón

A ketreces haltenyésztésben alkalmazott szovjet önetető

elterjedt cseh-szlovák gyártmányú ESOX gépeknél kisebb, a vágófeleket hidraulikával mozgatható berendezések teljesítménye 0,4—0,85 ha/óra, a vágóél szélessége 2,8 m, merülése 0,2—0,3 m.

- Halkeltető és előnevelő berendezések: recirkulációs rendszerű pontykeltető és lárvatartó berendezés; az IVL—2 „AMUR” típusú keltető és lárvatartó készülékek elsősorban a növényevő halak, de ponty, buffalo, csatornaharcsa ikráinak keltetése és előnevelésére alkalmasak. Előnyük, hogy ugyanab-

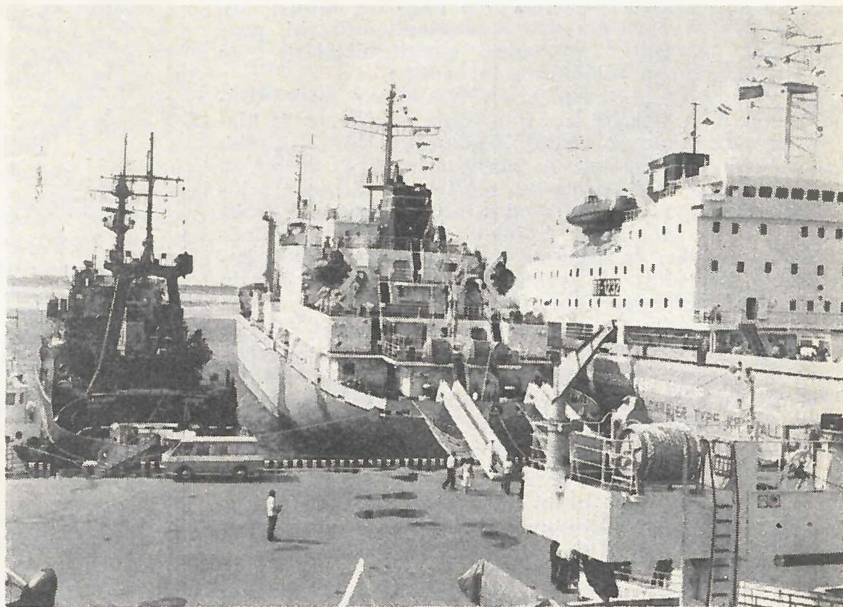
ben a készülékben folyik mindkét technológiai folyamat, ez csökkenti a keltetőház területigényét; az „OSZETR” típusú tokikrakeltető berendezés, amely egyidejűleg 32—40 kg termékenyített ikra keltetésére szolgál.

A kiállításon bemutatott takarmányozó gépek analóg műszaki megoldási típusai a hazai gyakorlatban elterjedtek.

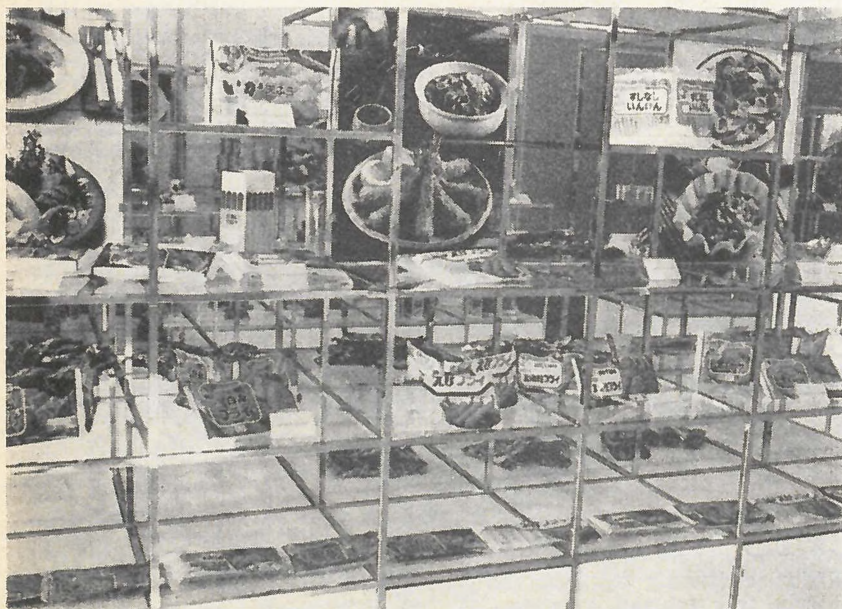
3. A résztvevő cégek nagyszámú halfeldolgozó gépet vonultattak fel, többségük azonban egy-egy tengeri halfaj filézésére, konzervipari előkészítésére szolgált. Hal-füstölő berendezést az NSZK-be-

li BAADER cég és a szovjet kiállítók mutattak be:

- a H—10—ILD—4 füstölő napi 5—7 tonnányi kistestű hal hideg füstölésére szolgál;
- melegen füstölt haltermékek készítésére épült a nagy teljesítményű (35 t/nap) murmanszki és az N 20—IKB típusú füstölő. Az utóbbi berendezés műszakonként 2,5—5 t késztermék kibocsátására alkalmas;
- az N2—ITL—04 és az N2—ITL—05 berendezések a hideg füstöléshez a hal állványokra való fel- és lerakását végzik el;

NDK és szovjet halászhajó, valamint mentő- és tűzoltóhajó

Halászati termékek a japán kiállításon

(A szerző felvételei)

- a bemutatott szovjet jéggyártó berendezések az élelmiszeripar területén sokféleképpen alkalmazhatók. Napi teljesítményük 3,5—5, 7—10 és 20—25 t jégtörmelék. Alkalmazásuk a halértékesítésnél nélkülözhetetlen.

Az INRÜBPROM '85 Halászati Világkiállításon részvételünk sikeres volt, a szakmai közönség áttekintést kapott a halászat utóbbi öt-éves fejlődésének eredményeiről. Sikeresült olyan szakmai kapcsolatokat kialakítani, amelyek alkalmasak az együttműködés további elmélyítésére, egyúttal megismertük a résztvevő országok halászatának változásait. A kiállítás konkrét eredményei a további üzletkötésekben jelentkeznek.

Fontosnak tartom, hogy az 1990-ben megrendezésre kerülő V. Világkiállításon a magyar halászat legalább ilyen színvonalon legyen képviselve.

Tóth Árpád

A vízminőségi kárelhárítás 1984. évi tapasztalatai

Századunk második felében új veszélytényezőként jelentek meg a vizeket érő *rendkívüli szennyezések*, amelyek a természeti erőktől eltérően az ember gazdasági tevékenységéből fakadnak, véletlenszerűek, előrejelezhetetlenek. Ennek következtében az ellenük való védekezés célja, eszközei és módszerei az ár- és belvíz elleni védekezéstől eltérnek. Nem tér el azonban a védelem szervezete és szervezethez: mindhárom feladatát a vízügyi szervek látják el. Az alapokat nem érintő különbség az, hogy a vízminőségi kárelhárításban a vízügyi szervezeteken kívül gazdálkodó szervezeteknek (üzemeknek) a védekezésben nagyobb szerep jut. Az ily módon *egységes védekezés* jogi, műszaki, gazdálkodási, tervezési, intézkedési, együttműködési és tervrendszerre rendezett és szabályozott.

Az 1984-es év a mérsékelt vízszegény évek sorába tartozott. A felszíni vizek tartósan a közepes és kisvízi tartományban maradtak, csak rövid idejű, kisebb árhullámok jelentek meg. A talajvízszintek az év elején tovább csökkentek, tavasszal elérték az átlagos szintet, amely a nyár elejéig megmaradt, majd lassú csökkenésük volt észlelhető. A felszíni vízkészletek minőségében továbbra is tiszta és közepesen szennyezett kategóriába tartozott. A természetes védettségű felszín alatti vizek minősége nem változott.

Az elmúlt évben a *rendkívüli szennyezések száma* 228 volt, mely adat az előző évekhez képest kismértékben növekedett. Veszélyeztető hatásuk a kis vízhozamok miatt nagyobb volt. Nőtt a szennyezések tartóssága, a védekezésre fordított munkaidő, a költségek, valamint az okozott károk nagysága.

A *vízigények kielégítése* összességében megfelelő volt, de a tartós kis vízhozamú időszakokban egyes térségekben feszültségek keletkeztek, amelyeket csak rendkívüli erőfeszítések árán sikerült feloldani.

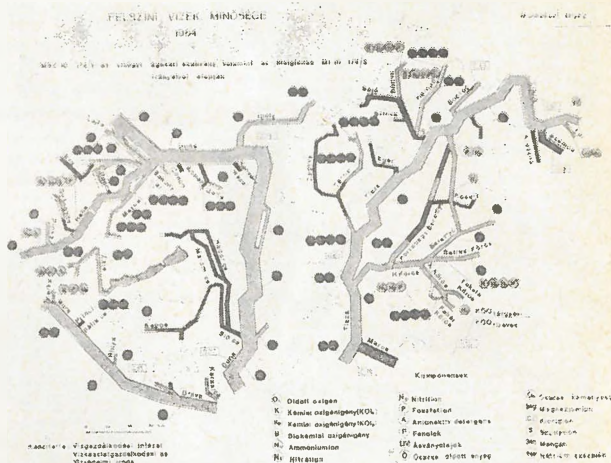
A VÍZMINŐSÉGI HELYZET ALAKULÁSA

Az elmúlt tíz évben a vízminőség-védelemmel kapcsolatos figyelem és tevékenység a passzív védelem helyzetéből az *aktív védelem* irányába mozdult el. Az ötéves tervciklusonkénti 20–25 milliárd Ft értékű népgazdasági ráfordítás árán a vizek minőségének általános romlási folyamata megállt és megjelentek a javulás kezdeti jelei is.

Vízkészleteink nagy része — egyszerű, esetenként bonyolultabb víztisztítási technológiák alkalmazásával és egyéb vízminőség-szabályozási beavatkozásokkal — mind az ökológiai, mind a vízhasználati követelményeknek megfelel (1. ábra).

A vízminőséget és annak alakulását továbbra is a „hagyományos” szennyezőanyagok determinálják: kémiai oxigénigény, szerves oldószer-extrakt, nitrogénformák, sók. Az eddigi célvizsgálatok keretei között feltárt mérgező, íz- és szagrontó anyagok, toxikus fémek, szerves mikroszennyezők, továbbá a biológiai és radioaktív szennyezettség — egyes rendkívüli esetektől eltekintve — nagy biztonsággal a határérték alatt maradtak.

A *Duna mentén* javuló tendencia érvényesül, ami az osztrák, csehszlovák és a hazai erőfeszítések együttes eredménye. Ugyanakkor a hazai vízgyűjtőn még maradnak „feszültségócok” (pl. Séd—Nádor-rendszer), amelyek végleges felszámolása a VII. ötéves terv adata lesz. A *Tisza* vízminősége lényegében nem romlik, de az I. osztályú vízminőség stabilizálására gondokat

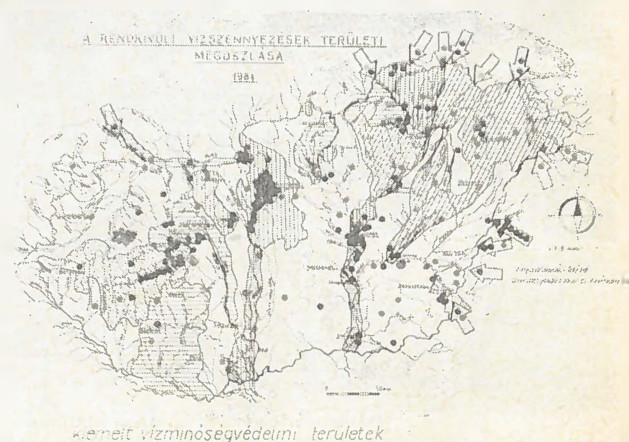

okoz. Ennek oka — a vízgyűjtő viszonylag nagy érzékenysége kivül — egyes mellékvízfolyások (Szamos, Kraszna, Berettyó, Sebes-Körös, Maros) szennyezettségének növekedése, továbbá a Sajó vízgyűjtőjén érkező szennyezések nem kellő mértékű mérséklődése. Egyre több problémával kell szembenéznünk a Hernád és a Bódva vízhasználatának biztosítása érdekében is.

A *Balaton* vízminősége nem romlik tovább, sőt a szennyezést korlátozó intézkedések eredményei — a parti sáv vizeinek mechanikai és bakteriális szennyezettségének csökkenésében — lemérhetően érvényesülnek. A VI. ötéves terv végére megteremtődnek az általános vízminőség-javulás kezdetének feltételei is.

A hazánk területén *kibocsátott szennyezőanyagok* közül a szervesanyag- és az olaj-, zsírszennyezések csökkennek; az ammónium- és sószennyezés növekedése tovább tart.

A természetes védettségű *felszín alatti vízkészletek minősége* nem változik, de a karszt-, kavicsterasz- és talajvizek szennyezése még hosszú ideig növekedni fog, annak ellenére, hogy az előző és az új birtágrandelekek következtében igen sok diffúz szennyezőforrás káros hatását (a vonatkozó előírások betartásával) korlátozzák.

1. táblázat

Az 1984. évi rendkívüli vízszennyezések fajták szerinti megoszlása

	Eset	%
Kőolaj és származékai	105	46,2
Kommunális szennyezések	5	2,2
Szerves ipari szennyezések	17	7,4
Szerveetlen ipari szennyezések	15	6,6
Növényvédő szer	1	0,4
Higtrágya	4	1,7
Rothadó szerves szennyezőanyag	13	5,7
Ammónia	4	1,7
Egyéb szennyezőanyag	8	3,5
Ismeretlen szennyezőanyag	28	12,3
Nincs szennyezőanyag	28	12,3
Összesen:	228	100,0

A közműves vízellátás mintegy 1200 vízbázisa közül 326 sérülékeny környezetben van: a napi 4 millió m³-nyi közüzemi vízműkapacitásból 1,9 millió m³ (közel 50%) származik ilyen területekről — beleértve a Fővárosi Vízműveket is.

Külön említést érdemel a felszínhez közel fekvő víztest, a talajvíz helyzete. Ez a víztípus a felszínen folyó, szennyezéssel járó sokféle tevékenység szennyezőanyagainak a felvevőjévé vált. A települések területéről sok adat azt mutatja, hogy a talajvíz erősen elszennyeződött. Arra is lehet következtetni, hogy a településeken kívüli területek talajvíze is súlyos terhelésnek van kitéve. Ez a veszéllyel jár, hogy kapcsolatba kerülve a mélyebb fekvésű vizekkel, azokhoz közvetíti a szennyezést. A talajvíz elszennyeződése okozza — közművel el nem látott helyiségekben — a közegészségügyileg veszélyeztetett településekkel kapcsolatos gondokat, amelyek megoldása nagy erőfeszítések árán halad előre.

AZ 1984. ÉVI RENDKÍVÜLI SZENNYEZÉSEK ÉS A KÁRELHÁRÍTÁSI TEVÉKENYSÉG

1984-ben 228 esetben érte rendkívüli szennyezés vízünket; ebből 204 esetben a felszíni, 24 esetben a felszín alatti vizek károsodtak. Az előfordult esetekből 199 hazai, 29 külföldi eredetű volt (2. ábra). A rendkívüli szennyezések fajta szerinti megoszlását az 1. táblázat szemlélteti.

A leggyakoribb szennyezőanyag (az esetek 46%-ában) a kőolaj és származékai (2. táblázat). Jelentősen megnövekedett az olajszenyezések miatti károk nagysága (pl. a dunai hajóútközlekedés olajjal elszennyeződött parti sáv helyreállítása 20 millió Ft-ba került). Növekedett a felszín alatti olajszenyezések száma és aránya.

A felszíni vizeken 59 esetben halpusztulást is megfigyeltek, ezek okait a 3. táblázat tünteti fel.

A rendkívüli szennyezések kiemelt vízminőség-védelmi területeken való megoszlása a következőképpen alakult:

- a Balaton vízgyűjtő területén összesen 31 esetben;
- az ivóvízbázisokon és üdülőterületeken 42 esetben;
- az ipari területeken 21 esetben;
- az öntöző vízbázisok területén 16 esetben történt szennyezés.

A rendkívüli szennyezések összes időtartama 1984-ben 3123 nap volt; 10 napnál hosszabb ideig 44 esetben tartott a szennyezés. (A jelentősebb rendkívüli szennyezéseket esettanulmány szerűen a cikk után következő beszámolóban ismertetjük.)

A bejelentett rendkívüli szennyezések helyszíni szemlével és mintavétellel egybekötött kivizsgálását a vízügyi igazgatóságok végezték el. 101 esetben a kártételek elhárítására védekezési munkákat kellett végezni. A kárelhárítási munkákat az esetek nagyobb ré-

szében a vízügyi igazgatóságok végezték el. Jelentősen nőtt a vízszennyezést okozó üzemek kárelhárítási tevékenysége (4. táblázat).

A vízügyi igazgatóságok 29 esetben III. fokú, 17 esetben II. fokú, 65 esetben I. fokú készütséget rendeltek el a vízszennyezések kártételeinek elhárítására. Az alkalmazott kárelhárítási módszereket az 5. táblázat tartalmazza.

A rendkívüli vízszennyezések miatti károk teljes körű felmérése jelenleg még nehézségekbe ütközik. A károk, jellegüktől függően, különböző helyeken jelentkeznek, megállapításukra és nyilvántartásukra nincs egységes szabályozás. Általában az alábbi kárfajták mértékét kísérleljük meg felmérni:

- a szennyezést okozó anyag értéke (elfolyt olaj, sav stb.);
- a vizek élővilágában bekövetkezett károk;
- a vízhasználatok korlátozásának, a vízbázisok helyreállításának költségei;
- védekezési költségek.

2. táblázat

Az olajszenyezések alakulása 1980-tól

Évek	Összes eset	Ebből a felszín alatti vizeket érő	
		eset, %	(összes=100%)
1980	92	14	15
1981	80	8	10
1982	97	12	13,7
1983	73	13	17,8
1984	105	24	23

3. táblázat

Az 1984. évi halpusztulások okai

Szennyvizek, mérgező anyagok	10 esetben
Kedvezőtlen hidrometeorológiai viszonyok	18 esetben
Gondatlanság, szabálytalan üzemeltetés	7 esetben
Oxigénhiány	3 esetben
Felderíthetetlen	20 esetben
Halbetegség	1 esetben
Összesen:	59 esetben

4. táblázat

A vízminőségi kárelhárítási védekezést végző szervek megoszlása

Évek	Jelentett szennyezések	Helyszíni szemle	Védekezések száma	Kárelhárítást végző szervek				
1980	194	181	68	41	20	2	3	—
1981	219	206	94	49	36	5	5	2
1982	206	153	84	55	18	—	9	2
1983	207	185	110	58	34	5	6	7
1984	228	166	101	45	43	1	3	9

5. táblázat

Alkalmazott kárelhárítási módszerek

Megnevezés	1980.	1981.	1982.	1983.	1984
1. Olajelhárítás	26	29	36	23	35
felszín alatti szennyezéseknél	13	10	7	8	17
2. Elpusztult halak, károsodott növényzet eltávolítása	13	29	25	31	28
3. Oxigénbevitel	2	3	4	2	3
4. Hígítóvíz-adagolás	11	24	8	12	1
5. Vízkormányzás	14	8	9	13	6
6. Közömbösítés	1	1	—	—	—
7. Vízátározás	—	—	1	—	1
8. Vízellátás megoldása	—	1	—	—	1
9. Kotrás	—	—	1	—	1
10. Földcsere	—	—	—	—	—
11. Zagyeltávolítás	—	—	—	—	1

Nem teljes körű felméréseink szerint az 1984. évi károk mintegy 40 millió Ft-ot tesznek ki! Becslésünk szerint ez a népgazdasági szintű, pénzben kifejezhető károknak csak mintegy egynegyed-egyötöd része lehet. A védekezési munkák költségeit az igazgatóságok minden lehetséges esetben áthárították a szennyezőkre és kiszabták a rendkívüli bírságot. A rendkívüli szennyezések miatt kiszabott bírság 1984-ben 52,2 millió Ft volt.

A VÍZMINŐSÉGI KÁRELHÁRÍTÁS FELTÉTELEINEK FEJLŐDÉSE

A rendkívüli szennyezések megelőzését a leghatékonyabban a vízszennyező üzemek, intézmények, telephelyek belső technológiai és üzemi vízgazdálkodási rendszerében lehet megoldani, annak megakadályozásával, hogy a vízszennyező anyagok az üzem vízárszerébe és onnan a természetes vizekbe kerülhessenek. 1984 során az üzemi kárelhárítási tervek készítését felgyorsítottuk, így az 1983. év végi 30%-os készültségi szinttel szemben jelenleg az üzemek 70%-a rendelkezik vízminőségi kárelhárítási tervvel.

A külföldi eredetű rendkívüli szennyezések megelőzésében igen nagy jelentőségű a nemzetközi együttműködés. Az országhatárokat keresztező vízfolyásokon 1984-ben 29 külföldi eredetű rendkívüli szennyezés történt. A csehszlovák vízügyi szervekkel az együttműködés jó, a legtöbb esetben előrejelzést adnak. A Szovjetunió területéről 1984-ben rendkívüli szennyezés nem érkezett hazánk területére. A magyar-román vízminőségvédelmi együttműködés az utóbbi két évben kedvező irányban fejlődik. Az 1984-es évben kárelhárítási szabályzatot léptettek életbe, aminek eredményeként a határvizeken a káresetek száma csökkent.

Az eszközrendszer fejlesztése a vízminőségi kárelhárítási tevékenység eredményességének biztosítója. A vízvédelmi beruházások jelentősen csökkentik a vizek rendkívüli szennyezésének lehetőségét. A jelentősebb vízvédelmi beruházások és fenntartási munkák döntő hányada az OVH (vízügyi szervek), a tanácsok és az ipar elhatározási körébe tartozik. Az OVH közvetlen irányításával és beruházásaként 1984–1985-ben számos vízvédelmi célú létesítmény valósul meg. Ezek közül kiemelkedik a Kis-Balaton Vízvédelmi Rendszer I. üteme, melynek jelentős része 1984-ben elkészült, így lehetővé válik az évi üzembehelyezése, amellyel a Zalán lefutó rendkívüli szennyezések teljes biztonsággal kizárhatók a Balatonból. Ugyanilyen szerepet tölt be — többek között — a Marcali-tározó is. A Hernád völgyében tervszerűen előrehaladt egy tározó építése, ami az évben elkészült, és 1986-tól nagy biztonsággal fogja megvédeni a Hernád menti ivóvízművet a Kassa Vasmű rendkívüli szennyezéseitől.

Az 1984. évi jelentősebb rendkívüli szennyezések rövid leírása

A balatonfűzfői Nitrokémia Ipari telepek mérgező szennyvizét gyűjtő tározók 1983. december 20-ra vesztélves mértékben feltöltődtek, leeresztésükre csak 1984. január 5–31-e között kerülhetett sor (az OVH és az Egészségügyi Minisztérium tárgyalásai eredményeként). Addig is — a szennyvíztermelés csökkenése céljából — egyes termelési folyamatokat le kellett állítani, aminek következtében jelentős termelés kiesés keletkezett. A szennyvíz-leeresztést a Duna vízhozamának, a szennyvíz szennyezőanyag-tartalmának, továbbá a mohácsi ivóvízműnél eltűrhető szennyezőanyag-koncentrációnak a függvényében szabályozták. Az üzemi önkontroll

mellett az érintett vízügyi igazgatóságok naponta több ponton vettek vízmintát a Sióból és a Dunából, a mohácsi vízmű nyers és tisztított vizéből, végeztek gázkromatográfias vizsgálatokat. A Baranya Megyei KÖJÁL és a Vízmű Vállalat is fokozott ellenőrzést végzett. A III. fokú vízminőségi kárelhárítási készültség eredményeképpen vízszolgáltatási zavarok nélkül sikerült biztosítani az üzem további termelésének feltételeit, a felgyülemlt 330 000 m³ szennyvíz szabályozott levezetésével.

A Holt-Szamoson, Tunyogmatolcs térségében január 13-án nagymértékű halpusztulás volt. A belvíztározó funkcióját betöltő holtág alsó

A vízminőségi kárelhárítási eszközök fejlesztése két irányú:

— egyrészt az előírás szerinti készletnormák feltöltése; — másrészt olyan központi eszközök biztosítása, amelyekkel a védekezés hatékonysága fokozható.

Az 1984. évi fejlesztések az előirányzatnak megfelelően megtörténtek, ezek közül az alábbiak emelhetők ki:

- 960 fm felfújható és 200 fm T-profilú olajterelőfal;
- 5 db könnyű uszadékleszedő a Balatonra;
- 4 db olajcsapda;
- 8 db perlítszóró;
- 3 db vízsugaras levegőztető adapter.

A VI. ötéves tervben az előírt készletek biztosítása megtörténik. Ez alkalmassá teszi a Szolgálatot arra, hogy az ország felszíni vizein bármilyen káros szennyezés hatásai ellen tudjon védekezni. Folytatjuk a felszín alatti vízkészletek rendkívüli szennyezéseinek elhárítására való felkészülést is.

Külön említést érdemel a Balaton rendkívüli szennyezése elleni védekezésre történő felkészülés, amelynek legfontosabb bázisa a balatonkenesei osztagtelep. Ennek felszerelése egy vízvédelmi hajó üzembehelyezésével fejeződött be.

A tapasztalatok alapján megkezdődött a Kiskörei-tározónál egy hasonló jellegű, az ottani adottságoknak megfelelő védelmi rendszer kiépítése.

A vízminőségi kárelhárítási eszközök és létesítmények fenntartása, a kárelhárítási tervek korszerűségi felülvizsgálata folyamatosan halad.

A vízminőségvédelmi laboratóriumok munkája egyaránt szükséges a vízminőség-szabályozás és a vízminőségi kárelhárítás megalapozásához, ezért állandóan növelni kell a laboratóriumi munka színvonalát és hatékonyságát. Az elmúlt évben új laboratóriumok épültek Baján és Székesfehérváron. Felkészültünk a nehézfémek okozta és radioaktív szennyezések vizsgálatára. Előkészítettük és beindítottuk a csúcslaborrendszer keretében a biológiai és bakteriológiai vizsgálatok elvégzésére alkalmas laboratóriumok beruházásait Székesfehérváron és Szolnokon. A VITUKI-ban épülő csúcslabor alkalmas lesz a különlegesen veszélyes, nehezen kimutatható szennyezések meghatározására is.

A szabályozás területén jelentős előrelépést jelentett az új szennyvízbírság rendszer hevezetése.

A „Vízminőségi Kárelhárítási Műszaki Szabályzatot” az eddigi tapasztalatok alapján felülvizsgáltuk. A legfontosabb tervezett változások az üzemi és a felszín alatti vizeken történő védekezés szabályozása, továbbá a Szabályzat hatályának az eddigi — a vízügyi szervek felőlelő — körön túli kiterjesztése.

Katona Emil
osztályvezető

szakaszán 1983-ban jelentős halásztást végzett a fehérgyarmati Halászati Szövetkezet. A halásztást a htsz a vízgazdálkodási feltételek tisztázása, vízügyi állásfoglalás nélkül végezte. A várható kedvezőtlen vízminőségi helyzetről a vízügyi igazgatóság még 1983. decemberében előrejelzést adott a htsz-nek és felhívta a figyelmet a vízvizsgálatokra, a lékelésre, levegőztetésre. A htsz ez irányú feladatait elhanyagolta, s ennek, valamint a Tyukodi Konzervgyár szennyvízlevezetésének eredményeképpen mintegy 15 tonna hal pusztult el.

A Péti Nitrogénművek ammóniás szennyvíztározói — belső üzemzavarok következtében — túltöltődtek. A Duna kis vízhozama és a magas ammóniumion-tartalma miatt — Pécs—Mohács térsége ivóvízellátásának biztonsága érdekében — a tározók leürítésére nem ke-

rülhetett sor 1984. február 13-ig. A termelés folyamatosságának biztosítása céljából egy felhagyott halasztavat kellett felhasználni szűkesszározóként. Mintegy 250 000 m³ magas ammónia-tartalmú szennyvíz levezetésére február 13—18-a között került sor, az EÜM-mel egyeztetett feltételek betartása mellett. A Pécs—Mohács Vízműnél a szükséges víztisztításhoz kiegészítő berendezéseket kellett felszerelni és üzembeállítani. A népgazdasági érdekből szükséges szennyvízleeresztés a vízügyi szervek összehangolt munkájával III. fokú készütségben történt.

Az AFOR veszprémvársányi telepén február 2-án tartálytöltés miatt 10 500 liter gázolaj a talajra ömlött. Az olajjal szennyezett havat és földet kitermelték, s a székesfehérvári bázistelep szikkasztómezőjére szállították. A felszíni elfolyásokat a csapadékkövek lezárásával megátolták.

A Bódván február 25—27-e között fenolszennyezést észleltek. A szennyezés következményeként Miskolc városban a szolgáltatott ivóvízben kellemetlen íz- és szaghatást észleltek. Emiatt a Bódvából történő ivóvízszolgáltatást le kellett állítani. Február 27-e után az ammóniumion-koncentráció is megemelkedett. A Vízügyi Igazgatóság, a városi és a regionális vízművek összehangolt munkájával sikerült a kiesett 10 000 m³ nap ivóvízkapacitást a csúcsvízmű termelésének fokozása és a tartalék vízbázisul szolgáló kavicsbányató bekapcsolása révén pótolni, így a város ivóvízellátásában fennakadás nem történt. A fenol és ammóniás szennyezés levonulása után március 6-tól a víztermelést visszaállították a Bódvára.

Az ÁFDOR hortobágyi töltőállomása tartályaiból 3000 liter gázolaj talajba jutását észlelték február 24-én, próbanyomás alkalmával. Kutatóárokokkal a felszín alatti szennyezést feltárták, majd felszámolták.

A Duna 1660—1642-es fkm-szelvénye között március 1-én olajszennyezést észleltek, amely a FOKA tulajdonát képező hajókról származott. Az olajszennyezés a nagy felszíni vízműnél üzemzavart nem okozott. A Kvassay-zsilipnél a vízbeáplálást megszüntették, így a Ráckevei- (Soroksári-) Dunába olajszennyezés nem került.

A Sajó határszelvényében május 7-én és 8-án olajszennyezést észleltek. A változó mennyiségben — alkalmanként 100%-os fedettséggel — érkező olajszennyezés veszélyességét fokozta, hogy egyidejűleg magas lebegőanyag-tartalom (cellulózrost) is jelentkezett, ami maszszaszerű anyaggá összeállva úszott a vízen. Az Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság (III. fokú vízminőségi kárelhárítási készütségben) a Borsodi Vegyi Kombinat és a Borsodi Hőerőmű vízkivételi művei felett merülőfalas védőműveket

épített ki és az olajos uszadékot eltávolította. A Sajó mellett levő ipari üzemek tájékoztatást kaptak a vízszennyezésről, vizellátásukban komolyabb zavar nem volt. A csehszlovák vízügyi szervek tájékoztatása szerint a lehullott esők okozhatták az olajos pemosódást.

A mámai Holt-Tiszán május 8-án a nagyon alacsony vízállás, a magas szervesanyag-tartalom, a borús időjárás következtében lokálisan kialakuló oxigénhiány miatt halpusztulás következett be. A holtágon a Tisza Halászati Szövetkezet extenzív halászatot folytat, amelyhez azonban nem rendelkeznek vízjogi engedéllyel és vízügyi szakvéleményt sem kértek a betelepítéshez. Április folyamán két alkalommal is volt már kisebb mértékű halpusztulás, hasonló okok miatt. Az igazgatóság már ekkor figyelmeztette a szövetkezetet a további halpusztulások lehetőségére és a holtág lehalásztását javasolta, amit a szövetkezet nem vett figyelembe. A további halpusztulás megakadályozására a Vízügyi Igazgatóság és a regionális vízgazdálkodási vállalat jó együttműködésben, a tervezettnél hamarabb megkezdte a holtági tározó öntözési tartalék célú feltöltését.

A Kiskörei-tározón május 9—16-a között mintegy 3800 kg fehér busa pusztult el. A halpusztulás egyedülálló jellegű mind hazai, mind külföldi viszonylatban. A tározó teljes területére kiterjedő kémiai és biológiai vizsgálatok egyértelműen bizonyították, hogy a vízminőség halélettani szempontból kifogástalan volt. A halpusztulás kizárólag a fehér busákra és azon belül is a 60—70 cm hosszú, 4—5 kg súlyú egyedekre korlátozódott. A halak életvitelét eltávolítását és megsemmisítését a Vízügyi Igazgatóság III. fokú vízminőségi kárelhárítási készütségben végezte. Munkája során a tanácsai, egészségügyi, állategészségügyi szervekkel, halászati szövetkezetekkel és horgászegyesületekkel szoros koordinációban dolgozott.

Június 18-án hajnalban Balatonmagyaródtól 700 m-re a Sávoly 18-as olajkútjánál gázkitörés következett be. A feltörő gázzal kőolaj is került a felszínre. Jelentős olajszennyezés csak a kitörés közvetlen közelében volt. A kúttól mintegy 2 km távolságig csökkenő mértékben jelentkezett az olajpermező szennyező hatása. Az enyhe déli szél hatására a Kis-Balaton I. ütem tározójának elárasztás előtt álló területén csak minimális olajszennyezést tapasztaltak. A kút közelében levő Kiskomáromi-csatornán merülőfalas elzárásokat építettek ki, amelyekkel megakadályozták az olajnak a felszíni vizekbe — Zalába, Balatonba — való továbbjutását. A Vízügyi Igazgatóság a kutat működtető Kőolaj- és Földgáz-bányászati Vállalattal (a VITUKI szakvéleménye alapján) intézkedett

a kiszóródott olaj szükséges hatástanításáról.

Július 18-tól több mint két héten át fokozott figyelőszolgálatot tartottak a tiszai vízügyi igazgatóságok a Tiszán és mellékfolyóin. A MÉM Állategészségügyi Szolgálata a vízügyi szolgálat segítségét kérte a vízen úszó állattetemek megfigyelésében és eltávolításában, amelyek külföldről (Romániából) hazánk területére jutva, járványos állatmegbetegedések okozói lehetnek. Az érintett hat vízügyi igazgatóság eredményesen működött közre a fertőzések lokalizálásában.

Augusztus 20-ra virradó éjszaka a Duna 1642-es fkm-szelvényében (a Kvassay-zsilip alatt) egy csehszlovák hajó a MAHART tankhajójával összeütközött, s ennek következtében 170 m³ gázolaj ömlött a Dunába. Az olaj egy része a Csepel-sziget partjára sodródott, és a rovaros vízművek kocsora menten a partszakasz 1,5—2 m-es sávját elszennyezte. Nagyobbik része széles, hosszan elnyúló csövában vonult le a Dunán. Az olajszennyezés kártételeinek megelőzése, illetve elhárítása érdekében mozgósítottuk az illetékes vízügyi szerveket, tájékoztattuk a dunai vízhasználókat. A levonuló olajszennyezés mértékének, kiterjedésének megállapítására az illetékes igazgatóságok a vízi-rendőrség és az ÁBKSZ közreműködésével vízi, illetve légi felderítést végeztek. A százhalmombattai, dunaújvárosi és paksi ipari vízkivételknél merülőfalas elzárással akadályozták meg az olaj bejutását. Az olajszennyezés augusztus 22-én elérte Mohács térségét. Biztonsági okokból — a vízellátás korlátozása nélkül — két olajra szállították a vízmű vízkivételét. A jugoszláv vízügyi szerveket a határvízi megállapodás előírásainak megfelelően tájékoztatták a szennyeződés alakulásáról. A Csepel-szigeti vízműk mellett partszakasz elszennyeződött sávját több hetes munkával, mintegy 20 millió Ft-os költséggel megtisztították.

Október 16-án az esti órákban pakuraszennyezés érte a Dunát a Budapest III., Mozaik utcai szabadkiömlőnél. A Vízügyi Igazgatóság a vízrendészet közreműködésével helyszíni szemlét végzett, és a szabadkiömlő kifolyásánál még az éjszaka folyamán ideiglenes merülőfallal megakadályozták a Duna szennyeződését. Riasztották a Fővárosi Csatornázási Műveket és megkezdék a csatornában összegyűlt nehéz fűtőolaj eltávolítását. A csatornarendszerbe és onnan a Dunába került fűtőolaj a Fővárosi Távfűtőművek obudai üzemének területéről származott. A vízminőségi kárelhárítási munkákat a Vízügyi Igazgatóság az ÁBKSZ, az FMCS és az érintett üzem közreműködésével eredményesen elvégezte. A csatornába jutott mintegy 80 m³ pakurából a gyors beavatkozás eredményeként csupán néhány köbméternyi került a Dunába.

NAGYSZABÁSÚ HALTELEPÍTÉS. A Bodeni-tó három ország — Svájc, Ausztria és a Német Szövetségi Köztársaság — partjait mossa. Az elmúlt esztendőben, a reichenauai keltető állomásról jelentős mennyiségű halat telepítettek a Balatonnál valamivel kisebb, 539 km²-es tóba. Így többek között 57 millió marénát, 5 millió előnevelt marénát, 75 ezer angolnát, 230 ezer pisztrángot, 50 ezer csukát, 10 ezer galócát. FISCH UND FANG (85) N° 5.

NYOMOZ AZ „ANTON DOHRN”. 1985. március 22-én — a bremerhavei kikötőben — kifutott az „Anton Dohrn” nevű oceanográfiai kutató-

hajó. Úticélja az Atlanti-óceán azon része, ahol a kék tőkehalak (*Merlangius merlangus*) szaporodnak. A kutatók pontosan szeretnék kinyomozni a 25–30 centire megnövő halak ivási körülményeit. FISCH UND FANG (85) N° 5.

ALGÁBÓL KAROTIN. Az ausztrál állami CSIRO kutatóintézet kidolgozott egy módszert, melynek segítségével bizonyos algafajokból béta-

carotin nyerhető. A narancssárga béta-carotin rendkívül sok A vitamint tartalmaz, de mint élelmiszer- és takarmányfesték is nagy jelentőségű. Mint ismeretes, ha béta-carotint kevernek a pisztrángok tápjába, akkor a halak húsa élénk rózsaszínűvé válik. FISCH UND FANG (85) N° 5.

FRANCIA ANGOLNÁK. Évente, a francia folyók torkolati részén átlagosan 1500–2000 tonna üvegangolnát zsákmányolnak a halászok, melyet részint Franciaország belvízeiben, másrészt Európa tavaiba telepítenek. (Ez több milliárd üvegangolnát jelent, hiszen 1–1 kilónyi ezekből a 9–10 centis halakból 2500–3000 példányt jelent. A szerk.) FISCH UND FANG (85) N° 5.

ODAVESZTEK A HALÁSZOK. Dél-Japán térségében — a tengeren — szerencsétlenül járt a „Kaiyo Maru” halászhajó. A mentőhajóknak sikerült megtalálniuk kilenc szerencsétlenül járt halász holttestét — tizen-nyolc személyt elveszítettnek nyilvánítottak. A viharos tengeren meg-

sérült halászhajót — féloldalára dőlve — később megtalálták a mentőegységek emberei. NEUE ZÜRCHER ZTG. (1985) N° 77.

FOLYAMI DELFINEK. Udo Halbach színes fényképekkel bemutatja a Jangce folyóban (Kína) őshonos folyami delfineket (*Lipotes vexillifer*). A legfeljebb 2,5 méteresre és 160 kilóra megnövő emlősök meglehetősen ritkák — éppen ezért állományukat védik. A kínai halászok szerint ezek a delfinek kitűnő időjósok, de, hogy mi módon — azt a híradás nem részletezi. A zavaros folyóban — ahol legfeljebb 20 centire lehet látni — ultrahanggal tájékozódnak. Ily módon találnak rá a legfontosabb táplálékra is: a halra. A folyami delfinek szájában összesen 36 tühegyes fog található — ezek segítségével ragadják meg a zsákmányt. A kínai posta a közelmúltban bélyegen is megjelentette ezeket a különleges állatokat. DAS TIER (85) N° 4.

HÁROM DOLLÁRÉRT KÍNÁLJÁK. Meglehetősen jutányos áron kínálják a chilei lazacot az amerikai piacon. 1 kiló friss lazacért mindössze 3 dollárt kérnek a chilei exportőrök. Dömping áron kínált haluknak jó piaca van az Egyesült Államokban, ott ugyanis a helybeli halászok 4,5 dollárt kérnek az izletes portéka minden kilójáért. 1990-ben Chile már 3000 tonna lazacot kíván exportálni. FISH FARMING INTERNATIONAL. (1985) Vol. 12. N° 4.

PISZTRÁNG SZÖVETKEZET. 14 pisztráng-tenyésztő szövetkezetet hozott létre Motherwell-ben (Anglia). Egyesült erővel dolgozzák fel és hozzák forgalomba a megtermelt halukat. FISH FARMING INTERNATIONAL (1985). Vol. 12. N° 4.

GÓLYAMENÜ. Ornitológusok megállapították, hogy egy kifejlett gólya naponta mintegy 1 kilónyi táplálékot fogyaszt, ezen belül 40–50 pockot és 180–200 rovart. DAS TIER (1985) N° 5.

DÍSZHAL-VEZTÉSÉG. A Német Szövetségi Köztársaságban körkérdest intéztek az állatkereskedőkhöz. A válaszokból kiderül, hogy az üzletekben lévő díszhalak mintegy 15–25%-a elpusztul, mielőtt még a vevőhöz jutna. Az elhullás oka: különféle betegségek. DAS TIER (1985) N° 5.

KEVESEBBET FOGNAK A TERVEZETTnél. Grönlandi halászok tervezett 34 000 tonna helyett mindössze 25 000 tonna tőkehalat ejtenek zsákmányul 1985-ben. A redukált kvóta azért lépett életbe, mert így

Miről a külföldi

kívánják elősegíteni az időközben számottevően megcsappant tőkehal-állományt. DAS TIER (1985) N° 5.

HALAK ÉJJELI LÁTÁSA. G. J. Lang göttingeni (NSZK) professzor megállapította, hogy a halak látása külön-

bözik teli- és új holdnál. Az előbbi esetben jobban látják a sárga, az utóbbi esetben az ibolya színeket. DATZ (1985) N° 5.

INGYEN HAL. Egy stockolmi vendéglős természetes tokhalat vásárolt luxus vendégei számára. A hatalmas hal nem volt éppen olcsó, mert több mint 30 000 forintnak megfelelő koronát adott érte. Amikor a kony-

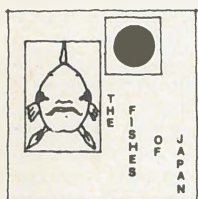

hán felbontották, meglepetten vetették észre, hogy hasüregeben több mint 20 kiló, koromfekete kaviár volt. Ez pedig vagyont — sokkal többet, mint az egész hal ára — ért. Így a tok tulajdonképpen nem került egyetlen fillérjébe se a derék vendéglősnek, sőt még nyert az üzleten... EH (1985) 5. 10.

ÚJ KÖNYVEK: A tokyói Maruzen Company Ltd. ez évben hozta forgalomba a „Marine products in Japan” (= Japán tengeri termékek) c. 500 oldalas szakkönyvet. Mivel foglalkozik a terjedelmes mű? Az édesvízi halászáttal foglalkozókat is érdeklő, hasznosítható témákkal: 1. Japán halászátról általában. 2. Tengeri termékek feldolgozása. 3. Tengeri termékek hűtése és hűtve való

számol be sajtó?

tárolása. 4. Konzervált tengeri termékek. 5. Szárított tengeri termékek. 6. A füstölt hal. 7. A sózott hal. 8. Erjesztett tengeri termékek. 9. Hal-pástétomok — japán módra. 10. Halból készült felvágottak és sonkák. 11. Tengeri termékek fűszerekkel és szójamártással. 12. Haldarabkák és halliszt. 13. Halpép. 14. Halolaj. 15. Halmáj-olaj. 16. Tengeri állatok bőre. 17. Halnyelv. 18. Algakivonat. 19. Az inzulin-gyártás. 20. Díszítőanyagok — tengeri növényekből, állatokból. 21. Gyöngyház-eszencia. A terjedelmes szakkönyvet Eichi Tanikawa írta és 58,80 dol-

lárért kerül forgalomba. Ugyancsak a Mazuren hozta forgalomba a Japánt övező tengerben előforduló hal-atlaszt „The Fishes of the Japanese Archipelago” címmel. A három kötetes mű japán nyelven jelent meg és 650 dollárba kerül. Összesen 2800 halfajt mutat be 3300 színes, 500 fekete-fehér képen.

ÉDESVÍZI RÁKTERMELES. Az Egyesült Államokban — Luisianában — fontolóra vették a Procambarus clarkii édesvízi rák tömeges szaporítását és nevelését. Ha az elképzelések valóra válnak, úgy évente mintegy 50 000 tonnányit termelnek majd ebből az ehető rákfélésegből. FISH FARMER (1985) N° 2.

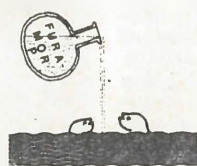
ALGATERMELES. Egyiptomban — kísérleti jelleggel — 25 m²-es tavakat létesítettek algakultúrák számára. Ennek során megállapították, hogy naponta 11,7—17,6 gramm alga termelhető 1—1 m²-nyi területen. A tavakban elsősorban Scenedesmus acutus, Chlorella vulgaris és Coelastrum proboscideum fajokat tartottak. A kémiai elemzések során megállapították, hogy az említett

algák 51,0—52,5% fehérjét, 7,5—9,0% zsírt, 12,0—13,7% szénhidrátot tartalmaztak. ARCH. HYDROBIOL. Vol. 67. (1984) N° 4.

BÉKALENCSE HOZAM. Az intenzív akvakultúrákban éves viszonylatban könnyűszerrel megtermelhető 10 tonnányi száraz békalencse hektáronként. A békalencse 35—45%-a fehérjét tartalmaz. J. WORLD MARICULT. SOC. (1981). Vol. 12. N° 2.

MEGKÉTSZEREZTÉK A TERMELEST. A svájci állami halkeltető telepeken megkésztették az ivadéktermelést. 1983-ban 33, 1984-ben már 65 millió sebes- és szivárványos pisztrángot, galócát, pért, marénát és csukát állítottak elő és helyezték ki természetes vizekbe. PETRI HEIL (1985) N° 3.

KOMBINÁLT GYÓGYSZER. A Német Szövetségi Köztársaságban a közelmúltban került forgalomba a

„FURAMOR—P” kombinált gyógyszer, mely főleg akváriumi halak baktérium, gomba és protozoa betegségeit szünteti meg. Gyártja: Pahlsmeyer GmbH D—4404 Telgte.

MEXIKÓI TERVEK. Az elmúlt évben a mexikóiak 1,2 millió tonna halat fogtak — elsődlegesen a tengerben. A jelenlegi tervek szerint 1988-ban ennek a mennyiségnek a kétszeresét kell zsákmányolni új, korszerű hajók és hálók egyidejű bevetésével és 140 000 szakképzett halász közreműködésével. A közép-amerikai ország halfejadagját 16,4 kilóra szeretnék emelni. DEUTSCHER ANGELSPORT (1985) N° 4.

HŰTŐHAJÓ EXPORT. Stralsundban (NDK) a közelmúltban avatták fel a 65-ik hűtőhajót, amelyet a szovjet tengeri halász-flotta számára készítettek. Az automatizált üzemi hajó hossza 62 méter. DEUTSCHER ANGELSPORT (1985) N° 4.

MENNYI A FEJADAG? A Német Szövetségi Köztársaságban — a legújabb statisztikai adatok szerint — 1984-ben rekord mennyiséget ért el az egy főre jutó étkezési hal. Minden korábbi évet meghaladóan, egy-egy személyre 12,0 kilónyi hal, hal-

készítmény jutott. Ennek a fejadagnak a zömét tengeri halak adták. Itt szükséges megjegyezni, hogy

a nagyvilág átlagos fejadagja 12,3 kiló/év. FISCH UND FANG (1985) N° 5.

MÁJUSI HALÁRAK. 1985 májusában — a Német Szövetségi Köztársaságban — az alábbi áron kínálták az élő, telepítésre alkalmas, édesvízi halakat: 1000 db egy-nyaras ponty 250,—, 1000 db kétnyaras ponty 2500,—, 100 kg háromnyaras ponty 700,—, 1000 db színes díszponty 1000,—, 1000 db — 10—12 centis — kárász 400,—, 1000 db amur, fehér vagy pettyes busa — 7—10 centis testhosszal — 900,—, 1000 db süllő, kétnyaras, 17—20 centis testhosszal 4,300,— márká! FISCH UND FANG (1985) N° 5.

TENGERI AKVÁRIUM. Moszkvában, a Mira sugárúton, az egykori

olimpiai központban tengeri akváriumot építenek. A nagyszabású létesítményben a halakon kívül delfinek, fókák is láthatók lesznek. DEUTSCHER ANGELSPORT (1985) N° 4.

PLANKTON-KÉSZLET. Egy most közzé tett hír szerint, az Ohotszki-tengerben (Szovjetunió távol-keleti része) évente mintegy 200 millió tonnányi plankton keletkezik. Minden év őszén hozzávetőlegesen 10 millió vízimadár tartózkodik ezen a részen, mivel a víz hemzseg a planktonfogyasztó halaktól. Márpedig a halak elsőrendű táplálékszervezetei ezeknek a madaraknak. A halászok rendszerint odakormányozzák hajóikat, ahol sok a madár, mert ott gazdag halzsákmányra lehet számítani. DEUTSCHER ANGELSPORT (1985) N° 4.

Dr. Pénzes Bethen

Bemutatjuk a 30 éves Horgászcikk Készítő és Értékesítő Vállalatot

Harminc év az ember életében, de egy vállalat történelmében is jelentős korszakokat átfogó időszaknak számít. Szerencsére még szép számmal élnek olyanok, akik az átélő hitelességével emlékeznek a vállalat alapítására, s közöttük néhányan nemcsak észlelői voltak az eseményeknek, hanem közvetlen alakítói is.

A Horgász Szövetség égisze alatt működő horgászcikkgyártás megszervezését a gondolat felmerülésétől a végrehajtásig bonyolult és nehéz problémák hátráltatták.

Az 1942-ben másodszer megalakult Horgász Szövetség alapszabályában, célkitűzésként hivatalosan is szerepelt a magyar horgászcikkgyártás támogatása, mint fontos feladat. A háborús események miatt azonban ebben az irányban semmiféle intézkedés nem történt. Közvetlenül a felszabadulás után fiatal szocialista iparunknak az újjáépítés mellett nem lehetett elsőrendű feladata a horgászcikk-készítés megszervezése.

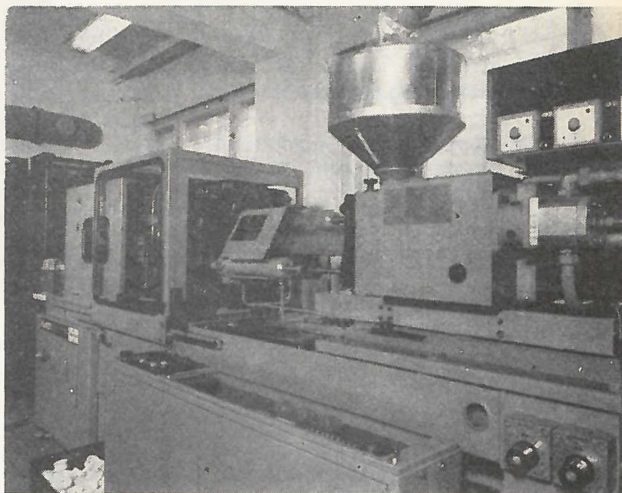
A szövetség kezdeményezésére a horgászcikk-kereskedőkből és főleg horgászcikk háziiparosokból 1952. júniusában megalakult a sport- és horgászcikkgyártó és javító szövetkezet. Sajnos, ahogy a szövetkezet erősödött, úgy csökkent a szövetség befolyása abban az irányban, hogy a szövetkezet milyen cikkeket gyártson. A szövetség nem nézhette ölbetett kézzel, hogy a horgászok pénzükért nem megfelelő horgászcikkeket kapjanak. Az országos választmányi üléseken és közgyűléseken a horgászok mindinkább követelték, hogy az import mellett a szövetség gondoskodjék a komolyabb hazai gyártás megteremtéséről. A vezetőség 1954-ben megkereste az illetékes szerveket és kérte, hogy alapítsanak állami vállalatot horgászcikkgyártására. Az állami vállalat megalakításához azonban többmillióos tőkére lett volna szükség, amit az akkori körülmények között az illetékes kormányzati szervek biztosítani nem tudtak. Azt mondták: a horgászcikkgyártás elsősorban a horgászok érdeke, a horgászok közösség gondoskodjék erről saját hatáskörében.

1954. decemberében a Magyar Horgászban jelent meg az ország horgászához szóló felhívás egy horgászcikkgyártó szövetkezet megszervezésére. A felhívás első mondata így szólt: „A napról-napra növekedő és a már 40 ezer főt számláló horgásztábor legégetőbb és eddig gyógyíthatatlan sebé a korszerű horgászatához szükséges horgászcikk hiánya.”

A felhívás nyomán az egyéni horgászok, az egyesületek és a szövetség 50 forintos részvény (részjegy) jegyzési alapján, 1954. december 18-án alakult meg a Horgászcikk Készítő Szövetkezet. Sajnos, az egyéni horgászok részjegyzése nem váltotta be az alapítók reményeit, úgy hogy lényegileg a szövetkezet megindításához szükséges összegeket, kerekén félmillió forintot a szövetség közgyűlésének kellett kölcsön formájában a szövetkezet rendelkezésére bocsátani.

A szövetkezet 1955 tavaszán kezdte meg működését a Lenin körút 112. sz. alatti helyiségben. Irányítását a szövetkezet közgyűlése által választott vezetők társadalmi munkában látták el. Ugyanakkor megalakult a szövetségen belül egy technikai bizottság Antos Zoltán vezetésével. Tagjai nagyrészt mérnökök, technikusok voltak, akik nagyban segítették a szövetkezet szakmai tevékenységét.

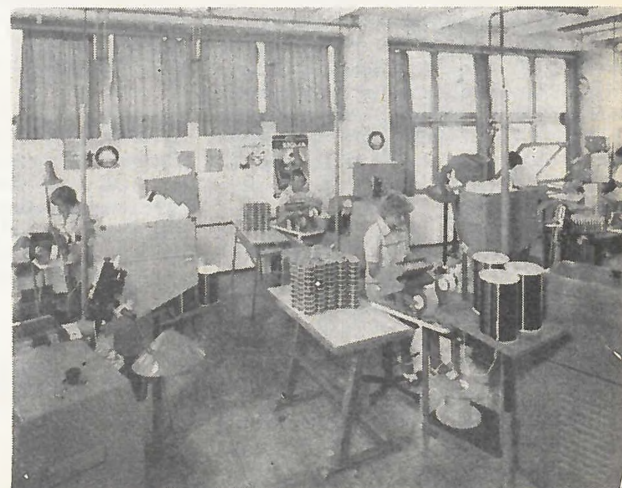
Az üzem 25 dolgozóval kezdte meg termelő munkáját. Első évi forgalma 520 ezer forint volt. 1956-ban

már 38-an dolgoztak az üzemben és az árbevétel 2 500 000 forintot tett ki. Ebből az export 470 ezer forint. Az 1964-es évben a vállalat termelési létszáma 66 fő volt és a vállalat 5 800 000 forint árbevételt ért el. Ezek a számok a szövetkezet gyors fejlődését mutatják.

Mindezek ellenére a szövetkezeti törvény alapján alapított üzem fejlődését szövetkezeti formában nem lehetett biztosítani. Ezért 1961-ben az országos közgyűlés határozatot hozott, hogy az üzemet át kell alakítani a szövetség horgászcikk készítő vállalatává. A legfelsőbb kormányzati szervektől kapott engedély alapján az eddig szövetkezetként működő üzem a MOHOSZ saját vállalatává alakította át. A közgyűlési határozat kimondta: a vállalat alapításának a célja az, hogy a magyar horgászokat olcsó, használható horgászfelszereléssel lássa el.

A vállalat megalakulása után az összes egyéni részjegyzéseket visszafizették a horgászoknak és így a vállalat teljes egészében a szövetség tulajdonába ment

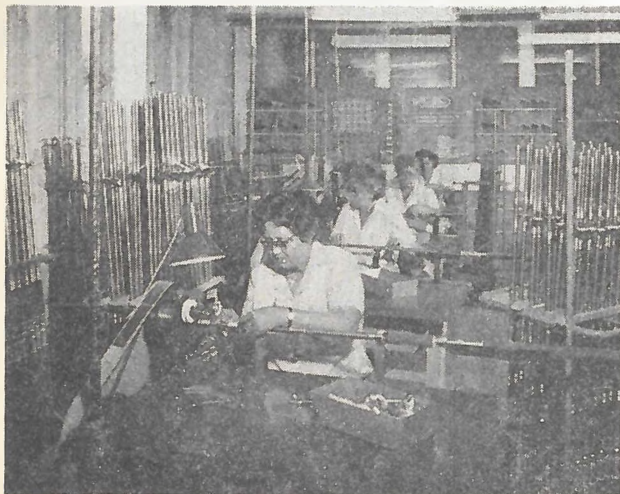

át. A vállalat alapítólevele kimondta azt is, hogy a vállalat és az üzlet üzemeltetésével kapcsolatos esetleges üzleti haszon, illetve annak legnagyobb része horgászcélokra, hasznos horgászokérdekű beruházásokra fordítandó. Ez a gyakorlatban annyit jelentett, hogy a vállalat évenként a vállalat nyereségéből nagyobb összegű befizetéseket eszközölt, elsősorban a horgászkezelésben levő vízterületek halasítására.

A vállalat eszközeinek értéke 1964-ben közel 2 millió forint volt. Az 1955-ben befektetett 500 ezer forint 10 év alatt négyszeres értékre növekedett. Külön meg kell emlékezni a vállalat üzletéről. Ez az üzlet még a szövetkezeti időben 1955. szeptember 5-én nyílt meg. Az első negyedéves árbevétel 96 ezer forint volt. 1964-ben már 2 200 000 forintos forgalmat bonyolított le.

A horgászság krónikása 1964-ben feljegyezte, hogy Magyarországon a horgászok egy év alatt 10 millió forintért vásárolnak horgászszerszámokat. Ennek a forgalomnak több mint 1/5-ét a Lenin körúti kis üzlet bonyolítja le, pedig az ország különböző részein 400 üzletben árúsítanak horgászszerszámokat.

A termelőüzem és az irodák 1972-ig 17 éven keresztül működtek az alapításkor kijelölt helyeken, főként pinchelyiségekben. A létszám bővülésével, a termelés növelésével a nedves, sötét, túlzásfolt helyiségekben a munkakörülmények egyre romlottak. Ilyen helyzetben csak a csodával egyenértékű lelkes munkának köszönhető, hogy újabb és újabb termékek születtek, mint

- az Antos-féle különböző ragasztott nádbotok, amelyek vetélkedtek a világhírű Hardy vagy Milward botokkal,
- a műanyagból készült univerzál teleszkópos úszók,
- a parafa úszók széles választéka,
- gépi úton gyártott horgok,
- a szuper újdonságnak számító üvegbot,
- és a műanyag peremfutó orsó.

Lassan értek meg a gazdasági feltételek a vállalat új telephelyének, üzemépületének felépítésére. És végre 1972-ben modern épületbe költözhetett a vállalat. Megkezdődött az új üzemszerek betelepítése gépekkel, termelőszerszámokkal.

A HOKÉV számára a felvevő piacot a 70-es években 90—95%-ban a TRIÁL jelentette. Ekkor kialakult a kényelmi egyensúly. Ez azt jelentette, hogy a kereskedelem csak annyit rendelhetett és azt, amennyit a vállalat kapacitása megengedett, de ennél többet sem választékban, sem mennyiségben nem kellett termelni, mert nem volt, mert nem is lehetett többre igény.

A gazdasági adatok statisztikai elemzéséből világosan kitűnik, hogy a 70-es évek során a lassú fejlődésben két alkalommal is (75-ben és 79-ben) jelentős visszaesés következett be. 79-ben elkészült a második

üzemépület, ahol még jobban kirajzolódott a korszerű termelési eszközök hiánya, nemcsak vizuálisan, hanem a gazdasági eredmények visszaesésében is.

Gazdasági adatokat szemlélve, a vállalat életében a legnagyobb változást az utolsó öt év hozta. Bővült és új alapokra került a vállalat tevékenysége:

- termelés
- szolgáltatás
- kiskereskedelem
- nagykereskedelem.

Kiemelten kezelte a vállalat azoknak a termékeknek a fejlesztését, amelyekkel a leggyorsabban tudta javítani a horgászszerszámok színvonalát:

- botgyártás,
- balsafa és műanyag úszók gyártása,
- zsinórok konfekcionálása,
- egyéb aprócikkek gyártása.

A technikai korszerűsítéssel egyidőben jelentősen javították a munkakörülményeket. Ezen keresztül olyan termelői üzemi kép alakult ki a jelentős külföldi horgászszerszámgyártók előtt, hogy a tárgyalások és üzlemtogatók után alkalmasnak találták a vállalatot a gyártási együttműködésre is. Ennek eredményeként együttműködés alakult ki a Shakespeare céggel. Így hozzájutott a vállalat a korszerű horgászbotok, horgászszinórok alapanyagaihoz, a saját üzemében végzte el a készre szerelését olyan minőségben, hogy a nyugati partner is elégedett volt, márkanévét a HOKÉV is használhatta.

A fejlődés felgyorsult, a kapcsolatok bővültek más neves horgászszerszámgyártókkal, akik közül a Shakespeare cégen kívül legismertebbek a D. A. M., SILSTAR, DAIWA, VMC, MUSTAD.

A vállalat nagy jelentőséget tulajdonít az 1982-ben Birminghamban rendezett EFTTEX nemzetközi horgászszerszám-kiállításnak, ahol nemzetközi szinten először mutatkozott be és aratott jelentős sikereket, elsősorban a balsafa úszókkal. Ezt követően a HOKÉV részt vett a Párizsban, Kölnben, Firenzében megrendezett kiállításokon.

Időközben bővült a balsafa úszó választék és megteremtődtek az exportlehetőségek is. Minden kiállítást követően erősödött a HOKÉV neve, és jelenleg kb. 20 céggel áll export-import kapcsolatban. Az 1982. évi 800 eFt-os tőkés export 1984-re 6920 eFt-ra növekedett. Növelni és erősíteni tudta a vállalat együttműködését a szovjet, NDK, lengyel és csehszlovák horgászszerszámgyártókkal. A szocialista export várhatóan 1985-ben 2500 eFt-ra növekszik.

Mit eredményezett ez a magyar horgászoknak?

A pult alatti árusítástól eljutottunk oda, hogy a legkorszerűbb, a horgászatban világszínvonalat képviselő árukban válogathat a vevő.

Teleszkópbotokból az öt évvel ezelőtti 500 db-os éves mennyiséggel szemben 50 000 db-ot hozott a HOKÉV forgalomba 1984-ben. Az alacsonyabb árkategóriába tartozó üvegszálas botokból 53 000 db-ot gyártott és ezzel kialakult ebben a kategóriában a kereslet-kínálat egyensúlya. Balsafa úszóból, az 1984-ben gyártott 620 edb-ből 470 edb-ot exportált a vállalat, de így is lényeges javulást teremtett a választékbővítéssel. A balsafa úszók mellett növekedett a jól használható és olcsó kategóriába tartozó műanyag úszók mennyisége (500 edb). Használati értékük jelentősen növekedett a jól sikerült formatervezéssel és a kapás észlelését növelő díszítéssel. A horgászszinór kereslet-kínálat egyensúlya érdekében a világszínvonalat képviselő márkákból választotta ki a HOKÉV a hazai igényeknek legjobban megfelelőket, és ezekből 8 különböző típusú forgalmaz. Az állandó hiányt jelentő korszerű peremfutós horgászszerszámokból 1984-ben 30 000 db került összeszerelésre.

A kereskedelmi hálózat fejlesztéseként a Lenin körúti üzleten kívül még Székesfehérváron, Keszthelyen, Budapesten a Bajcsy-Zsilinszky úton nyílt kiskereskedelmi egység, és a Rudas László utcában pedig szervizműhely. A nagykereskedelmi jogosultság birtokában, két egységben viszonteladókat is kiszolgálunk.

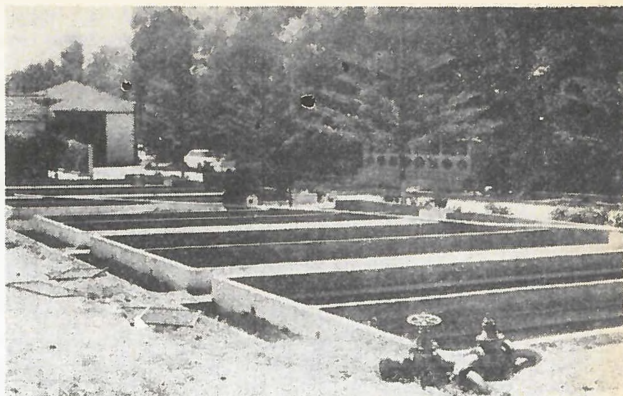
Agh Károly
igazgató

Üzleti lehetőségeink Algériában

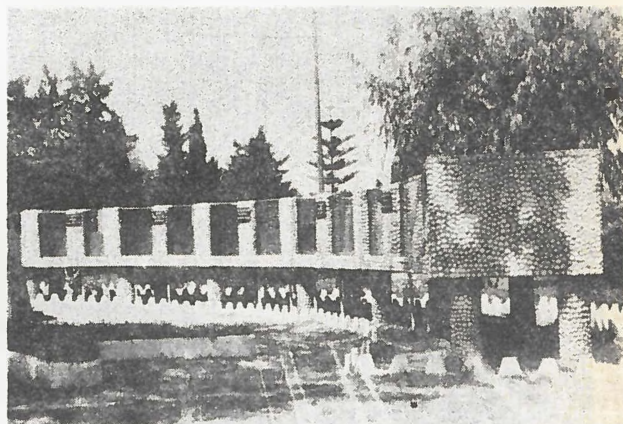
A 2 381 700 km²-nyi területen fekvő Algériai Demokratikus Népi Köztársaság az elkövetkező időszakban nagy mértékben szeretné fejleszteni mezőgazdaságát, ezen belül az édesvízi halászatot.

Az AGROBER—AGROINVEST Algériába kiküldött programigazgatója, Rácz József már 1985 első heteiben tájékozódott az algériai Mezőgazdasági Minisztérium Halászati Államtitkárságán a belvízi halászat fejlesztésével kapcsolatos tervekről. Ennek kapcsán utaztunk — 1985. március 26. és április 2. között — Algériába, hogy elősegítsük a belvízi halászat fejlesztését. A Halászati Államtitkárságon folytatott tárgyalásaink során megállapítottuk, hogy az észak-afrikai országban ismerik hazánk belvízi halászatát, korszerű módszereit és éppen ezért az algériai szakemberek hosszú távú együttműködést kívánnak létesíteni velünk. Ennek keretében nagy szükség volna az algériai víztározók átgondolt, tervszerű halasítására, halállományának fenntartására, meghatározott időnkénti lehalásztására és az így kitermelt hal korszerű feldolgozására és értékesítésére. Ugyancsak szükség volna megalapozni a mesterséges halszaporítás lehetőségeit — keltetőházak létesítésével. Igény van mintegy 30 fiatal szakember magyarországi kiképzésére — 2 éves időtartammal.

Küldetésünk során sikerült 174 451 dollár értékben főleg halivadékok (pontyot, növényevő halakat, süllőt stb.) felkínálnunk és eladnunk. A halak nagy része 1985. április végén — repülővel — leszállításra került. Az algériai fél elégedett volt a korszerűen csomagolt és épségben megérkezett küldeménnyel — mely lényegében kísérleti jellegű volt, de egyben a nagyszabású halasítási program kezdetét is jelenti.

(A szerző felvételei)

Az AGROBER—AGRIONVEST a Százhalombattai Temperáltvízi Halszaporító Gazdasággal karöltve további piacutatást és fejlesztési együttműködést szorgalmaz a kedvező adottságokkal rendelkező Algériai Demokratikus Népi Köztársaságban.

Dr. Pénzes Bethen

Bolta István:
88 színes oldal a hazai halakról
Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1985.

A „88 színes oldal” a Mezőgazdasági Kiadó gondozásában eddig főként a mezőgazdaságot érintő témákkal, kertészeti, növénytermesztési szakkérdésekhez felhasználható anyagokkal kapcsolatban jelent meg, így nagy öröm a halászati szakma számára, hogy most már a hazai halakról is kezében tarthat hasonló kiadványt. A szerzőt, azt hiszem, nem kell bemutatnom: a Fővárosi Állatkert Akvárium Osztályának vezetője és mint könyve is igazolja, jó képességű fotós. Az már alighanem a hazai nyomdatechnika hibája, hogy a halak színe a színes képeken némileg eltér a természetben tapasztalhatótól, amiről a hozzáértők amúgy is azt állítják, hogy az minden pillanatban más és más. Helyeselhető viszont az a törekvés, hogy az akváriumfotók háttérükben igyekeznek azt a tipikus élőhelyet bemutatni, ami az adott faj tartózkodási helyére a legjellemzőbb. Szakszerű a halakat bemutató szöveg is. Kritikát érdemel — és a remélhetőleg nemsokára megjelenő további kiadásoknál feltétlenül javasoljuk figyelembe venni —, hogy a hazai halfajokat nem szabad magyar nevüknek megfelelő sorrendben egymás mellé rakni, sokkal célszerűbb a rendszertani csoportosítás. Így most pl. a 21. bemutatott hal a fehér busa, közeli rokona, a pettyes busa viszont az 55. Ez a könyv használhatóságát megnehezíti.

Mindazonáltal várható, hogy a horgászok egyre bővülő tábora, a halat kedvelő nagyközönség jóvoltából a többi hasonló témájú kiadványhoz hasonlóan rövidesen ez a könyv is eltűnik a könyvesboltokból. Erre garancia a szép kiadás ellenére viszonylagosan olcsó ára (54 Ft).

Tahy Béla

Téli halpusztulások

A felszíni vizekben előforduló halpusztulásokkal, értékelésével eddig éves viszonylatban foglalkoztunk. A szakemberek szerint az elmúlt tél rendkívülinek nem nevezhető. Mégis a szokatlanul nagy hideg, a tartós jégborítás, a több halelhullási esetszám arra készítette bennünket, hogy megvizsgáljuk a halászatilag hasznosított területek vízminőségét és az azzal szorosan összefüggő halpusztulásokat.

Az időjárással kapcsolatos adatokat az Országos Meteorológiai Szolgálat kiadványaiból gyűjtöttük, a jégviszonyok alakulását a Siófoki Meteorológiai Observatórium bocsátotta rendelkezésünkre.

A vízszennyezésekkel, halpusztulásokkal kapcsolatban megkerestük a Vízgazdálkodási Intézetet, az ÁGOK-ot, a HTSZ Szövetséget, a MOHOSZ-t és adataikkal kiegészítettük laboratóriumunk vizsgálati értékeit.

A feldolgozás, az értékelés 1984. december 1—1985. április 30. közötti időszakokra vonatkozik. Az öt hónap alatt összesen 59 esetről értesültünk, mely 248 560 kg halelhullást jelentett.

Összehasonlítva az előző év azonos időszakával — amikor 10 esetben volt halelhullás, összesen 130 600 kg —, akkor a mennyiség emelkedése kétszeres, az esetszám növekedése többszörös. Az esetszámok feldolgozása nem teljes, de tükrözi a téli időszak vízminőségi és haltenyésztési problémáit. Az esetszámok mennyiségi és időbeli alakulása a következő:

Időpont	Esetszám db	%	Mennyiség kg	%
1984. dec.	1	1,7	1 300	0,5
1985. jan.	17	28,8	163 600	65,8
1985. febr.	5	8,5	9 700	3,9
1985. márc.	25	42,4	66 560	26,8
1985. ápr.	11	18,6	7 400	3,0

A decemberi hónap még nem hozott halasvizeinkben különösebb változást. A hőmérséklet január első napjaiban kezdett csökkenni és 8-án mindenütt elérte a $-20\text{ }^{\circ}\text{C}$ -ot, sőt Putnokon $-27,5\text{ }^{\circ}\text{C}$ -ot mértek. Ekkor a vizeken kialakult az összefüggő jégborítás (13 cm), mely január 23-ra elérte az átlagos 35—40 cm vastagságot. Március 17-én még mérhető jégvastagságok voltak és a jeges napok száma elérte a 64-et. A halpusztulások esetszáma nem januárban a legnagyobb (17), de az elpusztult hal mennyisége akkor volt a legtöbb (163 t). A legtöbb halpusztulási eset a Dunántúlon volt (37%), ezt követte az erősen kontinentális klímájú Tiszántúl (33%).

Februárban tovább folytatódott a hideg időjárás. Dr. Ambrozy—dr. Tóth Erzsébet „Szigorú tél, rekordok nélkül” című cikkében (NÉPSZABADSÁG, 1985. márc. 9.) ezt a hónapot a száz év tíz leghidegebb februárja közé sorolja. A februári hideg azért volt veszélyes, mert a lehülési periódus erős felmelegedés, olvadás előzte meg (egyes területeken a levegő hőmérséklete $+10\text{ }^{\circ}\text{C}$ volt). Ekkor a két réteg közé számos hal került, melyek ugyancsak elpusztultak. A hóolvadás megemelte a vízszintet, a vízzel a lékeken feljött a hal és újabb lefagyás volt. Az elpusztult hal mennyisége megközelítette a 10 tonnát.

Március végén megkezdődött a hó- és jégolvadás. A 20—30 cm-es fagyos talaj a víz leszivárgását meggátolta, és így az közvetlenül a vízgyűjtőkbe jutott, mely vízminőségi változásokat idézett elő. Egyes területek pH-értéke, lúgossága emelkedett, növekedett az összes-, a nitrát- és a foszfortartalom.

A vezetőképesség 1500 μS felett volt a Gyálai Holt Tiszában a csepeli Kavicsbánya horgásztóban. A Feketetlen-tóban elérte a 3000 μS -t. A fenti vizekben kialakultak 8,7—8,9-es pH-értékek, a tihanyi Belső-tóban 9,0 fölé emelkedett a pH-érték. A császárszállási tározó emelkedő pH-t mutatott, növekvő szabad ammónia értékkel.

A jég olvadása után a télutói halpusztulás 42%, az okozott kár ekkor 66 tonna volt.

A téli halpusztulások okainak elemzése nehéz, mivel az egyes kategóriák szétválasztása, illetve a besorolás kissé önkényes. Az oxigénhiány, a fulladás, a befagyás eseteit a kedvezőtlen hidrometeorológiai viszonyok csoportjába tettük. Így a halpusztulások az esetek százalékában a következőképpen alakultak:

Ipari szennyezés	2%
Mezőgazdasági szennyezés	5%
Technológiai, műszaki probléma	5%
Állategészségügyi probléma	2%
Ammóniamérgzés	17%
Kénhidrogén-mérgezés	3%
Kedvezőtlen hidrometeorológiai viszonyok	66%

A halpusztulási esetek 53%-a horgászvizeken, 47%-a halászatilag hasznosított vízterületeken volt. A kisebb területű tavakat a téli időjárás érzékenyebben érintette. Az elhullások zöme 100—1000 kg (24%), illetve 1000—10 000 kg között (27%) volt.

A halpusztulások száma még májusban is magasabb volt, mint az előző évek azonos időszakában. Ez részben vízminőségi problémára vezethető vissza, másrészt a kemény tél megviselte a halállományt, csökkentette az ellenálló képességét. A táplálékszervezetek mennyisége is kedvezőtlenebb, a fejlődés később indult meg és így a halállomány átlagosnál lassúbb növekedésére, fejlődésére lehet számítani. A késői tavasz után a megrövidült tenyészidőszak, vegetációs periódus termelési, tenyésztési nehézségeket okozhat.

A Mezőgazdasági és Élelmezéstudományi Minisztérium illetékesei szerint 1000 tonna volt télen az elpusztult hal mennyisége. Laboratóriumunk ennek durván 25%-át elemezte. Az elpusztult halállomány mennyisége, a vízminőség alakulása felhívja a figyelmet a termelési technológiák fokozottabb betartására, a hal és a víz minőségének állandó ellenőrzésére.

Papp Károlyné dr.—Báskay Imre
MÉM NAK Vízélettani Laboratórium

A VÍZMINŐSÉGI KÁRELHÁRÍTÁS KÉZIKÖNYVE

1984 végén, a VÍZDOK gondozásában megjelent a „Vízminőségi kárelhárítás kézikönyve”. A 324 oldalas szakkönyvet — amely összesen 119 szemléletes ábrát tartalmaz — Katona Emil okleveles gépészmérnök szerkesztette.

Időszzerű és folyamatosan megoldásra váró feladatokkal foglalkozik ez a főleg vízügyi szakembereknek készült könyv. A mű négy főfejezetre tagolódik, ezek a következők: I. A vízminőségvédelem általános feladatai. II. A vízminőségi kárelhárítás koncepciója, szervezése és végrehajtása. III. A védekezés technológiai eljárásai. IV. A vízkárelhárítás munkaerő-gazdálkodása.

Mint a címből is kiderül, a tartalmi rész a vízszennyező anyagokkal, azok hatásmechanizmusával; a rendkívüli vízszennyezések észlelésével, kivizsgálásával; a védekezési technológiákkal foglalkozik. Különösen sokat olvashatunk a víz felszínén úszó ásványolaj-szennyeződések lokalizálásáról, tereléséről és eltávolításáról. Annál kevesebb útbaigazítást kapunk az élővilág károsodásának különféle módjairól, a riasztásról és a védekezésről. Ezt igazolja az is, hogy a halpusztulásokról, pontosabban az elpusztult haltetemek eltávolításáról mindössze 12 sort találtunk, ez bizony kevés. A vízi élővilág óvása ennél többet érdemelt volna!

P. B.

HAZAI LAPSZEMLE

Tenyészanyag Algériába. Az AGROBER jelentős exportszálításiakkal vesz részt Algéria mezőgazdasági fejlesztési programjában. Az algériai halászati minisztériummal történt megállapodás értelmében az idén 175 ezer dollár értékben ötmillió hétszázezer busát, pontyot, márnát, valamint több száz különböző fajú tenyészhalat szállítanak az afrikai országba. Az első szállítmány — egymillió halivadék és közel félezer tenyészhal — különgepen utazott új hazájába. A szállítmányt a hosszú útra gondosan felkészítették. Az anyahalakat a TEHAG halszaporító állomásán egyenként oxigéntúnyomásos, vízzel telt fóliaszákba csomagolták, s így a küldemény veszteség nélkül tette meg a többórás utat. Az algériai fél elégedettségét jelzi, hogy közölték: a közeli napokban újabb halászati szakemberek érkeznek Budapestre, nagyobb mennyiségű díszhal vásárlására. (Vasárnapi Hírek)

„Lombikheringek”. Janán kutatók újabb nagy lépést tettek abba az irányba, hogy megkezdődhessék a mind kisebb mennyiségben rendelkezésre álló kedvelt tengeri csemegé, a heringek mesterséges tenyésztése. A miakói halászati kutatóintézetben olyan heringlikrák sikeres művi megtermékenyítését végezték el, amelyek maguk is mesterséges úton szaporított, szülőiktől származnak. A második generációs „lombikheringek” megszületésével — állítják a kutatóintézet szakemberei — lényegesen közelebb került az ember irányította tömeges heringtermelés lehetősége. A mesterséges szaporításra nagyon nagy szükség lenne, hiszen míg 1952-ben a japán halások 320 ezer tonna heringet fogtak ki a tengerekből, addig 1983-ban már alig 8 ezer tonna akadt a hálójukba. (Esti Hírlap)

Az Újítók Lapja képekkel illusztrált riportban számol be a Hortobágyi Halgazdaság 1984. évi munkájáról. Cseri Géza igazgató előadásából megtudjuk, hogy a tukai telepen angolnatenyészteték 225 tonna termelésére terveztek, de ez a legnagyobb erőfeszítések árán sem ment 150 tonna fölé. Átszervezték az üzemet harcsa, ponty és garnélarák előállítására. Az eredmény: 20 tonna euróköles harcsa; a szigetment-miklói halimnovádós vállalat közösen kifejlesztettek egy új ponty-Pondácionálást módszert. Ennek a lényege, hogy az eddigi gyakorlatól eltérően a ponty élettani ciklusát 3 évről lerövidítik kétféle; svéd megrendelésre érdekes kísérletet végeznek egy másik állattal, s a kezdeti vizsgálatok azt mutatják, hogy a garnélarákok elégedettek a környezetükkel, szépen fejlődnek. Joggal értékelhetik a halgazdaság vezetői a keresésüket úgy, hogy amit elversztettek a révén — az angolnatenyésztésen —, azt visszanyerhetik a vámon — a ponty-, a harcsa- és a garnélarák-nevelésén.

A Hortobágyi Halgazdaságról a Magyar Mezőgazdaság is hosszabb riportot közöl. Közén-Európa legnagyobb sikerdíjért körtöltés típusú főzölgazdaságának gondjairól Szabó Péter, a halgazdaság termelési igazgatóhelyettese tájékoztat. Sorolja a gondokat: Ebben az évszabban a evgenek terméshelyi adottság alapján nem is állami támogatás. A vízdíjat az 1980-as évek elején ötszöröse emelték, ugyanolyan viz-

fogyasztásért 2,5 millió helyett 13 millió forintot fizetnek. Ugyancsak gondjaikat szaporítja, hogy nehéz az értékesítés. A tavalyi termelt 1200 tonna növényevő halból csupán 480 tonnát lehetett eladni. A halastavak nagyrésze a Hortobágyi Nemzeti Park területén fekszik. Ez az ide látogatóknak úde színtűt, de a halas szakemberek az árnyoldalát is érzékelik. A vadkacsák felszaporodása miatt a takarmányfogyasztásból eredő kárt 4–5 millió forintra becsülik. A kormorán és sirály halfogyasztásából eredő károkozás pedig további 3–4 millió forintot tesz ki. Az értékesítési biztonság növelésére — a téli időszakban — halfeldolgozással is foglalkoznak, mintegy 500 ezer üveg pácolt heringet készítenek. Új próbálkozásuk a busakonzerveyártás. — A Hortobágyi Állami Gazdaságban a haltermelés mellett jelentős a vízszárnyasok tenyésztése is — mondja Domsitz János állattenyésztési főigazgató. Mintegy 43 ezer tenyészlibát és közel 30 ezer tenyészkacsát tartanak. Évente 1,5 millió pecsenyeka csát és 1 millió naposlibát értékesítenek. Az eladással komoly gondjuk nincs, az értékesítési ár azonban alacsony, így az ágazatban a jövődelmezőség egyre romlik.

„Lombikheringek”. Janán kutatók újabb nagy lépést tettek abba az irányba, hogy megkezdődhessék a mind kisebb mennyiségben rendelkezésre álló kedvelt tengeri csemegé, a heringek mesterséges tenyésztése. A miakói halászati kutatóintézetben olyan heringlikrák sikeres művi megtermékenyítését végezték el, amelyek maguk is mesterséges úton szaporított, szülőiktől származnak. A második generációs „lombikheringek” megszületésével — állítják a kutatóintézet szakemberei — lényegesen közelebb került az ember irányította tömeges heringtermelés lehetősége. A mesterséges szaporításra nagyon nagy szükség lenne, hiszen míg 1952-ben a japán halások 320 ezer tonna heringet fogtak ki a tengerekből, addig 1983-ban már alig 8 ezer tonna akadt a hálójukba. (Esti Hírlap)

A Népszabadság cikke: ENSZ-tanácskozás Szegeden: A tudomány szinte napról napra új csodákkal szolgál — de vajon mit tudunk velük kezdeni? A biotechnológia viharos gyorsasággal fejlődő tudomány. A birka-kecske, a dohánny-sárgarépa hbrid nem is a különleesebbek közül való, hiszen az egyetlen embrió szaporított milliónyi virágszál. Vagy az egyetlen embrió feldarabolásával született sok-sok ikertehén ma már ugyanolyan nem tartozik a fantázia világába, mint a rezes bányászó baktériumok. Hol tart az ilyen eredmények alkalmazása a gyakorlatban? Mi a biotechnológia jelentősége a jövő gazdasági fejlődésében? Ezekről a kérdésekről

szervezett az ENSZ Európai Gazdasági Bizottsága nemzetközi szimpoziumot a Szegedi Biológiai Központban. A tanácskozáson nem a tudományos eredményeket ismertették, hanem a gyakorlati alkalmazással, a perspektívával kapcsolatos problémák álltak előtérben. — Érdekes volt megfigyelni — mondotta Viggo Mohr, a norvég halászati kutatási tanács elnöke, a halbiokémi professzora —, hogy a nemzeti programok sok tekintetben hasonlítanak egymáshoz. Norvégiában is a mezőgazdaság, a haltenyésztés áll a kutatók középpontjában. Ezen belül különösen nagy fontosságot tulajdonítunk a haltenyésztésnek. — Barry McSweeney, mint a program irányítója, Írország nemzeti programjáról tájékoztatott. Minthogy Írországban igen fejlett a mezőgazdaság és az élelmiszeripar, nemzeti programjukban e területek kaptak igen nagy hangsúlyt. Írország évente 500 millió dollár értékű sajtót exportál. Ennek ma már mintegy fele valamilyen modern biotechnológiát eljárásal készül. Hasonlóképpen nagy szerepet játszik a biotechnológia a szármakra oly fontos haltenyésztésben. Megpróbálják befolyásolni a halak növekedését, s így megduplázni a súlyukat. Ez igen nagy gazdasági haszonnal jár, különösen az olyan értékes halak esetében, mint a lazac. — Alfröld Lajos akadémikus, a házigazda Szegedi Biológiai Központ igazgatója mondta: „Legalább tíz-tizenötféle lehetőséget fel tudunk sorolni, hogy mire lehet jó a birka-kecske, de hogy mire lesz jó valójában, azt én, a kutató nem tudhatom megmondani. Az a gyakorlati szakember tudja megmondani, aki képes rá, hogy a lehetőségeket felismerje és használja. A biotechnológia ugyan is pillanatnyilag nem gazdasági haszon, hanem lehetőség. Annak igen nagy, hiszen a gazdaságban — mind az inarban, mind a mezőgazdaságban — a haltenyésztésben is — igen valóban igen nagy változásokat.

Lapunk ez évi 1. számában hírt adunk arról, hogy a hirtel Feneketlen-tó a vízének tisztítására szökőkutat kap. A szökőkút május 24-től működik. A kertészeti vállalat szakemberei az úszósziget szökőkút acélszerkezetét a tó medréhez rögzítették. A kör alakú szökőkút átmérőjén 36 nyilvános szökőkút magasba a víz közénen pedig az úszóvezetett fölledőnek, a víz szintje felett 10 méterre szökik fel a fehérszínű vízszár. A szökőkút így levegőhöz jutafia a tó élővilágát, ugyanakkor szép látványt nyújt a parkot felkeresőknek.

A Dolgozók Lapja írja: Másodszor is kiváló lett az eszttermomi Úszó Falu Halászati Termelőszövetkezet. Igaz Antal elnök másodszer vehette át a Kiváló Szövetkezetet elismerő oklevelet. Ismertető a szövetkezet munkájáról: „Fé-

tevékenységünk a folyami és tavi halászat. Komáromtól Szobig feléjük a Dunán. Tavaink felülete meghaladja a 90 hektárt. A halászaink által fogott halat két fővárosi és egy eszttermomi üzletben értékesítjük. Mi üzemeltetjük a primás-szigeti halászcserdát és az Eszttermom-kertvárosi Inyenc falatozót is. Az elmúlt évi árbevételünk 88 millió forint volt. Dolgozóink 66 ezer forintot kerestek átlagban egy év alatt. Közülük 1984-ben Vigovszki Istvánné és Horváth Józsefné kapott kitüntető jelvényt.

Javuló eredmények a Tisza Htsz-ben. A Csongrád Megyei Hírlapból: Az ország 16 halászati szövetkezeze közül a szegediek mind termelési értékben, mind nyereségükkel a másodikk. A Roosevelt téri halászcserdában megtartott

ünnepségen Pelle László, a szövetkezet elnöke vette át a MEM miniszteri dicsőítő oklevélét dr. Dobrai Lajostól. A Kiváló Munkáért kiüntetést kapta Bán Jánosné üzletvezető, Kunyi Antal halászati igazgatóvezető. A TOT Kiváló Termelőszövetkezezi Munkáért kiüntetést Pataki Sándor halász vehette át. Kilencen kaptak lözsgárdajutalmat, tizenhárom elnyerték a tész kiváló dolgozója címet.

Az elmúlt évben is beszámoltunk a vetési varjaknak a balatoni keszégivás alatti rablásairól, de annak vandál módja ismét megörökített ezt. A csendes, ember alig járta partszakaszokon csoportosan csapnak le a halakra a varjak. A könnyen megszerzett zsákmányt kivonszolják a partra, csőrükkel agyonsebzik és néhány falat elfogyasztása után, vérengzéssel fajúld vandalizmussal, újabb prédáért indulnak a parti vizekre. A varjak kártevéseit a partörök fokozott portyázással, csónakokkal történő pásztázással igyekeznek megakadályozni. Segítenek ebben a horgászok is, akik felügyelnek a ritkábban látogatott partszakaszokra. (Napló, Veszprém)

Felmérő halászat a Kiskunsági-csatornában. Az idén üzemeltetett kell készíteni a halgazdálkodási terv öt évre való meghatározásához. Elkerülhetni kell azt, hogy „belenyezzenek” a vízbe. Ez volt a célja az áprilisi állományfelmérő halászatnak. A halászatot nagy szembőségű (50 mm-es) húzóhálóval végezték, amin a

kétnyáras halak és a keszeg-félék könnyen átjutottak. A csatorna mintegy 17 km-es szakaszát lehalászták ott, ahol a terepviszonyok lehetővé tették. A csuka több nemzedékét találták 1-től 6 kg-os méretig. A balin, e remek sport-hal 1-5 kg közötti súlyban, nagy tömegben található. A süllő a folyamatos telepítés eredményeként ugyancsak fellelhető 1-6 kg közötti méretben. Pontyot és harcsát a halászat módja és a fenék egyenetlensége miatt alig fogtak.

Az 1-2 kg-os harcsák viszont a kapitális példányok létre utalnak. Amurból csak 2 kg feletti példányok kerültek a hálóba, a leggyakrabban a 4-6 kg-osak fordultak elő. Szép dévérállomány is akadt. A megfogott 2,8 tonna, 3-6 kg-os fehére és a 8-10 kg-os petytyes busát eladták. (Petőfi Népe)

Hatvanöt ezer vadkacsát nevelnek, exportálnak évente a pusztáregri Hunyadi Termelőszövetkezet tavairól. Halastavak ezek, de a halak mellett jól elférnek a tó tetején és partján a vadkacsák is. (Esti Hírlap)

Akváriumok a hengerek között. Hatalmas hengerek és akvárium aranyhalakkal — ilyen szokatlan szomszédsággal találkozhattunk a moszkvai Sarló és Kalapács kohászati üzemből. A műhelyekben elhelyezett több mint kétszáz akváriumban egzotikus halak és növények ritka gyűjteményét láthatjuk. Sajátos hangulatot teremt az ipari üzemből a 180 hal- és 200

növényfajból összeállított, csodálatos szépségű sok kompozíció. Pontosan erre törekedtek a vállalati Neptun akvarisztikai klub tagjai. A Szovjetunióban az akvaristákban ez a legnagyobb egyesülete, segítségével az ország több városában több mint hatvan hasonló szervezet alakult. (Petőfi Népe)

A horgászmozgalom ma már túlzás nélkül minősíthető társadalmi tömegmozgalomnak. A horgásztársadalom választott megyei vezető testülete, az Intéző Bizottság arra törekszik, hogy minél kedvezőbb feltételeket teremtsen a gondjaira bízott közösség valamennyi tagjának a kellemes és hasznos időtöltéshez. Egyszerűsített maguk a horgászok mindinkább számottevő tényezői legyenek a természet- és környezetvédelemnek, önkéntes szolgálattevői a közérdekű társadalmi ügyeknek. Ezért köt az intéző bizottság együttműködési megállapodásokat a szélesebb társadalmi hatókörű tömegszervezetekkel, mozgalmakkal, intézményekkel a közös célú tevékenységi formák összehangolására. Kölcsönösen hasznos már évek óta a példamutató együttműködés a Szakszervezetek Borsod Megyei Tanácsával. Tartalmas az együttműködés a Hazafias Népfronttal is, mindenekelőtt a környezetvédelemben. Kölcsönös az igény, hogy a halórok környezetvédelmi őri igazolványt is kapjanak, s e kettős minőségben tevékenykedjenek. (Déli Hírlap, Miskolc)

Kifogott harcsák felvonulása, rangsorban. A Pécsi-tavon márfél óras küzdelem után 73 és fél kilós, 210 centiméter hosszú harcsát zsákmányolt Havasi Lajos nyugdíjas gépkocsivezető, aki régi „nagyharcsás”, de ez volt élete igazi fogása. Az erős, öreg harcsa elragadta a horgászt a csónakjával együtt, és mint a motor, úgy repítette a vizen.

HARCSA rang-lista		
1985		
1	73	210
2	60	200
3	50	195
4	35	175
5	30	152
6	20	150
	kg	cm

A horgász szerencséjére nem a mély, hanem a partmenti sekély vízbe menekült a hal, s ott lefeküdt a tó fenekére. Havasi Lajos a horgásztársai segítségével emelte szárazra. (Szabad Föld) — A Fonyódi-árkon 2 méter hosszú és 60 kg súlyú harcsát fogott Tollas István, kaposvári lakos. (Somogyi Néplap) — A szegedi Tisza Hírszolgálat májusban tucatnyi nagy harcsát zsákmányoltak a folyó Csongrád megyei szakaszán. Az idei rekord 60 kilós, melyet Pataki Sándor algyői halász emelt a partira. (Esti Hírlap) — A Tisza csanyteleki részén 50 kg-os, 195 centiméter hosszú harcsa akadt Horvath Mihály mártélyi halász varsájába. (Csongrád Megyei Hírlap) — Koczka István jákóhalmi kőműves 35 kilós, 175 centis harcsát fogott a Tiszából. Másfél óras fázás után vonták partra Serfőző Lajossal, de a szárazon is folytatódott a küzdelem: végül is négyen fekézték meg az indulatos jószágot. (Szolnok Megyei Néplap) — A tatabányai erőmű hűtő-tavában 30 kg-os, 152 centiméter hosszú harcsát akasztott Müller Lajos, a Jószerencsét HE titkára. (Dolgozók Lapja) — Dombóriban, a Duna holtágából 26 kilós harcsát fogott ki Mór József, a Kalocsai HE tagja. (Népújság, Tolna) — S végül egy „szerény” 20 kilós, márfél méteres harcsa a Kégyös-csatornából: Malecz Zoltán, kerekegyházi horgász zsákmányaként. (Petőfi Népe)

A Markazi-tórol. A visontai Gagarin Hőerőmű nyersvíz-szükségletének csaknem teljes

egészét biztosító, gyönyörű környezetben fekvő Markazi-tó és környéke jelentős üdülőközpont, szép horgászparadicsom. A több mint hatszáz tagot számláló Visontai Erőmű és Bánya HE tagjai, a GHV és a Thorez Bányauzem kolektívái minden évben társadalmi munkát végeznek a környék szébbé tételéért. A közelmúltban szemlélet tartottak a tónál, amelyen jelen volt Páskándy János, a MOHOSZ osztályvezetője és Zentai József, a szövetség megyei titkára is. Megállapították, hogy a tó hazánk legjobban gondozott állóvizei közé tartozik. A táj szépsége, a vízminőség, a vízparti rend és tisztaság, az ellátottság, az úthálózat és a környezetbe illeszkedő házak összehangját figyelembe véve, az üdülőkörzet a közeljövőben megkapja az Országos Környezetvédelmi Hivatal védőnői tábláját. (Népújság, Eger)

Shakespeare Gutorföldén. A tengerentúli cég miért éppen a drámaírás halhatatlan örökségét választotta névadóul — nem tudjuk. Horgász körökben nagyon is tudott viszont, hogy az említett márkajelű horgászfelszerelések a világszínvonalat félmjelzik. Egy-két éve pedig — jól bevált együttműködés

keretében — a kis zalai település, Gutorfőle termelőszövetkezeti asszonyainak munkája nyomán sok úszóremekműre is felkerült a becses felirat. (Népsport)

Pöschl Nándor

Hírek a világból

FOLYAMATOSAN MÉR ÉS JELEZ. E. Anders és társai ismertetik azt a mobil rendszerű műszert (FIA-System), melynek segítségével folyamatosan mérhető pl. egy halastó ammóniumértéke. A műszer nagy értéke, hogy segítségével előre jelezhető egy esetleges ammóniummérgezés, melynek következtében az adott víz halállományja maradéktalanul elpusztulhat. ZEITSCHRIFT FÜR DIE BINNENFISCHEREI DER DDR (1984) N° 11.

ATOMERŐVEL MŰKÖDIK AZ NR—1. D. Ballard és E. Kristof színes fényképekkel bemutatja az amerikai haditengerészet új kutató tengeralattjáróját, az NR—1-et. Az atomerővel működő búvárhajót né-

hány ember kezeli és többszáz méter mélységbe is lemerülhet. Az NR—1 heteket tölthet a víz alatt. anélkül, hogy a felszínre kellene emelkednie. Elsődlegesen katonai célokat szolgál, pl. tengerbe zuhant repülőket, rakétákat derít fel — de emellett bizonyos oceanográfiai vizsgálatokat is végrehajt. Egyes vélemények szerint az új búvárhajó jelentősége megközelíti az immár ingajaratban repülő űrkompok (space shuttle) jelentőségét. NATIONAL GEOGRAPHIC (1985) N° 4.

MÁREGDRÁGA A MÉRGES FUGU! A Japánt övező tengerekben él egy gömbhalszaj — az ottaniak fugunak nevezik —, melynek belei, mája, petefészké, veséje, sőt még bőre és szemei is mérgező anyagot

(toxint) tartalmaznak. Ez az anyag kétszázhetvenötöször veszélyesebb, mint a cian! A közel félméteresre növő, gömbölyded halat mégis fogják, eladják és megeszik. Persze nem úgy hűbelebalázs módjára — hanem gondosan megtisztítva, előkészítve. Csakis szakvizsgázott éttermi szakácsok nyúlhatnak a fuguhoz és távolíthatják el a mérgező részeket, majd kreálhatják meg a fenséges fugu-fogást — melyből egy-egy adagért 150 dollárnak megfelelő összeget is elkérnek. Persze nem kevesen vannak azok, akik képtelenek ezt a magas árat megfizetni és ezért „a csináld magad” jelszó jegyében maguk készítik el a fugut. Az önjelölt fugu-szakácsok között szép számmal akadnak, akik ugyan-csak magas árat fizetnek könnyelműségükért: az elmúlt 10 évben több mint kétszázán haltak meg a szakszerűtlenül elkészített fugu fogyasztása következtében. NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE (1984) Vol. 166. N° 2.

Központi Élelmiszeripari Kutató Intézet

A Központi Élelmiszeripari Kutató Intézetet 1959-ben alapították. Feladatuként az élelmiszertudomány és élelmiszertechnológia fejlesztését szolgáló kutatási tevékenységet jelölték ki.

A közel negyed évszázados kutatómunka hatékonyságát a gyakorlatban is megvalósított elméleti megállapítás támasztotta és támasztja alá, amelynek újszerűsége nemzetközileg is elismert. Az elméleti és gyakorlati szempontból egyaránt jelentős, nemzetközileg is figyelemreméltó eredményeket a következő területeken érték el:

- enzim-hatásmechanizmus,
- fermentációkinetika,
- besugárzásos tartósítás,
- élelmiszer-mikrobiológia.

Az intézet további, fontosabb kutatási területei a következők:

- élelmiszeripari nyersanyagok, félkész- és késztermékek vizsgálata,
- az élelmiszerek minőségi, táplálkozásbiológiai és élvezeti értékének javítási lehetősége,
- a mezőgazdaságot is érintő hulladékhasznosítási, ill. hulladékmentes technológiák kifejlesztése,
- biotechnológia élelmiszeripari alkalmazása,
- az élelmiszeripar mikro- és makroökonómiai értékelése stb.

A kutatómunkán kívül a KÉKI irányító, koordináló és tájékoztató feladatokat is ellát. Így szervezi az élelmiszer-termelés egészét érintő országos kutatási célprogramba és fejlesztési főirányba tartozó programokat, irányítja és koordinálja azok megvalósítását. Ennek érdekében szoros együttműködést létesít az élelmiszeripar szinte valamennyi kutató, fejlesztő és termelő intézményével.

Információs tevékenysége keretében a szóbeli és írásbeli tájékoztatás eszközeit egyaránt felhasználja.

A kutatási célprogramok keretében elért eredmények a Magyar Tudományos Akadémián havonta megrendezett kollokviumokon, az intézetben kidolgozott témák pedig a hetenként rendezett megbeszéléseken kerülnek megvitatásra.

Az Acta Alimentaria című, az intézet gondozásában megjelenő angol nyelvű folyóirat az élelmiszer-kutatás új eredményeit közli hazai és külföldi szakkörök számára, míg az Élelmiszeripar Gazdasági Kérdései című lap a világelelmézés helyzetéről, a külföldi élelmiszeriparról, egy fejezetében pedig a KÉKI kutatási eredményeiről ad beszámolót.

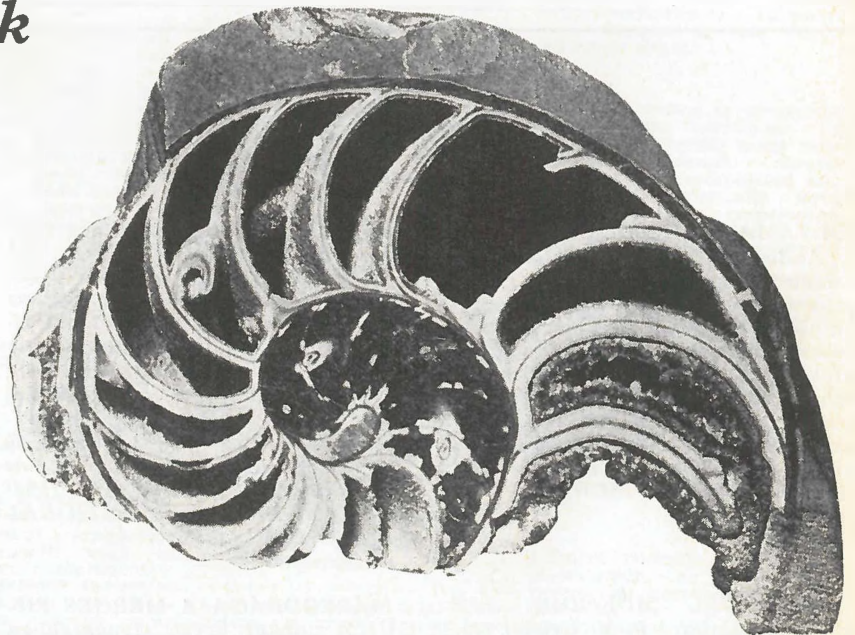
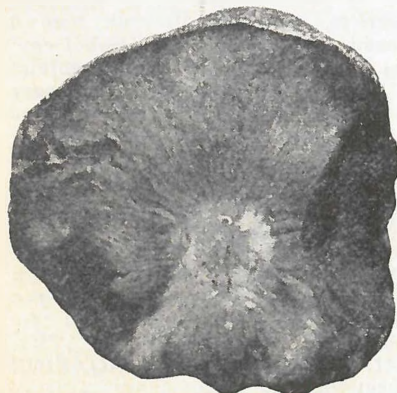
A KÉKI mintegy 250 dolgozója azon munkálkodik, hogy az intézetben felhalmozódott szellemi tőke elméleti és gyakorlati tapasztalataival, valamint technikai felkészültségével minél teljesebben és jobban szolgálja az élelmiszer-gazdaság fejlődését, népgazdaságunk további gyarapodása érdekében.

A KÉKI kutatórészelei:

- Biokémiai Osztály
- Enzimológiai Osztály
- Analitikai Kémiai Osztály
- Mérés- és Szabályozástechnikai Osztály
- Operációkutatási Egység
- Mikrobiológiai Osztály
- Biológiai Osztály
- Gyártmányfejlesztési Osztály
- Gyártásfejlesztési Osztály
- Biomérnöki Osztály
- Vállalatgazdasági Osztály
- Műszaki Fejlesztési Ökonómiai Osztály
- Közgazdasági Dokumentációs Osztály
- Iparfejlesztési Osztály
- Tudományos Tervezési és Információs Osztály

Ősmaradványok a tengerből

Krétakori tengeri szivacs maradvány
(Anglia)

Ammonita (*Cenoreras striatus*) a Jura-korból

(Carnal: Une aventura la quete des fossiles. ATLAS, 1980. sept.)

E. I.

Visszatekintés a magyar halászat régi irodalmára (III.)

A „Halászat” 1985/2. és 1985/3. számaiban megjelent, halászatról és halgazdaságról szóló régi irodalmi forrásműveket, valamint törvényeket és jogszabályismertetőket az utolsó részben, 1936-tól a felszabadulásig felsorolva bevezetem. A szerzők neve, a mű címe, a kiadás helye és éve, valamint a kiadványok terjedelme az előző közlésekhez hasonlóak. A záróidőszak (1936–1944) halászati és halgazdasági szakirói és ezek témái a következők voltak:

1. AROS Jenő: Debrecen környékének halai. Debrecen, 1938, 40. oldal.
2. CSALOG József: A Tolna megyei Sárköz népi halászata. Budapest, 1940, 233–249. oldal. (Különlenyomat a Néprajzi Értesítőből).
3. A CSONGRÁD—SZEGEDI Tiszai Halászati Társulat alapszabályai és üzemterve. Sándorfalva, 1936, 4. oldal.
4. DADAY Jenő: A Balaton halai. Budapest, 1897, 15. oldal.
5. DEGRÉ Alajos: Magyar halászati jog a középkorban. Budapest, 1939, 167. oldal. (Pázmány Péter Tudományegyetem Jogtörténeti Szemináriuma. Illés József Szemináriumának Kiadványai)
6. FISCHER Frigyes: Halak és halászat. Kiadja a Földművelésügyi Minisztérium. Budapest, 1936, 8–16. oldal. (Rádiós Gazdasági Előadások, A Sorozat)
7. GUNDA Béla: A magyarországi halászhurok eredete. Budapest, 1939, 5. oldal. (Különlenyomat a Néprajzi Értesítőből)
8. GYÓRVIDÉKI halászati társulat alapszabályai és üzemterve. Győr, 1940, 18. oldal.
9. HALÁSZAT. Szombathely, 1938, 27. oldal. (Törvények és Rendeletek)
10. HALLÓSY Ferenc: Halászat. Budapest, 1940, 20. oldal. (Különlenyomat a „A kulturmérnöki intézmény hat évtizede című műből)
11. HEINCZ Pál: Halászatunk kérdései. Kiadja a Földművelésügyi Minisztérium. Budapest, 1940, 169–176. oldal. (Rádiós Gazdasági Előadások, B sorozat)
12. HIRSCH Ferenc: Halastavak termelési viszonyainak vizsgálata. Budapest, 1938, 60. oldal. (Közlemények a M. kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Mezőgazdasági Osztályának Állattenyésztési Intézetéből)
13. ILLESY Zoltán: A haltermelés alapelvei az újabb kísérletek nyomán. Budapest, 1936, 40. oldal. (Különlenyomat a Halászatból)
14. KIESELBACH Gyula: Új magyar halkonzerv. Budapest, 1939, 6. oldal. (Különlenyomat a Természettudományi Közölnyökből)
15. KIESELBACH Gyula: Tengeri halak, tápértékük és tartósításuk. Budapest, 1940, 54. oldal. (Kis Akadémia Könyvtára)
16. KIESELBACH Gyula: A tengeri halak tartósítása. Budapest, 1940, 10. oldal. (Különlenyomat a Természettudományi Közölnyökből)
17. LAMBERCHT Kálmán: Herman Ottó élete. Budapest, 1939, 264. oldal.
18. LANDGRAF János: Halkereskedelmünk és a halárak. Budapest, évszám nélkül, 12. oldal. (Különlenyomat a Halászatból)
19. LEIDENFROST Gyula: Motoros halászat a Quarneron. Budapest, évszám nélkül, 15. oldal. (Különlenyomat a Halászatból)
20. LUKÁCS Károly: A Balaton halairól és halászatáról. Kiadási hely megjelölése nélkül, 1936, 27. oldal.
21. LUKÁCS Károly: A Balaton halai. Budapest, 1936, 15. oldal. (Különlenyomat a Halászatból)
22. LUKÁCS Károly: Pontyjelölések a Balatonon. Budapest, 1937, 143–151. oldal. (Különlenyomat az Állattani Közleményekből)
23. LUKÁCS Károly: Amerikai halak a Balatonban. Budapest, 1937, 5. oldal. (Különlenyomat a Természettudományi Közölnyökből)
24. LUKÁCS Károly: A Balaton halásztópográfia. Budapest, 1939, 28. oldal. (Különlenyomat a Halászatból)
25. LUKÁCS Károly: A „fogas” kérdésről. Két levél a szerkesztőhöz. Budapest, 1940, 4. oldal.
26. LUKÁCS Károly: Miből lesz a fogas? Budapest, 1940, 563–567. oldal. (Különlenyomat a Búvárból)
27. MAUCHA Rezső: Egyszerű módszer a víz mésztartalmának meghatározására tógazdák részére. Budapest, 1936, 20. oldal.
28. MAUCHA Rezső: Újabb vízvizsgáló módszerek a halászati gyakorlatok céljaira. Budapest, 1940, 14. oldal. (Különlenyomat a Halászatból)
29. MIKA Ferenc—VARGA Lajos: A sopronkőhidai pisztrángtenyésztés és ennek tanulságai. Budapest, 1938, 36. oldal. (Különlenyomat a Halászatból)
30. ROSKA Márton: Az erdélyi halastavak őskori vonatkozásai. Budapest, 1939, 221–228. oldal. (Különlenyomat a Néprajzi Értesítőből)
31. ROTARIDES Mihály: Nemzetközi halászati kongresszus Liègeben. Budapest, 1940, 4. oldal. (Különlenyomat a Természettudományi Társulat Évkönyvéből)
32. SZABÓ Kálmán: A Kecskeméti Múzeum halászati gyűjteménye. Die Fischerei-sammlung des Kecskemeter Museums. Budapest, 1938, 60. oldal.
33. (SZENDREY Ákos): Halászsokások és hiedelmek. Budapest, (193?) (Néprajzi Múzeum, Ethnológiai Adattár)
34. UNGER Emil: A haltenyésztés biológiai alapjai. Budapest, 1936, 31. oldal. (Különlenyomat a Halászatból)
35. VARGA Lajos—MIKA Ferenc: A magyar Fertő halászata az utolsó 12 esztendő folyamán. Sopron, 1937, 21. oldal. (Különlenyomat a Soproni Szemléből)
36. A VÁSÁROSNAMENYI—CSAPI Tiszai Halászati Társulat alapszabályai. Kisvárd, 1940, 16. oldal.
37. WOYNAROVICH Elek: Limnológiai tanulmányok a Horty Miklós út melletti „Feneketlen Tó”-n. 1938. (Különlenyomat az Állattani Közleményekből)
38. ZIMMER Ferenc: A „fogas”. Budapest, 1940, 35. oldal.

A kiegyezéstől a felszabadulásig már régebben bibliográfiai kiadványokban összegyűjtött, de a „Halászatban” most közreadott könyvek és kiadványok felsorolását befejezve szeretném összegezni ezeknek a régi műveknek, illetve kiadványoknak a felhasználásával kapcsolatos lehetőségeket:

1. A régi halászati és halgazdasági művek forrásanyagul használhatók új kiadású könyvekhez, tanulmányokhoz, továbbá a különböző szakintézményeknél tudományos kutatáshoz.
 2. A régi kiadású halászati és halgazdasági irodalom hasznos olvasmánya lehet minden halásznak és horgásznak, valamint természetet kedvelő — sőt a régi és új könyveket szorgalmasan gyűjtő — embereknek is.
- Úgy gondolom, hogy a három részből összetevődő kis sorozat hozzájárult az előző pontokban felsoroltak sikeres megvalósításához.

Várhidy Imre

КРАТКОЕ СОДЕРЖАНИЕ

Главные направления VII пятилетки в рыбоводстве (<i>Л. Добрай</i>) . . .	97
Новые производственные планы в рыболовстве естественных водоемов (<i>А. Том</i>)	104
Выставка сельского хозяйства и пищевой промышленности ОМЕК-1985 (<i>Л. Добрай</i>)	107
Международная выставка рыболовства в Ленинграде ИНРЫБ-ПРОМ-85 (<i>А. Том</i>)	112
Снижение ущербов от загрязненных вод в 1984 г. (<i>Э. Катона</i>) . . .	114
30 лет Предприятия по производству и реализации любительских снастей (<i>К. Аг</i>)	120
Из истории венгерской рыболовной литературы (III). (<i>Л. Вархиди</i>)	127

FROM THE CONTENTS

Main directives of VII. five-year plan of Hungarian fisheries (<i>L. Dobrai</i>)	97
Preparation of new fisheries management plans (1986—1990) (<i>Á. Tóth</i>)	104
National Exhibition of Agriculture and Food Industry (<i>L. Dobrai</i>) . . .	107
Inrybprom '85 — Fisheries Exhibition in Leningrad (<i>Á. Tóth</i>)	112
Mitigation of damages caused by water quality in 1984 (<i>E. Katona</i>) . .	114
30 years of HOKÉV Sportfishing Gear Manufacturing and Trade Company (<i>K. Ágh</i>)	120
From the history of Hungarian fisheries literature. Part III. (<i>I. Várhidy</i>)	127

A SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG

Felelős szerkesztő:

DOBRAI LAJOS DR.

A Szerkesztő Bizottság elnöke:
NAGY LÁSZLÓ DR.

Tagok:

BALOGH JÓZSEF
BENCZE FERENC
BUZA LÁSZLÓ DR.
ELEK LÁSZLÓ
GÖNCZY JÁNOS
OLÁH JÁNOS DR.
PÉKH GYULA
PINTÉR KÁROLY
SZAKOLCZAI JÓZSEF DR.
TÁHY BÉLA DR.
TÁRNAI ISTVÁN

HALÁSZAT

Szerkesztőség: Budapest V.,
Kossuth L. tér 11. 1055
Telefon: 119-870

Kiadja: Hírlapkiadó Vállalat
Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3.
Postai irányítószám: 1959

Felelős kiadó:

Till Imre, a Hírlapkiadó Vállalat
vezérigazgatója

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR), Budapest V., József nádor tér 1. — 1900 —, közvetlenül, vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámra. Előfizetési díj egy évre 108,— Ft. Megjelenik évente hatszor.

85 2468 — Révai Nyomda
Egri Gyáregység

Felelős vezető: Horváth Józsefné dr.

HU ISSN 0133—1922

Index: 25 372

CÍMKÉPÜNK: A szarvasi P—31-es pikkelyes ponty
(*Máté József felvétele*)

A BORÍTÓ HÁTSÓ OLDALÁN:
A folyami géb ivása
(*Botta István felvételei*)

LAPUNK KÖVETKEZŐ SZÁMÁNAK TARTALMÁBÓL

- A X. Halászati Tudományos Tanácskozás Szarvason
- A közigazgatási szabályozás halászati nézőpontból
- Mindig bizakodással, lelkesedéssel
- Megjelent az új Országos Vízgazdálkodási Keretterv
- Megalakult az Állami Gazdaságok Halászati Szakbizottsága
- Halászati kongresszus Braziliában
- Nemzetközi és hazai lapszemle

Halászati eszközök tárháza a tiszafüredi Kiss Pál Múzeumban

Kiss Pál — az 1848—1949-es szabadságharc Tiszafüreden elhunyt tábornoka — nevét vette fel az egyik legrégebb vidéki múzeum, melyet 1877-ben Tariczky Endre alapított Régészeti Egylet néven.

E gyűjteménynek gazdag és fölötte érdekes a halászati része. Tiszafüred és Poroszló a Hortobágy és a Nagykunság között fekszik. Sok morotva, holtág található itt, a Tisza szeszélyes mederalakulása tette kanyargóssá a poroszlói főutat, Tiszafüred településképét, arculatát. A szétterülő, áramló, máshol pangó víz fölötte alkalmas a halászat művelésére, mely itt valóban ősi foglalkozás. Fertőkről, rakotytákról, fűzerdőkről, lápról,

zsombékról, gazdag nádaratásról szólnak már a XVIII. századi krónikák és emlékezések is. Rendkívül érdekes a nádtoló kassza, s a Kiss Pál Múzeum féltett néprajzi kincse, az itt használt jégkorcsolyák. Bél Mátyás 1735-ből arról tudósít, hogy bár a tiszafüredi halászerület fele szabad, másik fele a földesúré — a víz, a fogás joga kizárólag az uraságot illeti. 1837-ből így szól a krónika: „Nádló rétje, fája, a Tisza füzeiseiben elég lakosaj jövedelmes halászatot úznek”. Látható itt bődönhajó, sok (ma már tiltott) szigony, haltartó kosár, kecehaló, több varsa-fajta és haltapogató kosár, melyet a sekély vízben alkalmaztak. Minden tiszafüredi hagyo-

mány, a kuttyogatóhoz hasonlóan (mely több horgot tartalmaz, s mikor a halász a vízre terítette, vesszözte vele a folyót, kuttyogó hangot adott; a harcsofogás kiváló eszköze, a hagyomány szerint őseink már a Volga vidékén is használták). Dr. Harka Ákos halbiológus mondta, hogy Poroszló öreg halásza, Pócs István puttyogatónak hívta.

Ma horgászok is használják az ősi halászeszközöket, így sok harcso, márna, kecege, bucó, dévér, ponty, süllő akad horogra. Azért is, mert itt egy kicsit mindenki vízi ember — látja, érzi a vizet, számára megterem a hal ma is.

Losonci Miklós

Folyami géb hím imponáló pózban

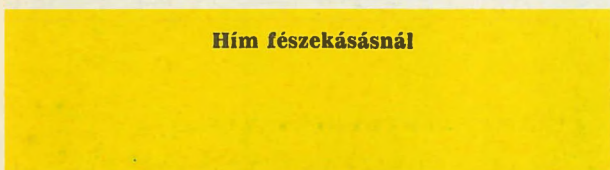
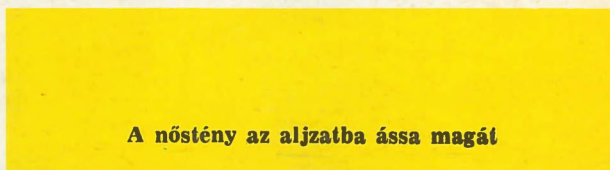
Nőstény-portré

A nőstény az aljzatba ássa magát

Hím fészekásánál

Hím-portré

A hím ikragondozás közben

(Botta István felvételei)

